הלכות אישות פרק י"ח - תמלול

סיכום השיעור

רמב"ם הלכות אישות, פרק י"ח

הקדמה צו פרק י"ח: דער גדר פון מזונות אלמנה

1. די וועדטער פונעם רמב"ם

(הקדמה צו די יסודות פונעם פרק איידער מען הייבט אן לערנען דעם טעקסט אינעוויניג).

2. פשט-ערקלערונג

דער פרק באהאנדלט די הלכות פון "מזונות אלמנה" — דער תנאי כתובה אז נאכדעם וואס א מאן שטארבט, זענען זיינע יורשים מחויב אויסצוהאלטן זיין אלמנה (מיט עסן, קליידער און א וואוינונג) פון די נכסים פון דער ירושה, כל זמן זי איז אן אלמנה און האט נישט געמומען איר כתובה.

3. חידושים און הסברים

* **דער אונטערשייד צווישן הלכה און דעם הייניטיגן מנהג (ר' יצחק):** מעיקר הדין ירש'נט א פרוי בכלל נישט איר מאן (אנדערש ווי א מאן וואס ירש'נט זיין ווייב). אלע נכסים גייען גלייך צו זיינע יורשים (וואס מוזן אפילו נישט זיין אירע קינדער). כדי זי זאל נישט בלייבן הפקר אן גארנישט, איז דא א תנאי כתובה אז די יורשים מוזן איר ווייטער אויסהאלטן פון די נכסים. היינטיגע צייטן אבער פירט מען זיך געוועגליך אז מ'צעטיילט נישט די ירושה ביז די מאמע שטארבט, אדער מ'לאזט איר דאס הויז און די באנק-אקאונטס, וואס איז געבויעט אויף דער זעלבער איידיע פון דער הלכה, אבער ס'קומט ווייניגער אן צו די אלע פרטים.

* **דער חילוק צווישן גט און מיתה — שעבוד נכסים (ר' יואל אשר):** ביי א גט, באקומט זי נאר דאס כתובה-געלט און גייט זיך איר וועג. ביי מיתת הבעל אבער, כאטש דער מאן איז שוין אויף יענער וועלט און איז "למתים חפשי" (ער האט מער נישט קיין מצוה פון שאר, כסות ועונה), פונדעסטוועגן מאכט דער תנאי כתובה אז **זיין געלט ווערט מחויב**. דאס הייסט, די ירושה פאלט אריין צו די יורשים מיט א חוב און א תנאי אז די נכסים מוזן איר ווייטער אויסהאלטן.

* **דער גדר און לימיט פון דעם חיוב (ר' יצחק):** דאס איז נישט סתם אן אבסאלוטע רעכט אין געלט (אז זי זאל קענען חתונה האבן מיט א צווייטן און ווייטער נעמען געלט "דאבל"). נאר דער גאנצער יסוד איז אז ווי לאנג זי בלייבט אליין און האט נישט ווער ס'זאל קעיר נעמען פון איר, נעמט די ירושה קעיר פון איר.

* **נישט קענען עפעס אנדערש (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** אויף דער שאלה פון ר' יואל אשר צי דער תנאי כתובה פון מזונות אלמנה איז מתקן געווארן "כנגד" עפעס וואס די יורשים באקומען פון איר (אזוי ווי מזונות בחייו איז כנגד מעשה ידיה), איז דער תירוץ אז ניין — ס'איז נאר דא דריי זאכן וואס זענען "כנגד", און דאס איז נישט איינע פון זיי; עס איז פשוט א המשך און א טייל פון דעם חיוב מזונות (און ווי מען וועט זען שפעטער אין פרק, באקומען די יורשים אירע מעשה ידיה כנגד די מזונות וואס זיי גיבן איר).

הלכה א': דער גדר און צייט-לימיט פון מזונות אלמנה

1. די וועדטער פונעם רמב"ם

אלמנה ניזונית מנכסי יורשים כל זמן אלמנותה עד שתיטול כתובתה, ומשתתבע כתובתה בבית דין אין לה מזונות. וכן אם מכרה כתובתה כולה או משכנה כתובתה או עשתה כתובתה אפותיקי לאחר, והוא שתאמר לו פה תקנה חובך, בין שעשת דברים אלו בבית דין בין שלא בבית דין מומחין, בין שעשת בחיי בעלה בין שעשת אחר מיתת בעלה, אין לה מזונות מן היורשים. אבל אם מכרה מקצתה יש לה מזונות. ומשתתארס האלמנה איבדה מזונותיה.

2. פשט-ערקלערונג

אן אלמנה ווערט אויסגעהאלטן פון די נכסים פון די יורשים די גאנצע צייט וואס זי איז אן אלמנה, ביז זי נעמט איר כתובה. פונעם מאמענט וואס זי מאנט איר כתובה אין בית דין, פארלירט זי אירע מזונות (אפילו זי האט נאכנישט באקומען דאס גענלט אין האנט). אזוי אויך, אויב זי האט פארקויפט איר גאנצע כתובה, אדער זי האט עס געלייגט אלס משכון, אדער זי האט עס געמאכט אן "אפותיקי" פאר א בעל חוב (דאס הייסט, זי זאגט אים "פה תקנה חובך" – פון דא ווערסטו גובה זיין דיין חוב), צי זי האט דאס געטוהן אין בית דין אדער נישט אין א בית דין מומחין (נאר פאר סתם דריי מענטשן, אדער אפילו אן בית דין ביי א מכירה), און צי זי האט עס געטוהן בחיי בעלה אדער נאך זיין שטארבן – פארלירט זי אירע מזונות. אבער אויב זי האט נאר פארקויפט א טייל פון דער כתובה, האט זי ווייטער מזונות. ווי נאר די אלמנה ווערט פאר'קנס'ט (אירוסין) צו אן אנדערן מאן, פארלירט זי גלייך אירע מזונות.

3. חידושים און הסברים

* **די עצה פאר אן אלמנה נישט צו בעטן די כתובה (ר' יצחק):** וויבאלד די מזונות וואס זי עסט גייען נישט אראפ פונעם סכום הכתובה, איז פאר איר אסאך קלוגער נישט צו מאנען די כתובה ביז זי וויסט קלאר וואס זי גייט טוהן ווייטער (ווי חתונה האבן אדער עפענען א ביזנעס). ווייל אזוי לאנג ווי זי מאנט עס נישט, געווינט זי די מזונות בחנם, און די כתובה בלייבט גאנץ אויף שפעטער.

* **דער דיוק פון "תבעה בבית דין" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** פונעם רמב"ם איז מדויק אז זי פארלירט נאר מזונות וועז זי מאנט די כתובה **אין בית דין** (א פארמאלע תביעה וואו בית דין

הייבט אן דעם פראצעס פון פארקויפן נכסים). אבער אויב זי גייט צו די יורשים פריוואט און שמועסט מיט זיי אז זי ווייל איר כתובה און מ'פארהאנדלט צווישן זיך אן בית דין, פארלירט זי נאכנישט אירע מזונות ביז זי באקומט טאקע דאס געלט. (אנדערש ווי מכירה, משכון און אפותיקי, וואס פועל'ן אפילו שלא בבית דין, ווייל א קנין/מכירה דארף נישט קיין בית דין).

* **דער חילוק צווישן משכון און אפותיקי (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** א "משכון" איז נאר ווי אן ערב (א זיכערהייט אז אויב זי צאלט נישט, קען מען נעמען דערפון), משא"כ "אפותיקי" ("פה תקנה") איז מער ווי א משכון – זי באשטימט און איז מקנה פון יעצט אן אז דער חוב זאל באצאלט ווערן דירעקט פון דעם פלאץ (די כתובה).

* **דער טעם פארוואס תביעת כתובה אדער מכירתה נעמט אוועק מזונות — שיטת רש"י (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** פארוואס פארלירט זי מזונות בלויז דורכדעם וואס זי מאנט די כתובה אין בית דין אדער פארקויפט עס, איידער זי האט בכלל דאס געלט? רש"י ערקלערט (און ר' יצחק האט עס אליין געטראכט פארדעם מכלל הדברים): דער חיוב מזונות איז נאר "כל ימי אלמנותה" – ווי לאנג זי לעבט אין דעם מצב פון אן אלמנה פון דעם מאן. געווענליך, ווען א פרוי בעט איר כתובה, איז עס ווייל זי גרייט זיך שוין חתונה צו האבן מיט א צווייטן (און זי דארף דאס געלט אריינצוברענגען אלס נכסי מלוג צום נייעם מאן). ר' יואל אשר לייגט צו אין דער סברא: ווי לאנג זי לאזט ליגן די כתובה, איז זי זיך נאך מתייחס צו איר פארשטארבענעם מאן. איינמאל זי "קעשט אויס" (דורך תביעה אין בי"ד אדער מכירה), ווייזט זי אז זי גייט ווייטער אין לעבן (She's moving on to the next step), ממילא הערט אויף דער יחס צום ערשטן מאן. דערפאר, אויב זי פארקויפט נאר א "מקצת" (א טייל) פון דער כתובה, ווייזט עס אז זי האט זיך נאכנישט אינגאנצן אפגעריסן, און זי האט ווייטער מזונות.

* **פארוואס ביי אירוסין פארלירט זי מזונות און דער גדר פון "אלמנה" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** לכאורה וואלט מען געקענט מיינען אז זי זאל האבן מזונות ביז "נישואין", ווייל ביי אירוסין איז דער נייער מאן נאכנישט מחויב איר צו געבן מזונות, איז וועט איר אויסהאלטן? נאר דער יסוד איז (און ס'איז א קל וחומר פון תבעה כתובתה): דער תנאי כתובה גייט נישט נאך דעם צי זי האט וואס צו עסן צי נישט, נאר עס הענגט אין דעם טיטל **"כל זמן אלמנותה"** (אין לשון הכתובה: "כל ימי מיגר ארמלותיך"). איינמאל זי ווערט מאורסת צו א צווייטן, האט זי מער נישט דעם נאמען "אלמנה", ממילא פאלט אוועק דער חיוב. (ר' יצחק פארגלייכט עס צו דער מצוה אין תורה פון העלפן אן אלמנה – וואס גייט אויך נאר אן ווי לאנג זי האט נישט קיין נייעם מאן).

הלכה ב': מדור אלמנה, כלי תשמיש, און ווען דאס הויז פאלט איין אדער ווערט פארקויפט

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

כשם שניזונית אחר מותו מנכסיו כך נותנין לה כסות וכלי תשמיש ומדור, יושבת במדור שהיתה בו בחיי בעלה ומשתמשת בכרים וכסתות ועבדים ושפחות שנשתמשה בהן בחיי בעלה. נפל המדור אין היורשין חייבין לבנותו. ואם אמרה הניחו לי ואני אבננו משלי, אין שומעין לה. וכן לא תחזק בדקו ולא טחה אותו, אלא תשב בו כמה שהוא או תצא. ויורשים שמכרו מדור אלמנה לא עשו כלום.

2. פשט-ערקלערונג

פונקט ווי די אלמנה באקומט עסן פון זיינע נכסים נאך זיין שטארבן, אזוי אויך דארפן די יורשים איר געבן קליידער, ניץ-כלים (כלי תשמיש, ווי אויסגערעכנט אין פרק י"ב אדער י"ד) און א וואוינונג (מדור). זי בלייבט מיט די זעלבע סטאנדארטן ווי בחיי בעלה: זי זיצט אין דער זעלבער וואוינונג וואו זי איז געווען בחיי בעלה, און באניצט זיך ווייטער מיט די זעלבע קישענעס און בעטגעוואנט (כרים וכסתות) און די זעלבע עבדים ושפחות וואס זי האט גענוצט ווען דער מאן האט געלעבט.

אויב דער מדור וואו זי האט געווואוינט איז איינגעפאלן, זענען די יורשים נישט מחויב עס איבערצובויען. אויב די אלמנה זאגט: "לאזט מיר און איך וועל עס איבערבויען פון מיין אייגן געלט", הערט מען איר נישט אויס. אזוי אויך, אפילו ווען דאס הויז שטייט נאך, טאר זי נישט פארשטערקערן די שוואכע טיילן פונעם הויז (בדק הבית) און נישט באשמירן/פארפארבן דאס הויז (טחה אותו), נאר זי מוז אדער זיצן דערין אזוי ווי עס איז, אדער ארויסגיין. אויב די יורשים האבן פארקויפט דאס הויז וואו די אלמנה וואוינט (בשעת זי האט נאך דאס רעכט דארט צו וואוינען), האבן זיי גארנישט אויפגעטוהן און דער מקח איז בטל.

3. חידושים און הסברים

* **דאס רעכט אויפ'ן "גופא דחפצא" פונעם הויז (ר' יצחק):** די ווערטער "יושבת במדור שהיתה בו בחיי בעלה" מיינען נישט בלויז אז די יורשים זענען מחויב איר צוצושטעלן אן ענליכע וואוינונג מיט די זעלבע סטאנדארטן, נאר זי האט א רעכט צו בלייבן וואוינען ממש אין דעם **עקטשוּאל הויז** (דער גוף החפצא פון דער דירה אדער צימער) וואו זי האט געוואוינט מיט איר מאן, און די יורשים קענען איר פון דארט נישט ארויסווארפן און קויפן פאר איר אן אנדער מדור.

* **צי באקומט די אלמנה פראקטיש מער ווי בחיי בעלה? (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס הערה:* אין א געוויסן זינען באקומט די אלמנה יעצט מער ווי בחיי בעלה. ווען דער מאן האט געלעבט האט זי זיך געטיילט מיט אים אין דעם הויז און אין די כלים (אפילו אויב א מענטש האט מערערע ווייבער און יעדע האט איר אייגן הייזקעלע, אבער בדרך כלל וואוינט דער מאן דארט מיט איר, קומט אויס אז זי האט נאר געהאט פופציג פראצענט). יעצט אז דער מאן איז

געשטארבן, און דער יתום גייט דאך נישט אריינציען דארט צו וואוינען מיט איר, בלייבט זי מיט דעם גאנצן הויז אליין.

* *ר' יצחק'ס תשובה:* מעיקרא דדינא באקומט זי נישט מער, נאר פונקט דאס וואס דער מאן איז איר געווען מחויב צו געבן. טעארעטיש שטייען די יורשים במקום בעלה און וואלטן יא געקענט אריינציען דארט. דאס וואס פראקטיש קענען זיי נישט וואוינען מיט איר צוליב פראבלעמען פון צניעות און פריוואטקייט (ווייל זי האט דאך נישט חתונה געהאט מיט די יורשים און זיי זענען פרעמדע מענטשן), איז א זייטיגע הלכה (וואס ווערט געלערנט אין הלכה ד'), אבער אין עיקר הדין פון מדור באקומט זי נישט מער רעכטן ווי פריער.

* **דער חילוק צווישן דעם חיוב מדור און דעם זכות אין דעם ספעציפישן הויז, און א פראקטישע הערה אויף "נפל המדור" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ווען דאס הויז פאלט איין, פאלט נישט אוועק דער עצם חיוב פון די יורשים איר צוצושטעלן א מדור (ווי מען זעט אין הלכה ג' אז זיי מוזן איר דינגען אן אנדער פלאץ). וואס עס פאלט יא אוועק איז איר ספעציפישער זכות צו וואוינען אין דעם גוף החפצא פון דעם מאנ'ס הויז. דער זכות עקזיסטירט נאר ווי לאנג דאס הויז שטייט אזוי ווי עס איז געווען בחיי בעלה, אן קיין שום טויש. דעריבער, איינמאל עס פאלט איין, ווערן די יורשים פטור פון דעם שעבוד אויפ'ן פלאץ: זיי קענען כאפן די געלעגנהייט, פארקויפן דעם פלאץ אדער אראפווארפן דאס אלטע הויז צו בויען דארט א נייעם גרויסן בנין, און איר געבן אן אנדער דירה, און זי קען נישט פארלאנגען עס אליין איבערצובויען. ר' יצחק לייגט צו אויף אן איינגענעם אופן, אז די יורשים וועלן מסתמא זוכן צו מאכן קאמבינאציעס ("סקעמס") אז דאס הויז זאל אראפפאלן כדי זיי זאלן עס קענען פארקויפן.

* **מחלוקת אין פשט פון "לא תחזק בדקו ולא טחה אותו" — צי מעג זי מאכן קאסמעטישע פארבעסערונגען? (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס שיטה:* דער גאנצער איסור פון "לא תחזק בדקו ולא טחה אותו" איז א המשך פון דער הלכה פון "נפל". וויבאלד איר רעכט אין דעם הויז ענדיגט זיך ווען דאס הויז פאלט איין, האט זי נישט קיין רעכט צו טוהן פעולות וואס מאכן דאס הויז פיזיש שטערקער (בדק הבית, אדער "טחה" וואס מיינט שמירן מיט זפת וכדומה צו פארשטערקערן די וועגן) כדי אויסצויען און פארלענגערן די צייט וואס דאס הויז וועט בלייבן שטיין. אבער אויב זי וויל פארבן דאס הויז בלויז פאר שיינקייט, אדער אויפהענגען שיינע זאכן אויף די וועגט און טוישן א לעמפל פון איר אייגן געלט — וואס האט נישט קיין שייכות מיט'ן פארשטערקערן דאס הויז קעגן איינפאלן — מעג זי דאס אוודאי טוהן.

* *ר' יצחק'ס שיטה:* דאס וואלט "וכן" ברענגט א באזונדערן דין וואס איז נישט מצומצם נאר צו "נפל", און "טחה" מיינט סתם פארבן, נישט פארשטערקערן. די סברא פון דער הלכה איז: מעיקרא קומט איר נאר א מופשט'דיגער ממון'דיגער חיוב פון א מדור (וועלכן די יורשים וואלטן געקענט יוצא זיין מיט א ביליגער דירה ערגעץ אנדערש). דאס וואס זי זיצט אין דעם מאנ'ס ריזיגן, טייערן הויז — וואס איז אסאך מער וויפיל עס קומט איר באמת — איז נאר ווייל מען וואלט איר נישט ארויס פון דעם מצב וואו זי איז געווען. ממילא, איז איר גאנצער רעכט באגרענעצט אויף דעם הויז *פונקט אזוי ווי עס איז* ("כמה שהוא"). וויבאלד דאס הויז געהערט באמת צו די יורשים און נישט צו איר (פונקט ווי א גאסט אין א פרעמד הויז קען נישט טוישן קיין לעמפל אן רשות), האט זי נישט קיין שום רעכט צוצורירן אדער צו מאכן אירע אייגענע רענאוואציעס, אפילו נישט פאר שיינקייט אדער טוישן א לעמפל. אויב זי איז א פיינע מענטש און וויל א שענער הויז — בחיי בעלה האט זי געקענט בעטן דעם מאן ער זאל רענאווירן, אבער צו די יורשים קען זי גארנישט פארלאנגען און אויך נישט אליין טוהן; אויב עס געפעלט איר נישט דער יעצטיגער מצב פונעם הויז ("כמה שהוא"), איז די ברירה "או תצא" — זיי וועלן איר געבן א ביליגע דירה ערגעץ אנדערש.

* **חקירה אין דעם גדר פון "לא עשו כלום" — פארוואס איז דער קנין בטל ווען די יורשים פארקויפן דעם מדור? (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס מהלך (א שיור/תנאי אין דער ירושה):* מען דארף פארשטיין אין לומדות פארוואס דער רמב"ם זאגט "לא עשו כלום" — וואס מיינט אז דער עצם קנין איז נישט חל (און נישט בלויז אז זיי טארן איר נישט ארויסווארפן, אדער אז דער קונה קויפט דאס הויז אויף צו האבן שפעטער און מוז איר דערווייל לאזן וואוינען דארט). דאס הויז האט דאך קיינמאל נישט געהערט צו דער אלמנה (אפילו בחיי בעלה איז עס געווען דעם מאנ'ס), און די יורשים האבן עס גע'ירש'נט! נאר אויפ'ן סמך פון דער גמרא אז דאס הויז איז "משתעבד מחיים" (פון וועז דער מאן האט געלעבט), מוז מען זאגן אז דער מאן האט עס איר שוין ווי אוועקגעגעבן און חכמים האבן געמאכט א תנאי און א שיור אין דער עצם ירושה פון די יתומים. זייער "זכות ירושה" און קנין אין דעם הויז איז נישט פולשטענדיג כל זמן די אלמנה וואוינט דארט; זיי האבן עס נאר גע'ירש'נט אויף דער צייט וועז דאס הויז וועט איינפאלן אדער וועז זי וועט שטארבן. ממילא, יעצט האבן זיי נישט די בעלות עס צו קענען פארקויפן. (ר' יואל אשר באמערקט אויך אז דא זעט מען אז די יורשים האבן אין א געוויסן זינען א שטערקערן חיוב ווי דער מאן אליין, ווייל זיי טארן איר נישט ארויסנעמען פון דעם הויז).

* *ר' יצחק'ס מהלך (א הלכה אין אן אביעקט וואס איז משועבד צו א צווייטנ'ס רעכט):* בהתחלה שטעלט ר' יצחק אוועק אז מען דארף נישט אנקומען צו קיין חסרון אין דער עצם ירושה: דאס הויז איז הונדערט פראצענט די ירושה פון די יתומים, אבער די אלמנה האט אן עכטן "רעכט" (ווי א שעבוד אדער אן אפמאך) צו וואוינען דארט, און מען קען איר נישט געבן קיין אנדער הויז בעל כרחה. פונקט ווי ביי יעדע צווי מענטשן, אויב ראובן האט אן אפמאך מיט שמעון אז ער מעג וואוינען אין שמעון'ס הויז ביז אסרו חג פורים, און שמעון גייט אינצווישן און פארקויפט דאס הויז פאר א דריטן מענטש — וויבאלד ער האט נישט קיין רעכט דאס צו טוהן און אוועקצונעמען ראובן'ס רעכט, איז דער מכר ממילא בטל (און דער

חידוש פון דער גמרא איז אז אפילו אין געוויסע אופנים וואו מען וואלט געקענט האבן א הוה אמינא אז דער מכר זאל יא גילטן, זאגט מען "לא עשו כלום". ביים סוף פונעם שמועס שטימט ר' יצחק צו אז די יורשים האבן עס גע'ירש'נט מיט א "שעבוד הבית", אז עס פעלט אין זייער רעכט אויף דעם הויז, און דעריבער קען מען עס נישט פארקויפן (נישט בלויז אלס אן איסור פון "טארן נישט", נאר אלס א חסרון אין זייער רעכט).

הלכה ג': מדור ומזונות לפי כבודה ולפי כבודו ("עולה עמו ואינה יורדת")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

נפל הבית או שלא היה לבעלה בית כלל אלא בשכר, נותנין לה מדור לפי כבודה, וכן מזונותיה וכסותה כפי כבודה. ואם היה כבוד הבעל גדול מכבודה, נותנין לה לפי כבודו, מפני שעולה עמו ואינה יורדת אפילו לאחר מיתה.

2. פשט-ערקלערונג

אויב דאס הויז איז איינגעפאלן, אדער דער מאן האט קיינמאל נישט געהאט אן אייגן הויז נאר געדינגען פאר רענט, דארפן די יורשים איר צושטעלן א דירה לויט איר כבוד (סטאנדארט). דאס זעלבע איז מיט איר עסן און קליידונג – אלעס גייט לויט איר כבוד (ווי עס איז שוין געלערנט געווארן אין פרק י"ב און י"ג). אויב דעם מאנ'ס סטאנדארט איז געווען העכער ווי אירע, גיט מען איר לויט זיין כבוד, ווייל א פרוי גייט ארויף מיט איר מאן אין סטאנדארט און גייט נישט אראפ, אפילו נאך זיין טויט.

3. חידושים און הסברים

* **"נפל הבית" אנטקעגן "נפל המדור" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר וויל אנפאנגען מאכן א חילוק צווישן "נפל המדור" (אין הלכה ב', וואו נאר איר דירה איז אייגעפאלן) און "נפל הבית" (אין הלכה ג', וואו דאס גאנצע הויז איז אייגעפאלן און עס איז מער נישט שייך צו וואוינען דארט). ר' יצחק שפאלט עס אבער אפ און זאגט אז עס איז פונקט די זעלבע זאך און עס איז נישטא קיין שום חילוק צווישן די ווערטער "מדור" און "בית": אין הלכה ב' האט דער רמב"ם געזאגט וואס די יורשים דארפן *נישט* טוהן וועלן עס פאלט איין (זיי דארפן עס נישט איבערבויען), און דא אין הלכה ג' איז דער רמב"ם מסביר וואס מען דארף *יא* טוהן (מען דארף איר דינגען א מדור לפי כבודה).

* **פארוואס קען זי נישט פאדערן די זעלבע געדינגענע דירה? (ר' יואל אשר):** וועלן דאס הויז האט באלאנגט פאר'ן מאן, האט זי א דירעקטן זכות אין יענער דירה אליין. אבער וועלן עס איז איינגעפאלן אדער זיי האבן געוואוינט פאר רענט, איז דער חיוב אויף די יורשים נאר א פינאנציעלער חיוב צו צאלן רענט. ממילא קען זי נישט פאדערן צו בלייבן דווקא אין דער זעלבער געדינגענער דירה, נאר די יורשים קענען איר געבן אן אנדערע דירה כדי זיך צו שפארן געלט, כל זמן עס איז "לפי כבודה".

* **צי ווערט די דירה קלענער ווייל זי איז יעצט אן איינצעלע אלמנה? (מחלוקת ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *דער צד פון ר' יואל אשר:* "לפי כבודה" אדער "לפי כבודו" מיינט נישט אז די יורשים מוזן איר געבן די זעלבע גרויס ("סייז") דירה וואס זי האט געהאט ביז יעצט. ביז יעצט האט זי געוואוינט אין א גרויס הויז צוזאמען מיט א מאן, אבער יעצט רעכנט מען וויפיל עס איז דער סטאנדארט ("לפי כבודו") פאר איין מענטש – אן איינצעלע אלמנה.

* *דער צד פון ר' יצחק:* מען קען נישט מאכן די דירה קלענער צוליב דעם וואס זי האט נישט קיין מאן. טעארעטיש, אפילו ווען דער מאן האט געלעבט, איז זיין חיוב צו איר געווען נאר צו געבן וואס *זי* דארף (און וואס ער אליין דארף איז זיין אייגענע זאך, סיידן ער האט געקויפט א באזונדערן צימער נאר פאר זיך). ממילא, וואס אימער זי איז געווען בארעכטיגט צו באקומען פונעם מאן, באקומט זי וויטער פון די יורשים.

* *פארוואס יא אן אנדערע דירה לויט ר' יצחק:* דער חידוש פארוואס די יורשים דארפן נישט וויטער דינגען פונקט די זעלבע דירה איז וויל "לפי כבודו" מיינט אן אלגעמיינער סטאנדארט (ווי דער מנהג פון בעלי בתים חשובים אין יענער שטאט), און נישט פונקט דאס וואס זי האט געהאט נעכטן. אויב דער מאן האט מרחיב געווען און געגעבן מער ווי זיין סטאנדארט, דארפן די יורשים דאס נישט ממשיך זיין, נאר געבן לויט'ן אלגעמיינעם "כבודו".

* **דער חילוק אין דעם באדייט פון "אפילו לאחר מיתה" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* דער חידוש פונעם רמב"ם איז אז מען וואלט געקענט מיינען אז דער כלל פון "עולה עמו" איז נאר כל זמן דער מאן לעבט, אבער נאך זיין טויט זאל זי צוריקפאלן צום סטאנדארט פון איר טאטנ'ס הויז; קומט דער רמב"ם און זאגט אז אפילו נאכדעם וואס דער מאן שטארבט, בלייבט זי אויף זיין העכערן סטאנדארט.

* *ר' יצחק:* מיר האבן שוין פריער געלערנט פונקט דעם זעלבן לשון – "עולה עמו ואינה יורדת אפילו לאחר מיתה" – לגבי דעם חיוב פונעם מאן צו באגראבן זיין פרוי (קבורתה) לויט זיין כבוד. אבער דארט מיינט "לאחר מיתה" נאך *איר* טויט (אז מען זאל נישט זאגן אז וויבאלד זי איז שוין טויט מאכט עס איר נישט אויס; ניין, עס מאכט יא אויס). דא אבער, ביי אלמנה, ניצט דער רמב"ם די זעלבע ווערטער, אבער עס מיינט עפעס אנדערש: "לאחר מיתתו" – נאך *דעם מאנ'ס* טויט, אז אפילו ער איז שוין נישט דא, בלייבט זי ביי זיין כבוד.

הלכה ד': "ברכת הבית מרובה" און אן אלמנה וואס ווייל וואוינען אין איר טאטנ'ס הויז

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

ברכת הבית מרובה. כיצד? חמישה שהיה מזונות כל אחד מהן קב כשיאכל לבדו, אם היו חמשתן בבית אחד ואוכלין בעירוב,

מספיק להן ארבעה קבין. והוא הדין לשאר צרכי הבית. לפיכך, אלמנה שאמרה איני זזה מבית אבי, פסקו לי מזונות ותנו לי שם, יכולין היורשים לומר לה: אם את אצלנו יש לך מזונות, ואם לאו, אין אנו נותנים לך אלא לפי ברכת הבית. ואם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והם ילדים, נותנין לה מזונות המספיקין לה לבדה והיא בבית אביה.

2. פשט-ערקלערונג

עס איז דא א כלל אז "ברכת הבית מרובה" – ווען אסאך מענטשן וואוינען און עסן צוזאמען אין איין הויז, קאסט עס ביליגער פער קאפ. למשל, אויב פינף מענטשן דארפן יעדער א קב עסן ווען זיי עסן באזונדער, איז גענוג פיר קבין ווען זיי עסן צוזאמען אין איין הויז (און דאס זעלבע איז מיט אלע אנדערע הויז-הוצאות). דעריבער, אויב די אלמנה ציט זיך איריין צוריק אין איר טאטנ'ס הויז און בעט מען זאל איר שיקן אהין אירע מזונות, קענען די יורשים איר זאגן: אויב דו וואוינסט מיט אונז באקומסטו פולע מזונות, אבער אויב דו גייסט אוועק, געבן מיר דיר נאר לויט'ן חשבון וויפיל דו וואלסט אונז געקאסט ביי אונז אין הויז (דורך אראפרעכענען די "ברכת הבית", דהיינו פיר פינפטלעך). אבער, אויב זי האט א געריכטע טענה פארוואס זי קען נישט וואוינען מיט זיי – ווייל זי איז א יונגע פרוי און די יורשים זענען יונגע בחורים, און עס קען ברענגען צו א מכשול אדער חשד אז מענטשן זאלן קוקן קרום אויף זיי – דעמאלט מוזן זיי איר שיקן אין איר טאטנ'ס הויז די פולע מזונות וואס זי דארף פאר זיך אליין.

3. חידושים און הסברים

*** די מציאות פון "ברכת הבית מרובה" ביי עסן (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* דער כלל פון "ברכת הבית" פארשטייט זיך מיט א פראקטישן משל: א הויז מיט צען קינדער איז ביליגער אויסצוהאלטן ווי צען באזונדערע הייזער מיט איין קינד אין יעדן הויז (ווי למשל א פלאש מילך וואס קלעקט פאר מערערע מענטשן, אדער די עלעקטריציטעט-רעכענונג).

* *ר' יצחק'ס וואונדער:* ביי עלעקטריציטעט און אנדערע צרכי הבית פארשטייט מען עס גוט מצד "נר לאחד נר למאה", אבער ביי א קב עסן מיינט דאס אז יעדער איינער עסט באמת וויניגער (נאר פיר פינפטלעך פון א קב)! פארוואס איז דאס אזוי? לויט'ן געפיל קויפט א גרויסע משפחה דווקא מער עסן ווי ווען יעדער איז באזונדער.

* *ר' יואל אשר'ס תירוץ:* די מציאות איז אז קיינער עסט נישט אויף ביז'ן לעצטן ברעקל; א מענטש וויל נאר עסן ביז ער פילט זיך רואיג אז עס איז דא גענוג אויפ'ן טיש. ווען פינף מענטשן עסן צוזאמען, טרעפט זיך אלעמאל אז איינער עסט היינט אביסל וויניגער ווי א קב, און צוזאמען קומט מען אויס מיט וויניגער.

* **דער יסוד החילוק צווישן דעם חיוב מזונות פונעם מאן און דעם חיוב פון די יורשים, און די סברא ביי "ילדה" (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *ר' יצחק'ס מהלך:* פארוואס קענען די יורשים אראפרעכענען די "ברכת הבית" ווען זי וואוינט נישט מיט זיי, בעת דער מאן אליין (ווען ער לעבט און זי וואוינט באזונדער, ווי אין די הלכות פון פוסקים מזונות וואו מען האט געגעבן באשטימטע שיעורים און זי עסט נישט פון זיין פרידזשידער) קען נישט זאגן "אויב דו ביסט נישט מיט מיר שיק איך דיר וויניגער", נאר ער מוז איר שיקן די גאנצע מזונות? דער יסוד איז אז דער מאן האט א פולשטענדיגן, טעארעטישן פינאנציעלן חיוב צו שפייזן זיין פרוי, ממילא מוז ער איר געבן אלעס וואס עס קומט איר, אפילו זי וואוינט באזונדער. אבער דער חיוב מזונות פון די יורשים צו אן אלמנה איז א שוואכערער חיוב (אזוי ווי מותר מזונות גייט צו די יורשים). ביי אלמנה איז דער חיוב מער א "פראקטישע זאך" ווי א טעארעטישער חוב: זי האט א רעכט צו בלייבן וואוינען און עסן אין איר הויז צוזאמען מיט די יורשים. ממילא, אויב זי וויל עס אויסצאלן אין געלט צו וואוינען אין אן אנדער פלאץ, האט זי נאר א רעכט אויף דער סומע וואס זי וואלט זיי פראקטיש געקאסט אין הויז (דער "ברכת הבית" סכום). לויט דעם פארשטייט זיך אויך פארוואס ווען "היא ילדה והם ילדים" מוזן זיי יא צאלן די פולע מזונות: וויבאלד איר רעכט הייבט זיך אן פון דער פראקטישער סיטואציע, איז כל זמן זי *קען* פראקטיש וואוינען דארט, זאגן זיי איר "קום וואוין דא". אבער וואו צוליב צניעות און חשש מכשול/חשד איז די פראקטישע סיטואציע אז זי *קען נישט* וואוינען מיט זיי, קענען זיי זיך נישט באניצן מיט דער טענה, און ממילא ווערן זיי מחויב איר צוצושטעלן אירע פולע מזונות אין איר טאטנ'ס הויז.

* *ר' יואל אשר'ס מהלך:* ס'איז נישט פשט אז די אלמנה האט א כח מוציא צו זיין *מער* ממון ווען זי האט א טענה. פארקערט: בעצם דארפן זיי איר צושטעלן פולע מזונות, נאר חז"ל האבן מקיל געווען אויף די יורשים אז זיי קענען געבן וויניגער געלט צוליב דעם חשבון פון "ברכת הבית". אבער די קולא איז נאר ווען זי גייט אוועק אן א סיבה; ווען זי האט א געריכטע טענה פארוואס זי קען נישט זיין דארט, פאלט אוועק די קולא פון ברכת הבית. (ער לייגט צו א כלל אין לערנען: כאטש מיר זוכן אלעמאל די "לומדות", איז אסאך מאל די לומדות אליין געבויט אויף פשוט'ע סברא — "וואס מאכט סענס").

* **א שאלה וועגן אנדערע געריכטע טענות (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ביי א "ילדה" איז איר טענה א הלכה'דיגע/"רעליגיעזע" טענה וואס די חכמים אליין ווילן נישט זי זאל דארט זיין צוליב חשד. וואס איז אבער דער דין אויב זי האט אן אנדער פראקטישע, געריכטע טענה פאר אירע אייגענע סיבות – למשל, זי זאגט אז עס איז דא צופיל טומל ("נויז") אין הויז און זי קען נישט שלאפן? ר' יצחק נעמט אן אז ס'איז א גוטע שאלה ("מ'דארף וויסן") און ס'איז טאקע א פראבלעם, אפילו אויב מ'רופט עס נישט א "רעליגיעזע" טענה.

* **[דיגרעסיע: דער אונטערשייד אין לעבנס-סטאנדארטן צווישן אמאל און היינט] (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק באמערקט אז לויט אונזערע היינטיגע סטאנדארטן זעט דער

גאנצער וויכוח אויס ווי א מורא'דיגע קמצנות – מ'שלאגט זיך איבער "א דאלער פיצא" (דער חילוק פון ברכת הבית). ר' יואל אשר ענטפערט אז אמאל זענען די ווערטן געווען גאר אנדערש: היינט איז דירה-געלט (רענט/מדור) אסאך טייערער ווי עסן, משא"כ אמאל איז עסן געווען די הויפט הוצאה. ער מאכט אויך קלאר אז וועז זי גייט צוריק צו איר טאטנ'ס הויז ("בבית אביה"), האט זי נישט קיין רעכט צו בעטן געלט פאר א "מדור" – זיי שטעלן צו דאס הויז, און אויב זי וויל עס נישט ניצן פארלירט זי עס, און דער גאנצער דיון איז נאר וועגן די מזונות.

הלכה ה': מותר מזונות וכסות, רפואה, פדיון שבויים, און קבורה פון אן אלמנה

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

ומותר מזונות האלמנה ומותר הכסות ליורשים. אלמנה שחלתה, אם צריכה לרפואה שאין לה קצבה הרי זו כמזונות והיורשין חייבין בה. ואם היתה רפואה שיש לה קצבה הרי זו מתרפאת מכתובתה. נשבית אין היורשין חייבין לפדותה, ואפילו היתה יבמה, ואפילו נשבת בחיי בעלה אין חייבין לפדותה מנכסיו, אלא נפדית משל עצמה. מתה האלמנה יורשי הבעל חייבין בקבורתה. ואם נשבעה שבועת אלמנה ואחר כך מתה, יורשיה יורשין כתובתה והן חייבין בקבורתה, אבל לא יורשי הבעל.

2. פשט-ערקלערונג

* **מותר מזונות וכסות:** אויב די יורשים האבן געגעבן פאר דער אלמנה געלט פאר עסן אדער קליידער, און עס איז איבערגעבליבן, געהערט דאס איבערגעבליבענע ("מותר") צו די יורשים – פונקט ווי ביי א מאן.

* **רפואה:** אויב אן אלמנה ווערט קראנק: אויב זי דארף א "רפואה שאין לה קצבה" (א כראנישע הוצאה אן א סוף, ווי טעגליכע מעדיצין), ווערט עס גערעכנט ווי מזונות און די יורשים מוזן עס צאלן. אויב אבער ס'איז א "רפואה שיש לה קצבה" (אן איינמאליגע הוצאה מיט א קלארער סומע, ווי אן אפעראציע), קענען די יורשים זאגן אז זי זאל עס באצאלן פון איר כתובה.

* **פדיון שבויים:** אויב זי ווערט געפאנגען ("נשבית"), זענען די יורשים נישט מחויב איר אויסצולייזן פון דעם מאנ'ס נכסים – אפילו אויב זי איז א יבמה (וואס ווארט אויף יבום אדער חליצה), און אפילו אויב זי איז געפאנגען געווארן נאך בחיי בעלה און דערנאך איז דער מאן געשטארבן בשעת זי איז אין שביה – נאר זי דארף זיך אויסלייזן פון איר אייגן געלט.

* **קבורה:** אויב די אלמנה שטארבט, זענען די יורשים פונעם מאן מחויב איר צו באגראבן. אבער אויב זי האט שוין געשוואוירן די "שבועת אלמנה" (צו קענען גובה זיין איר כתובה) און ערשט דערנאך איז זי געשטארבן, ירש'נען אירע אייגענע יורשים די כתובה, און זיי (אירע יורשים) זענען מחויב אין איר קבורה, און נישט די יורשים פונעם מאן.

3. חידושים און הסברים

א. מותר מזונות ומותר הכסות

* **די השגה פונעם ראב"ד און דער ירושלמי (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** דער ראב"ד שרייבט אז ער וואלט אויך געטראכט ווי דער רמב"ם, ביז ער האט געטראפן א ירושלמי וואס איז מחלק צווישן א מאן און יורשים: ביי אן אשת איש גייט מותר מזונות צום מאן, ווייל "מציאתה לבעלה" – וויבאלד איר מציאה געהערט צום מאן, האבן חכמים אויך געגעבן דעם מותר מזונות פאר'ן מאן. אבער ביי אן אלמנה, וואו "מציאתה לעצמה" (איר מציאה געהערט פאר איר), בלייבט דער מותר מזונות אויך פאר איר. דער רמב"ם אבער רעכנט זיך נישט מיט דעם ירושלמי און פסק'נט אז אלע מותר מזונות גייט צו די יורשים.

ב. חיוב רפואה ("קצבה" אנטקעגן "אין לה קצבה")

* **פארוואס איז אן אלמנה אנדערש פון אן אשת איש ביי רפואה — די קולא און חומרא פון יתומים אנטקעגן א מאן (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** דא איז דא א פראדאקס: ביי א מאן האבן מיר געלערנט אז אפילו ביי א רפואה *שאין לה קצבה*, קען דער מאן איר זאגן "נעם דיין כתובה און גיי" (כאטש ס'איז נישט קיין דרך ארץ, מעג ער עס טוהן דורך געבן א גט). ביי יתומים אבער, ביי *יש לה קצבה* האבן זיי א קולא אז זי צאלט עס אליין פון איר כתובה, אבער ביי *אין לה קצבה* (וואס איז אייגענטליך אסאך טייערער אויפ'ן לאנגן טערמין!) זענען די יתומים אינגאנצן "סטאק" און מוזן צאלן אן א סוף.

דער יסוד איז (ר' יצחק): א מאן האט תמיד א וועג ארויס פונעם חיוב – ער קען איר געבן א גט און באצאלן די כתובה. יתומים אבער קענען נישט גט'ן אן אלמנה! כל זמן זי האט נישט חתונה קען זי בלייבן אויף זייער קאפ, און זיי מוזן צאלן מזונות פלאס די כתובה בסוף ("צו זיין א יתום איז טייערער ווי צו זיין א מאן"). וויבאלד יתומים האבן נישט קיין וועג ארויס, האבן חכמים געמאכט א תקנה לטובת די יתומים ביי א רפואה שיש לה קצבה (וואס איז א גרויסע איינמאליגע הוצאה) אז מען איז נישט מחויב מער ווי די כתובה און זי מתרפא'ט זיך מכתובתה.

* **די עצה פון רבי יוחנן אין דער גמרא צו מאכן א "קצבה" (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** אויפ'ן סמך פונעם מגיד משנה און די הערות ווערט געברענגט די גמרא וועגן רבי יוחנן: רבי יוחנן'ס קרובים האבן געהאט אן אלמנה וואס האט געדארפט א רפואה שאין לה קצבה. האט רבי יוחנן זיי געגעבן אן עצה ("א טריק"): גייט צום דאקטער און מאכט מיט אים אפ א "פלעט פיע" (א באשטימטע סומע געלט) אז ער נעמט אויף זיך איר אויסצוהיילן אויף אייביג. דורכדעם ווערט עס פארוואנדלט אין א "רפואה שיש לה קצבה", און די יתומים ווערן פטור (אדער קענען עס אראפרעכענען פון דער כתובה). די גמרא פירט אבער אויס אז רבי יוחנן האט שפעטער חרטה געהאט אויף דעם און געזאגט: "עשינו עצמנו כעורכי הדיינים" – ס'פאסט נישט פאר א רב צו געבן אזעלכע אדוואקאטישע עצות ("לאיער'ישע עצות") ארויסצודרייען מענטשן פון א חיוב.

*** לומדות'דיגער חילוק אין גדר חיוב רפואה ביי יתומים אנטקעגן א מאן (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *ר' יצחק:* ביי א מאן זענען דא באזונדערע "תנאי כתובה" – מזונות, רפואה, פדיון, קבורה. ביי יתומים אבער שטייט נישט אין דער כתובה "שתהא נרפאת מנכסי", נאר בלויז "שתהא יושבת בביתי וניזונית מנכסי". ממילא האבן יתומים בכלל נישט קיין זעלבסטשטענדיגן חיוב פון "רפואה"; זייער גאנצער חיוב רפואה קומט נאר אלס א טייל פון "מזונות" ("ניזונית" נעמט אריין רפואה).

* *ר' יואל אשר:* "מזונות" מיינט די טאג-טעגליכע באדערפענישן צו האלטן א מענטש ביים לעבן. א געזונטער מענטש דארף ברויט, און א כראניש-קראנקער מענטש דארף טעגליכע מעדיצין (רפואה שאין לה קצבה) צו בלייבן לעבן – דאס איז ממש "מזונות". אבער א רפואה שיש לה קצבה (ווי ליגן אין שפיטאל צוויי חדשים פאר א גרויסער סומע) איז אן "עקסטערע אינטערוועניץ"; דאס גייט שוין ארויס פונעם גדר פון "מזונות", און ויבאלד יתומים זענען מחויב נאר מצד מזונות, זענען זיי פטור דערפון.

*** [דיגרעסיע: דעם רמב"מ'ס שיטה אין פסחים וועגן רפואה און עסן] (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** צו שטיצן דעם געדאנק אז רפואה און עסן זענען איין ענין, ווערט געברענגט דער באקאנטער רמב"ם אין פירוש המשניות אין פסחים (וועגן חזקיהו המלך וואס האט באהאלטן דעם "ספר רפואות"). דער רמב"ם גייט דארט ארויס קעגן דער שיטה (וואס ווערט געברענגט אין אבן עזרא און רמב"ן) אז אן עובד ה' טאר נישט גיין צו א דאקטער נאר דארף זיך פארלאזן אויפ'ן אייבערשטן. דער רמב"ם פרעגט אויף זיי: אויב אזוי, זאל מען אויך נישט עסן ברויט און נאר מתפלל זיין! פונקט ווי א געזונטער קערפער דארף עסן, דארף א קראנקער קערפער מעדיצין. מ'זעט פון דעם רמב"ם אליין אז רפואה איז ממש דאס זעלבע ווי מזונות.

ג. פטור פון פדיון שבויים ("נשבית")

*** דריי סברות פארוואס יורשים זענען פטור פון פדיון שבויים (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

1. *יוקר הפדיון (ר' יצחק):* אויסלייזן פון שביה איז געווענליך זייער א טייערע זאך (א מאן קען אמאל דארפן צאלן צען מאל איר כתובה פאר פדיון), האבן חכמים עס נישט ארויפגעלייגט אויף די יתומים, און זי קען דאך אלעמאל נעמען איר כתובה זיך אויסצולייזן.

2. *דער גדר פון אשת איש וקנאה (ר' יואל אשר און ר' יצחק):* דער יסוד פונעם מאנ'ס חיוב "לפדותה" איז ווייל זי איז אן "אשת איש" – ביי שביה איז שטענדיג דא דער חשש אז די שבאים זענען איר מאנס (בועל). א מאן איז מקנא לאשתו און דער געדאנק אז "אן אנדערער מענטש האלט דיין ווייב" און איז איר מאנס צווינגט דעם מאן איר אויסצולייזן. ביי אן אלמנה אבער איז זי א פנויה (נישט קיינעמ'ס ווייב), ממילא איז נישטא דער שטארקער ארגומענט מצד דעם מאן; אויב זי איז אין א סכנה, פאלט עס שוין אונטער דעם אלגעמיינעם חיוב פון פדיון שבויים וואס ליגט אויף כלל ישראל, אבער נישט אלס א ספעציפישער חיוב ממון אויף די יורשים.

3. *לשון הכתובה — על פי גמרא (ר' יצחק):* דער חיוב פרקונה שטאמט פון דעם לשון אין דער כתובה: "ואהדרינך לי לאנתו" – דער מאן איז זיך מתחייב איר אויסצולייזן כדי איר צוריקצוברענגען צו זיך אלס א ווייב. ממילא, אזוי באלד ווי דער מאן איז טויט, איז נישט שייך דער מושג פון צוריקברענגען צו אים.

*** [דיגרעסיע: דער דין ביי א כהן] (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** אין דער גמרא שטייט בנוגע א כהן וואס זיין ווייב ווערט געפאנגען, אז הגם א שבויה איז אסור פאר א כהן, ליגט אויף אים א חיוב איר אויסצולייזן און צוריקברענגען (און ערשט נאכדעם ווערט זי אסור צו אים). ר' יואל אשר מערקט אן אז עס זעט אויס ווי דער איסור כהונה איז א באזונדערע זאך וואס איז נישט פארבונדן מיט דעם שעבוד ממון וואס ער האט איר צוריקצוברענגען אין איר פריערדיגן מצב.

*** די הוה אמינא ביי א יבמה (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** פארוואס דארף דער רמב"ם מדגיש זיין "ואפילו היתה יבמה"? ווייל וועו א ברודער שטארבט אן קינדער, ווערט דער יבם דער יורש פון די נכסים (אויפ'ן סמך פון "יקום על שם אחיו", ווי עס שטייט אין מסכת יבמות). ממילא וואלט מען געקענט טראכטן אז ו

ויבאלד דער יבם איז דער יורש און ער האט א זיקה צו איר (זי ווארט אויף אים פאר יבום און איז נאכנישט מותרת לשוק), איז זי כאילו ווי זיין אשת איש און ער זאל האבן א גרעסערן חיוב איר אויסצולייזן כדי ער זאל איר קענען מייבם זיין. קומט דער רמב"ם און זאגט אז נישט – ער גייט נאר מיט'ן דין ירושה, און מצד ירושה איז נישטא קיין חיוב לפדותה.

*** די הוה אמינא ביי "נשבת בחיי בעלה" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** מען וואלט געקענט טראכטן אז ויבאלד זי איז געפאנגען געווארן וועו דער מאן האט געלעבט, איז דער חיוב אויסצולייזן שוין ארויפגעקומען אויפ'ן מאן, און די נכסים זענען שוין געווארן משועבד פאר דעם חוב. ממילא וועו די יורשים ירש'ענען דאס געלט, ירש'ענען זיי עס מיט'ן שעבוד. דערפאר איז א חידוש אז זיי זענען פטור (ווייל, ווי ר' יצחק האט מסביר געווען, דער חיוב איז נאר איר צוריקצוברענגען צום מאן — "ואהדרינך לי לאנתו" — און ער איז מער נישטא).

*** די משמעות פון "אלא נפדית משל עצמה" (ר' יואל אשר קעגן ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* די ווערטער "אלא נפדית משל עצמה" זאגן אז די יורשים קענען זיך נישט אינגאנצן ארויסדרייען ("אוועקוואקן") פון איר. פונקט ווי איין איד וואס ווייסט אז א צווייטער איד ליגט אין תפיסה באקומט א חיוב מצוה אים צו ראטעווען, אזוי אויך דא, קענען די יורשים נישט פארמאכן די אויגן, נאר זיי האבן א טענה צו איר: "לייז זיך אויס מיט דיין אייגן געלט" – דאס הייסט, די יורשים מוזן איר לכל הפחות אויסצאלן איר כתובה כדי זי זאל

האבן מיט וואס זיך אויסצולייזן (און דערמיט גייט זי ארויס פון רשות הבעל און פארלירט ווייטערדיגע מזונות).

* *ר' יצחק:* איז מסופק אין דער "יומעניטעריען סברא" דא אין הלכה. דער אלגעמיינער חיוב פון שאפן געלט פאר פדיון שבויים (אדער מת מצוה ביי קבורה) איז אן אנדער נושא; דא אין רמב"ם רעדט מען ריין וועגן דיני ממונות – פון וועמען'ס קעשענע מען איז גובה דאס געלט.

ד. קבורת אלמנה

* **די תלות צווישן כתובה און קבורה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** וויבאלד אן אלמנה קען נישט גובה זיין איר כתובה אן א שבועה ("אין אלמנה נפרעת אלא בשבועה"), אויב שטארבט זי פאר'ן שווערן, פאלט אוועק די כתובה (ווייל אירע יורשים קענען נישט שווערן, און "אין אדם מוריש שבועה לבניו"). אין אזא פאל בלייבט דאס געלט פון דער כתובה ביי די יורשי הבעל, און ממילא זענען זיי מחויב אין איר קבורה. אבער אויב זי האט שוין געשוואוירן פאר'ן שטארבן, איז די כתובה שוין פאררעכנט ווי געהויבן, און אירע יורשים ירש'ענען די כתובה. דער כלל איז: ווער עס האלט דאס געלט פון דער כתובה, יענער טראגט דעם חיוב פון איר קבורה (ענליך צום מושג "תיטול כתובתה ותיקבר", נאר דא זאגט מען עס פאר אירע יורשים).

* **א פאל וואו אירע יורשים ירש'ענען די כתובה אן א שבועה (ר' יואל אשר):** עס איז נישט דווקא תלוי אין "נשבעה". אויב למשל די אלמנה האט תופס געווען מטלטלין בחייה פאר איר כתובה (א פאל וואו זי דארף נישט קיין שבועה ווייל ס'איז נישטא דער חשש אז זי האט מוחל געווען אדער שוין געגומען), און דערנאך איז זי געשטארבן – וועלן אירע יורשים אויך ירש'ענען די כתובה, און ממילא וועט אויך דארט דער חיוב קבורה פאלן אויף אירע יורשים און נישט אויף יורשי הבעל. דער עיקר תלות איז: ווער עס באקומט למעשה די כתובה.

* **צי דער חיוב קבורה אויף אירע יורשים איז באגרעניצט צו דער סומע פון דער כתובה? (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *ר' יצחק'ס שאלה:* וואס איז אויב די קבורה קאסט טייערער ווי די כתובה (למשל, אויב מען דארף צושטעלן ספדנים וכדומה "לפי כבודה")? ווען זי איז אן אלמנה, איז קבורה א תנאי כתובה אויף די יורשי הבעל. אבער ווען זי נעמט די כתובה און איז מער נישט קיין אלמנה, פארוואס זאלן אירע קינדער "ירש'ענען" א חיוב קבורה אינאיינעם מיט דער כתובה? אפשר איז עס אן אלגעמיינער חיוב אויף קינדער צו באגראבן א מאמע (אדער מדין מת מצוה)?

* *ר' יואל אשר'ס תירוץ:* דער חיוב קבורה איז א שעבוד וואס ליגט אינעם געלט פון דער כתובה גופא (ווייל דאס איז איר געלט). וויפיל זיי דארפן אויסגעבן איז געוואנדן אויף וויפיל געלט עס ליגט אין דער כתובה (זיי קענען נישט פטר'ן מיט דער ביליגסטער קבורה אויב ס'איז דא געלט אין דער כתובה).

* **די השגה פונעם ראב"ד (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** דער ראב"ד אויפ'ן פלאץ איז חולק אויפ'ן רמב"ם און רופט עס אן א "דעתא קלישתא" (א שוואכע דעה). ר' יואל אשר ערקלערט דעם ראב"ד: ווען די אלמנה שטארבט אן א שבועה, פארוואס באקומט זי נישט קיין כתובה פון די יורשי הבעל? ווייל די יורשי הבעל טענה'ן "אפשר האסטו שוין מקבל געווען דיין כתובה בחייו פונעם מאן!". פרעגט דער ראב"ד: אויב זייער גאנצער פטור פון צאלן די כתובה איז ווייל מיר זאגן אז זי האט שוין באקומען די כתובה, פארוואס זאלן די יורשי הבעל זיין חייב אין איר קבורה? לויט זייער טענה האט זי דאך שוין איר כתובה, איז זאלן אירע אייגענע יורשים צאלן די קבורה! יוצא לויט'ן ראב"ד אז אפילו ווען "לא נשבעה", פאלט דער חיוב קבורה אויף אירע יורשים, ווייל קבורה איז אנדערש ווי אנדערע חיובים און גייט נאך דעם ווער אירע יורשים זענען. (ר' יצחק באמערקט אז דער ראב"ד בלייבט נישט אינגאנצן קלאר, און מען דארף נאכקוקן אין הלכות קבורה ווער עס איז בכלל מחויב צו באגראבן א מענטש וואס שטארבט).

הלכה ו': מעשה ידי האלמנה ליורשים ("טלי מעשה ידיך במזונותיך")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

מעשה ידי האלמנה ליורשים. ויורש שאמר לאלמנה טלי מעשה ידיך במזונותיך אין שומעין לו, אבל היא שרצת בזה שומעין לה.

2. פשט-ערקלערונג

דאס געלט וואס די אלמנה פארדינט פון איר ארבעט (מעשה ידיה) גייט צו די יורשים פונעם מאן. אויב דער יורש זאגט פאר דער אלמנה: "האלט דיינע מעשה ידיה פאר זיך אנשטאט זיי צו געבן פאר אונז, און זיי זיך מתפרנס דערפון (און מיר וועלן זיין פטור פון מזונות)", הערט מען אים נישט אויס. אבער אויב זי אליין וויל דאס יא טוהן און זאגט אז זי וויל האלטן אירע מעשה ידיה, הערט מען איר יא אויס.

3. חידושים און הסברים

* **די סטרוקטור פונעם פרק און דער יסוד פון "זה כנגד זה" (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק טיילט צו דעם פרק: ביז אהער האט דער רמב"ם געערעדט וועגן די זכותים וואס די אלמנה באקומט פון די יורשים; יעצט הייבט ער אן רעדן וועגן די שעבודים וואס די אלמנה איז שולדיג פאר די יורשים. ר' יואל אשר פינקטליכט עס מער: עס איז נישט סתם א נייע ליסטע פון שעבודים, נאר עס גייט אויפ'ן פריערדיגן יסוד פון "זה כנגד זה" – וויבאלד ביים מאן האבן חכמים מתקן געווען אז ער גיט איר מזונות און דערפאר באקומט ער אירע מעשה ידיה, ממילא יעצט אז די יורשים טראגן דעם עול איר מפרנס צו זיין (מזונות), באקומען זיי כנגד דעם אירע מעשה ידיה.

* **די השוואה צום בעל און דער יסוד התקנה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** דאס איז פונקט די זעלבע הלכה ווי ביים בעל אליין, ווייל די תקנה איז געמאכט געווארן "לטובתה" (פאר איר טובה). ר' יואל אשר איז מסביר דעם יסוד: דער חיוב מזונות איז א

שטערקערער חיוב און איז געקומען פריער אין צייט ווי דער ענין פון מעשה ידיה. די חכמים האבן נאר שפעטער צוגעלייגט אז דער מאן באקומט אירע מעשה ידיה כדי ער זאל זיך נישט פילן אויסגעניצט (ער זאל עפעס באקומען צוריק), אבער זיין חיוב מזונות איז גרעסער. דעריבער קענען די יורשים נישט אפזאגן די מזונות, אבער ווען זי איז מסכים דערויף, איז זי פשוט מוותר אויף איר זכות פון מזונות און האלט אירע מעשה ידיה.

הלכה ז': די מלאכות פון אן אלמנה פאר די יתומים, מציאתה, ופירות נכסיה

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליתומים, חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. מציאת האלמנה ופירות נכסים שהכניסה לבעל לעצמה, ואין ליורש בהן כלום.

2. פשט-ערקלערונג

אלע מלאכות וואס א פרוי איז מחויב צו טוהן פאר איר מאן (ווי וואשן וועש, אורג זיין וכדומה), דארף אן אלמנה אויך טוהן פאר די יתומים (די יורשים). אבער דריי ספעציפישע זאכן דארף זי נישט טוהן פאר זיי: אנגיסן דעם בעכער (מזיגת הכוס), אויסבעטן דאס בעט (הצעת המטה), און ארומוואשן זיין פנים, הענט און פיס (הרחצת פניו ידיו ורגליו).

אויב די אלמנה האט געפונען א מציאה, אדער די פירות וואס וואקסן פון די נכסים וואס זי האט אריינגעברענגט צום מאן (נכסי מלוג אדער נכסי צאן ברזל) – הגם בחיי הבעל גייט דאס צום מאן – ביי אן אלמנה געהערט עס פאר איר אליין (לעצמה), און די יורשים האבן גארנישט אין דעם.

3. חידושים און הסברים

* **[דיגרעסיע: דער סדר פונעם רמב"ם] (ר' יצחק):** מיר האבן נאכנישט געלערנט בכלל וועלכע מלאכות א פרוי דארף טוהן פאר איר מאן – ביז יעצט האט דער רמב"ם נאר גערעדט וואס דער מאן דארף געבן פאר דער פרוי. ערשט שפעטער אין פרק כ"א גייט דער רמב"ם מסביר זיין אירע חיובים צום מאן, אבער דא ברענגט שוין דער רמב"ם אריין א פרט דערפון בנוגע אן אלמנה.

* **דער חילוק צווישן ממונות'דיגע מלאכות און מלאכות פון שלום בית (ר' יואל אשר):** פארוואס דארף די אלמנה טוהן די אלע מלאכות פאר די יתומים? די אלגעמיינע מלאכות האבן נישט צו טוהן מיט דער עצם זאך פון זיין חתונה געהאט, נאר זיי זענען צוגעטשעפעט צו דער כתובה און צו די מזונות (וויבאלד זיי האלטן איר אויס, דארף זי ארבעטן). אבער די דריי אויסנאמען (מזיגת הכוס, הצעת המטה, הרחצת פניו ידיו ורגליו) זענען נישט קיין ממונות'דיגע זאך; זיי זענען אן ענין פון אינטימקייט (אינטימעסי), קרבה, און שלום בית צווישן א מאן און א ווייב. ביים מאן האט מען צוזאמגעשטעלט ביידע חלקים – די פינאנציעלע זאכן און די פראקטישע זאכן וואס ברענגען קרבה. אבער אן אלמנה דארף נישט האבן קיין "שלום בית" און קרבה מיט די יורשים, ממילא פאלט דער חיוב אוועק.

* **א מחלוקת איבער דעם גדר פון די דריי מלאכות – איסור קרבה אדער אן אמאליגער טקס פון חיבה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *ר' יצחק'ס ערשטער צד:* טעכניש (טעקניקלי) וואלט עס יא געדארפט זיין א חלק פון איר שעבוד אויך צו די יורשים, נאר פראקטיש **טאר** זי עס נישט טוהן פאר זיי משום צניעות און קרבה. ראיה לדבר פון הלכות נדה: א נדה איז טעארעטיש מחויב אין די מלאכות פאר איר מאן, אבער די דריי זאכן טאר זי נישט טוהן אלס הרחקות ווייל עס ברענגט קרבה; דא אויך, מען טאר נישט ניצן א פרעמדע פרוי פאר אזעלכע זאכן.

* *ר' יואל אשר'ס אפפרעג:* עס איז נישט אן ענין פון "מען טאר נישט" (איסור צניעות/ערויות), ווייל אט די יתומים קענען דאך זיין אירע אייגענע קינדער! און נאך מער, זי איז דאך יעצט א פנויה, נישט קיין אשת איש. ביי אירע אייגענע קינדער איז זיכער נישטא קיין איסור צניעות פאר א מאמע צו מאכן דאס בעט, אנגיסן א כוס, אדער אפילו ארומוואשן איר קינד'ס פנים און הענט. פארט איז זי פטור דערפון!

* *וויכוח וואס די מלאכות מיינען פראקטיש:* ר' יואל אשר האלט אז די ווערטער מיינען פשוט: אנגיסן א גלעזל, מאכן א בעט, און ארומוואשן דעם מענטש (אין די אמאליגע צייטן ווען עס זענען נישט געווען קיין "שאורס", פלעגט מען אהיימברענגען א גרויסע פאס וואסער און אפוואשן מענטשן אזוי ווי מען וואשט געפעס; און היינטיגע צייטן איז א פרוי בכלל נישט מחויב אין מזיגת הכוס אפילו פאר איר מאן, ווייל עס איז מער נישט דער מנהג). ר' יצחק איז אינגאנצן נישט מסכים אז עס מיינט פשוט אנגיסן קידוש-ווין אדער מאכן א בעט ווי א מאמע טוט פאר א קינד: מיר לעבן נישט אינעם סדר החיים פון די חכמי התלמוד און מיר ווייסן נישט פונקטליך וואס דאס איז געווען, אבער עס איז קלאר אז די דריי זאכן זענען געווען א ספעציפישער "טקס" און א באזונדערער סדר פון ארויסווייזן "חיבה" צווישן מאן און ווייב. עס איז נישט א פראגע פון אן איסור צו רירן (טאטשן), נאר עס איז אן אקט פון חיבה וואס א מאמע טוט נישט אפילו פאר אירע אייגענע קינדער, און זיכער נישט פאר פרעמדע יורשים.

* **דער טעם פארוואס פירות געהערן צו איר, און די שווערידקייט ביי מציאה לויט'ן רמב"ם (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *פירות נכסיה:* אין פרק י"ב האט דער רמב"ם מפורש געזאגט אז די תקנה אז דער מאן עסט פירות נכסיה איז "כנגד פדיונה" (מעשה ידיה איז כנגד מזונות, און קבורתה איז כנגד ירושתה). וויבאלד די יורשים זענען פטור פון "פדיונה" (הלכה ה'), איז זייער פארשטענדליך פארוואס זיי פארלירן דאס רעכט צו עסן די פירות פון אירע נכסים. (ר' יואל אשר האט אויפ'ן וועג געוואלט זאגן אז מציאה איז כנגד פדיון, אבער ר' יצחק האט אים אויסגעבעסערט אז פירות איז כנגד פדיון).

* *מציאתה:* ר' יצחק ווייזט אויף א שווערigקייט לויט'ן רמב"ם. דער ראב"ד האט פריער אין דעם פרק (הלכה ה') געהאלטן אז "מציאתה" איז כנגד "מותר מזונות". ממילא לויט'ן ראב"ד שטימט אלעס: וויבאלד ביי אן אלמנה געהערט מותר מזונות צו איר, געהערט אויך איר מציאה צו איר. אבער דער רמב"ם קריגט דאך אויפ'ן ראב"ד און פסק'נט אז מותר מזונות פון אן אלמנה געהערט *יא* צו די יורשים! און אין פרק י"ב האט דער רמב"ם נישט געגעבן קיין שום "כנגד" פאר מציאת האשה. אויב אזוי, פארוואס באקומען די יורשים נישט איר מציאה?

* *דער תירוץ (בשם המפרשים/הגמרא):* לויט'ן רמב"ם איז מציאת האשה נישט קעגן קיין שום אנדערן חיוב, נאר די חכמים האבן עס געגעבן פאר'ן מאן משום **איבה** (דער מאן וועט זיין אויפגערעגט און עס וועט שטערן דעם שלום בית אויב זי טרעפט געלט און האלט עס פאר זיך). ממילא ביי די יורשים, וואו עס איז נישטא דער חשש פון "איבה", בלייבט די מציאה ביי דער אלמנה.

הלכה ח': די נדוניה אליין (נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל) און אויב זיי זענען געשטיגן אין ווערט

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

והנכסים עצמן שהן נדוניתה נוטלת אותן בלא שבועה, ואין ליורשים בהן דין בעולם, אלא אם כן הותירו בחיי הבעל והיו נכסי צאן ברזל שהמותר לבעל. ואם מתה האלמנה בלא שבועה יורשיה יורשין נדוניתה ואף על פי שהיא נכסי צאן ברזל, ואם היה בהן מותר המותר ליורשי הבעל.

2. פשט-ערקלערונג

די נכסים אליין וואס זי האט אריינגעברענגט אלס נדוניה נעמט זי צוריק צו זיך אן א שבועה, און די יורשים האבן קיין שום טענה נישט אויף דעם. דער איינציגסטער אויסנאם איז אויב עס זענען געווען "נכסי צאן ברזל" און זיי זענען געשטיגן אין ווערט (הותירו) ווען דער מאן האט נאך געלעבט – וויבאלד דער ריווח (מותר) פון נכסי צאן ברזל געהערט צום מאן, ירש'ענען די יורשים יענעם מותר. און אויב די אלמנה איז געשטארבן איידער זי האט געשוואוירן (שבועת אלמנה אויף איר כתובה), ירש'ענען אירע יורשים איר נדוניה אן א שבועה אפילו אויב עס איז נכסי צאן ברזל; נאר אויב מען ווייסט קלאר אז עס איז געווען א "מותר", גייט יענער מותר צו די יורשי הבעל.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס זי דארף נישט שווערן אויף דער נדוניה, און דער יסוד'ישער חילוק צווישן כתובה און נדוניה (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** דאס געלט און די נכסים פון דער נדוניה זענען קיינמאל נישט געווארן דעם מאנ'ס; עס איז אייביג געבליבן אירס. דער מאן האט נאר געהאט א זכות צו עסן פירות, אדער א חיוב אחריות עס צו היטן (ביי נכסי צאן ברזל). וויבאלד זי נעמט פשוט צוריק איר אייגענע זאך און עס איז נישטא קיין סיבה צו חושד זיין אז עס איז נישט אירס, דארף זי נישט מאכן קיין שבועה דערויף. ר' יצחק ווייזט אן אז דאס גייט צוריק צום יסוד וואס דער רמב"ם האט געזאגט צוויי פרקים צוריק, אז נדוניה און כתובה זענען צוויי באזונדערע זאכן: אלע ספעציעלע הלכות פון כתובה — ווי דער דין אז זי דארף מאכן א שבועה (ווייל אפשר האט זי שוין געגומען פאר זיך), אדער דער דין פון "כולה כתובה" — גייען נאר ארויף אויפ'ן עיקר כתובה און תנאי כתובה, אבער נישט אויף נדוניה.

* **דער פשט אין "הותירו" און דער חילוק צווישן נכסי מלוג און נכסי צאן ברזל (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יואל אשר האט בהתחלה געוואלט טייטשן אז "הותירו" מיינט אז די נכסים האבן געמאכט "פירות" בחיי הבעל, און אז דאס גייט סיי אויף נכסי מלוג און סיי אויף נכסי צאן ברזל. ר' יצחק שטעלט אים אפ און איז מדייק אינעם רמב"ם אז "הותירו" מיינט נישט פירות, נאר אז **דער עצם נכס איז געווארן מער ווערט** (עליית שווי הקרן). דעריבער זאגט דער רמב"ם דווקא "והיו נכסי צאן ברזל":

* ביי *נכסי מלוג*, בלייבט דער קרן אינגאנצן אירס; אויב דער נכס אליין שטייגט אין ווערט (הותירו), געהערט די העכערונג צו איר (דער מאן האט נאר א רעכט אויף פירות, נישט אויפ'ן שבח פון די נכסים).

* ביי *נכסי צאן ברזל*, איז דער כלל אז זי גייט ארויס פונקט מיט דעם ווערט וואס זי האט אריינגעברענגט ביי דער חתונה. ממילא, אויב די נכסים זענען געווארן מער ווערט בחיי הבעל ("הותירו"), געהערט דער "מותר" (דער צוגעוואקסענער ווערט) צום בעל, און נאך זיין טויט האבן זיינע יורשים א רעכט אויף דעם מותר.

* **ירושת הנדוניה ווען זי שטארבט בלא שבועה — די נכסים זענען נישט מוטל בספק (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ווען די אלמנה שטארבט פאר'ן מאכן א שבועה, ירש'ענען אירע יורשים די נדוניה אפילו ביי נכסי צאן ברזל. דער חידוש איז אז מען זאגט נישט אז די נכסים זענען מוטל בספק צוליב דעם וואס עס קען זיין אז עס איז דא א "מותר" וואס באלאנגט פאר די יורשי הבעל. כל זמן די יתומים קומען נישט מיט קיין קלארער, זיכערער טענה און ווייסן נישט צי עס איז געווען א מותר, נעמען אירע יורשים אלעס. נאר אויב מען האט פעסטגעשטעלט און מען ווייסט קלאר אז עס איז דא א מותר, דעמאלט דארפן זיי צוריקגעבן דעם מותר פאר די יורשי הבעל.

הלכה ט': אלמנה שתפשה מטלטלין למזונות או לכתובה

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אלמנה שתפשה מיטלטלין כדי שתיזון מהן, בין שתפשה מחיים בין שתפשה אחר מותו, אפילו תפשה כיכר זהב, אין מוציאין מידה. אלא כותבין עליה בבית דין מה שתפשה, ופוסקין לה מזונות ומחשבין עמה, והיא ניזונית ממה שבידה עד שתמות או עד שלא יהיו לה מזונות, ויקחו היורשים את השאר. וכן אם תפשה מיטלטלין בכתובתה מחיי בעלה ומת, גובה מהן. אבל אם תפשה אחר מותו לכתובתה, אינה גובה מהן.

2. פשט-ערקלערונג

כאטש אן אלמנה נעמט געווענליך אירע מזונות פון קרקעות, אויב זי האט געכאפט (תופס געווען) מטלטלין פון איר מאנ'ס נכסים כדי זיך צו שפייזן דערפון — צי זי האט עס געכאפט וועז דער מאן האט נאך געלעבט, צי נאך זיין טויט — און אפילו זי האט געכאפט א שטיק גאלד (כיכר זהב) וואס איז ווערט אסאך מער וויפיל עס קומט איר, נעמט מען עס נישט ארויס פון איר האנט. נאר בית דין שרייבט אראפ דעם ווערט פון וואס זי האט געכאפט, מען פסק'נט פאר איר וויפיל מזונות עס קומט איר, און מען מאכט א חשבון מיט איר. זי שפייזט זיך פון דעם וואס איז ביי איר אין האנט ביז זי שטארבט אדער ביז עס קומט איר מער נישט קיין מזונות (למשל, אויב זי איז תובע איר כתובה), און וואס עס בלייבט איבער דערנאך נעמען די יורשי הבעל צוריק.

אזוי אויך, אויב די פרוי האט געכאפט מטלטלין פאר איר כתובה (די מאתיים זוז) וועז דער מאן האט נאך געלעבט, און דערנאך איז ער געשטארבן, מעג זי גובה זיין איר כתובה פון די מטלטלין. אבער אויב זי איז תופס געווען די מטלטלין פאר איר כתובה נאך זיין טויט (נאכדעם וואס די יורשים האבן עס שוין גע'ירש'נט), קען זי נישט גובה זיין פון זיי.

3. חידושים און הסברים

*** דער כח פון איר תפיסה ביי מזונות אנטקעגן כתובה, און דער כלל אין חושן משפט (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* מענטשן כאפן געווענליך מער וויפיל זיי דארפן, ווייל א מענטש ווייסט נישט ווי לאנג ער גייט לעבן. זי מאכט זיך דערמיט ווי אן אייגענע אפותיקי זיך צו מפרנס זיין דערפון, אבער דאס געלט בלייבט בעצם דאס אייגנטום פון די יורשים (דעריבער נעמען זיי די שארית).

* לכאורה קענען דאך די יורשים טענה'ן: פארוואס נעמסטו יעצט צען טויזנט דאלער פאר די קומענדיגע צען יאר? מיר וועלן דיר געבן יעדן חודש! דער תירוץ איז אז דאס איז א כלל'ישע הלכה אין הלכות תפיסה אין חושן משפט (און אין דער גמרא שטייט א מעשה וועגן די פרטי דינים וויאזוי זי כאפט): לכתחילה טאר זי טאקע נישט כאפן, אבער בדיעבד נעמט מען זייער ווייניג ארויס זאכן פון א מוחזק אויב ער האט עפעס א געראכטע טענה און א געוויסן שעבוד אויף די נכסים.

* דאס ארבעט נאר ווייל זי האט געכאפט פאר מזונות. וועז זי וואלט געכאפט פאר איר כתובה נאכ'ן מאנ'ס טויט, וואלטן די יורשים ערשטנס פטור געווארן פון מזונות, און צווייטנס האט זי נישט קיין רעכט צו כאפן פאר דער כתובה ווייל פאר א כתובה דארף מען מאכן א שבועה; ממילא נעמט מען עס יא צוריק פון איר.

*** די שאלה אויפ'ן חילוק צווישן מחיים און לאחר מותו ביי כתובה, און צווישן כתובה און מזונות (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** פארוואס איז לגבי כתובה דא א חילוק וועז זי האט געכאפט (אז מחיים העלפט עס און לאחר מותו נישט), בשעת ביי מזונות העלפט תפיסה אפילו לאחר מותו? עס זעט אויס ווי דער דין כתובה וואס דער מאן איז שולדיג און דער דין כתובה וואס די יורשים דארפן געבן איז נישט די זעלבע זאך, אבער דער רמב"ם איז נישט מסביר פארוואס. (ר' יצחק מערקט אן אז עס איז דא א מחלוקת הראשונים אין דעם, און נישט אלע זענען מסכים מיט'ן רמב"ם).

* *תירוץ א' — סברת התוספות אויפ'ן חילוק צווישן כתובה און מזונות (ר' יצחק):* תוספות ערקלערט פארוואס ביי מזונות האט מען מקיל געווען צו כאפן לאחר מותו מער ווי ביי כתובה: ביי כתובה האט די פרוי א שטארקן שעבוד און זי קען גובה זיין אפילו פון לקוחות אויב די יורשים פארקויפן די קרקע; ממילא האבן די חכמים נישט געדארפט זארגן פאר איר כתובה לאחר מות בעלה, און האבן נישט געלאזט איר תפיסה ארבעטן. מה שאין כן ביי מזונות איז דער שעבוד נישט אזוי שטארק (אויב זיי פארקויפן די קרקע קען זי נישט טורף זיין פון לקוחות און זי קען בלייבן מיט גארנישט), דעריבער האבן חכמים מקיל געווען אז איר תפיסה זאל ארבעטן. (ר' יואל אשר ווייזט אבער אן אז דאס פארענטפערט נאכנישט דעם חילוק ביי כתובה גופא צווישן מחיים און לאחר מותו).

* *תירוץ ב' — דער חילוק פון שבועה צווישן מחיים און לאחר מותו ביי כתובה (ר' יואל אשר):* בחיי בעלה, אויב דער מאן וועט איר געבן א גט, קען זי דאך נעמען איר כתובה גלייך אן א שבועה (צוליב דער סברא פון "אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו"). ווי‌באלד עס איז דא א צד אז די חתונה וועט זיך ענדיגן מיט א גט וואו זי דארף נישט שוועדן, איז איר תפיסה מחיים א גוטע תפיסה. מה שאין כן לאחר מותו, ביי די יתומים, קען זי דאך קיינמאל נישט נעמען די כתובה אן גיין אין בית דין און מאכן א שבועה; און וואו מען דארף א שבועה, איז נישט שייך קיין תפיסה ("כאפעריי").

* *השוואה צו הלכות מלוה ולוה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):* ר' יצחק ברענגט אז די זעלבע הלכה געפינט זיך אויך ביי אלע הלואות אין הלכות מלוה ולוה — אז אויב מען איז תופס מטלטלין בחיי הלוה בלייבט עס, און לאחר מותו נישט. אויף ר' יואל אשר'ס שאלה פארוואס (די יורשים נעמען דאך איבער דעם חיוב הלואה!), ענטפערט ר' יצחק אז עס שטימט מיט ר' יואל אשר'ס סברא, אז ביי יורשים איז אלעמאל שווערער צו כאפן צוליב די הלכות וואס זענען שייך צו יורשים.

הלכה י' (י"ג): גבית מזונות פון מטלטלין (נאך תקנת הגאונים) און פון קרקע ("יכולה לעכב")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אף על פי שתיקנו הגאונים שתגבה הכתובה ותנאיי הכתובה מן המיטלטלין, ולפיכך תיזון האלמנה מן המיטלטלין אף על פי שלא תפשה — אם הניח בעלה מיטלטלין ולא תפשה אותן, היורשין נוטלין אותן והם מעלין לה מזונות, ואינה יכולה לעכב עליהן ולומר יהיו המיטלטלין מונחין בבית דין עד

שאזון מהן שמא יאבדו ולא יהיו לי מזונות, ואפילו התנה עליו בפירוש שתיזון מן המיטלטלין אינה מעכבת, ובזה דנין תמיד בכל בתי דינין. אבל אם הניח קרקע, יכולה היא לעכב עליהן שלא ימכרו. ואם מכרו, אינה מוציאה מיד הלקוחות, שאין האשה והבנות ניזונות אלא מנכסים בני חורין.

2. פשט-ערקלערונג

כאטש די גאונים האבן מתקן געווען אז א פרוי גובה'ט איר כתובה און תנאי כתובה פון מטלטלין, און ממילא קען אן אלמנה אויך פאדערן מזונות פון די מטלטלין אפילו זי האט זיי נישט תופס געווען — פונדעסטוועגן, אויב דער מאן האט איבערגעלאזט מטלטלין און זי האט זיי נישט תופס געווען, נעמען די יורשים צו די מטלטלין און זיי צאלן איר מזונות חודש'ליך. זי קען נישט מעכב זיין אויף זיי און פאדערן אז די מטלטלין זאלן ליגן אין בית דין אלס משכון (עיקול) מיט דער טענה אז אפשר וועלן די מטלטלין פארלוירן גיין אדער פארקויפט ווערן און זי וועט בלייבן אן מזונות. אפילו אויב דער מאן האט בפירוש געמאכט א תנאי אין דער כתובה אז זי קען נעמען מזונות פון מטלטלין, קען זי נישט מעכב זיין; און אזוי פסק'ענען אלע בתי דינים.

אבער אויב ער האט איבערגעלאזט קרקע, קען זי יא מעכב זיין די יורשים נישט צו פארקויפן די קרקע. אבער אויב די יורשים האבן שוין יא פארקויפט די קרקע, קען זי עס נישט ארויסנעמען פון די קויפערס (לקוחות), ווייל א פרוי און די טעכטער באקומען מזונות נאר פון "נכסים בני חורין" (נישט פארקויפטע נכסים), אנדערש ווי עיקר כתובה וואס מען נעמט יא פון משועבדים.

3. חידושים און הסברים

*** די אויסטערלישקייט פון דער הלכה ביי מטלטלין און תנאי מפורש, און דער גדר פון תקנת הגאונים (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* ר' יצחק מערקט אויף אז די הלכה קוקט אויס פארקערט ("בעקווארדס"): מען וואלט געמיינט אז נאך תקנת הגאונים אז מטלטלין זענען משתעבד פאר כתובה און מזונות, זאל זי קענען מעכב זיין די יורשים פון פארקויפן די מטלטלין פונקט ווי ביי קרקע, אבער פארט קען זי נישט.

* ר' יואל אשר וואונדערט זיך שטארק אויפ'ן רמב"ם ווערטער "ואפילו התנה עליו בפירוש": אויב מען האט געמאכט א בפירוש'ן תנאי אין דער כתובה (ווי דער רמב"ם אליין האט אינעם פריערדיגן פרק געראטן צו טוהן, ווייל ער האט געהאלטן אז די תקנת הגאונים אליין איז נישט אזוי פשוט!), פארוואס קען זי דא נאך אלץ נישט מעכב זיין?

* ר' יצחק לייגט פאר אז אפשר איז דאס א המשך פונעם רמב"ם אייגענער שיטה אז די תקנת הגאונים ארבעט נישט אזוי שטארק. אבער ר' יואל אשר ווייזט אויף פונעם לשון "ובזה דנין תמיד בכל בתי דינין" (אנדערש ווי פריער וואו ער האט זיך געקריגט מיט'ן מנהג), אז דא האבן אפילו די וואס פירן זיך ווי די גאונים מודה געווען אז זי קען נישט מעכב זיין.

* *דער הסבר:* הגם די גאונים האבן געמאכט א תקנה אז זי קען גובה זיין מזונות פון מטלטלין (אפילו אן תפיסה), האבן זיי אבער נישט געוואלט אוועקנעמען דעם עצם "זכות ירושה" פון די יורשים ביז אזא שטאפל אז זי זאל קענען גיין אין בית דין און לייגן אן עיקול צו פארבאטן די יורשים פון באניצן אדער פארקויפן זייערע גע'ירש'נטע מטלטלין.

* **פארוואס גייט מזונות נאר פון בני חורין און נישט פון לקוחות? (ר' יצחק):** אויפ'ן סמך פון הלכות מלוה ולוה און גמרא גיטין, איז דער טעם פארוואס אין נפרעין מנכסים משועבדים פאר מזונות צוליב "תקנת השוק" (דער הפסד פון די לקוחות) ווייל מזונות איז א דבר **"שאינו קצוב"**. א שעבוד אויף נכסים פאר לקוחות ארבעט נאר ווען יעדער קויפער ווייסט פונקטליך וויפיל דער חוב איז (ווי א כתובה פון מנה ומאתיים), אבער ביי מזונות ווייסט מען נישט פאראויס וויפיל געלט איר עסן גייט קאסטן און אויף וויפיל יארן (50-60 יאר) עס גייט זיך ציען.

* **א שטארקער וויכוח איבער'ן גדר פון "יכולה לעכב" און פארקויפן די קרקע (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *די קשיא פון ר' יואל אשר:* וואס איז פשט אין "יכולה לעכב"? אויב די קרקע איז נישט באמת משועבד צו איר (ראיה לדבר: אויב זיי האבן עס פארקויפט, קען זי עס נישט ארויסנעמען פון די לקוחות!), מיט וואספארא כח קען זי מעכב זיין די יורשים פון פארקויפן? און נאך מער: ווען די יורשים פארקויפן די קרקע פאר קעש געלט, איז דאך דאס געלט וואס זיי באקומען נאך אלץ "ירושה געלט" (ס'איז נאר אן אויפטויש פון קרקע אויף געלט, ווי מען טוישט א הונדערטער אויף צוויי פופציגערס), נו, זאל זי ווייטער נעמען מזונות פונעם קעש געלט וואס ליגט ביי די יורשים! פארוואס פארלירט זי אירע מזונות דורך דער מכירה?

* *דער תירוץ פון ר' יצחק (און די הסכמה פון ר' יואל אשר):*

1. עס זענען דא צוויי שטאפלען אין שעבוד: ס'איז דא א שוואכערער שעבוד וואס גיט איר דאס רעכט צו פארבאטן די יורשים צו פארקויפן כל זמן ס'איז ביי זיי, הגם דער שעבוד איז נישט גענוג שטארק צו קענען טורף זיין פון לקוחות בדיעבד (צוליב תקנת השוק).

2. דער עיקר יסוד: אנדערש ווי בחיי הבעל וואו דער מאן האט א פערזענליכן חיוב אויפ'ן גברא איר צו שפייזן, האבן די יורשים **אינגאנצן נישט קיין פערזענליכן חיוב** אויף זיך צו שפייזן די אלמנה! איר גאנצער זכות מזונות נאכ'ן טויט איז נאר א שעבוד אויף דער **קרקע** פון דער ירושה. מעיקר הדין (פאר תקנת הגאונים) זענען מטלטלין און גועלט בכלל נישט משתעבד פאר מזונות. ממילא, אין דער רגע וואס די יורשים פארקויפן די קרקע, הערט די קרקע אויף צו זיין "בני חורין" (און פון לקוחות קען מען נישט נעמען), און דאס קעש גועלט וואס די יורשים האבן באקומען פאר דער קרקע איז **מטלטלין**, וואס אויף דעם איז מעיקר הדין נישטא קיין שום שעבוד און עס ווערט זייער פריוואט גועלט! דערפאר ווערן די יורשים אינגאנצן פטור פון איר געבן מזונות אויב זיי פארקויפן די קרקע, און טאקע דאס איז די גאנצע סיבה

פארוואס זי האט א רעכט לכתחילה צו מעכב זיין די מכירה כדי זי זאל נישט פארלירן אירע מזונות. (כאטש זי קען נישט תובע זיין בבית דין פון דעם געלט פאר תקנת הגאונים, קען זי עס אבער "כאפן" — תופס זיין — אויב זי ווייל; און נאך דער תקנת הגאונים קען זי שוין יא געהעריג בעטן און גובה זיין פון דעם געלט).

הלכה י"א (י"ד): "אין דין קדימה במזונות" ביי מערערע ווייבער

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

הניח נשים רבות, אף על פי שנשאן זו אחר זו, ניזונות בשוה, שאין דין קדימה במזונות.

2. פשט-ערקלערונג

אויב א מענטש האט איבערגעלאזט אסאך ווייבער, אפילו ער האט חתונה געהאט מיט זיי איינע נאך דער אנדערער, איז נישטא דער דין פון "קדימה" (אז די ערשטע פרוי זאל האבן דאס ערשטע רעכט ווי ביי גביית הכתובה אליין). נאר אלע ווייבער באקומען מזונות צוגלייך ("בשוה") — אויב ס'איז דא וויניג געלט, צעטיילט מען עס גלייך צווישן אלעמען.

3. חידושים און הסברים

*** די סברא פארוואס ס'איז נישטא קיין דין קדימה און די השגת הראב"ד (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס ערשטער געדאנק:* מען קען אנבינדן דעם דין פון "אין דין קדימה במזונות" מיט'ן פריערדיגן דין אז מזונות איז נאר גובה פון "נכסים בני חורין". דין קדימה איז שייך נאר ווען עס איז דא א שעבוד נכסים וואס פארבאט צו פארקויפן (ממילא קוקט מען וועמענ'ס שעבוד איז געווען פריער), אבער ביי מזונות איז עס נאר א חיוב אויפ'ן מאן (ווי א "מצוה") צו צאלן כל זמן ער האט בני חורין. ר' יצחק ווארפט אבער אפ דעם מושג פון "מצוה" דא, ווייל אויף קרקע איז דאך יא דא א שעבוד (זי קען מעכב זיין שלא ימכרו!).

* *די גירסא און לומדות פונעם ראב"ד (ר' יצחק):* דער ראב"ד האט געהאט אן אנדער גירסא אינעם רמב"ם: "שאין דין קדימה **במטלטלין**". דער ראב"ד קריגט זיך דערויף און זאגט אז אפילו ביי **קרקע** איז אויך נישטא קיין דין קדימה ביי מזונות. דער ראב"ד איז מסביר אז דער חיוב מזונות פון אלמנה (לאחר מיתה) ווערט נישט חל בשעת דער חתונה אדער ווען ער קויפט די קרקע, נאר עס איז א **נייער חיוב** וואס ווערט נולד אין דער רגע וואס דער מאן שטארבט! ממילא, וויבאלד דער מאן איז געשטארבן אויף איינמאל פאר אלע זיינע דריי ווייבער, איז דער שעבוד מזונות פאר אלע ווייבער חל גלייכצייטיג, אזוי אז קיין איינע האט נישט קיין עדיפות.

* *ר' יואל אשר'ס טענה קעגן דעם ראב"ד:* מזונות אלמנה איז נישט קיין נייער חיוב, נאר די יורשים נעמען פשוט איבער דעם המשך פונעם מאנ'ס חיוב (תנאי בית דין), אדער אז מזונות איז א חיוב וואס באנייט זיך יעדן טאג ("שעה שעה").

*** חקירה וועגן דין קדימה בחיי הבעל (ר' יצחק און ר' יואל אשר):**

* *ר' יצחק'ס שאלה:* לויט דער סברא פונעם ראב"ד, וואס וועט זיין אויב דער מאן **לעבט** (ער איז למשל אוועקגעפארן, און בית דין איז "יורד לנכסיו" צו געבן מזונות פאר זיינע דריי ווייבער)? בחייו איז דאך דער חיוב יא חל געווארן ביי יעדער חתונה באזונדער (זו אחר זו) — וועט דעמאלט יא זיין א דין קדימה לויט'ן ראב"ד?

* *ר' יואל אשר'ס תירוץ:* בחייו דארף ער געבן פאר יעדער איינער וויפיל ער קען (און אויב ער האט נישט, דארף ער גט'ן), און ס'איז נישטא קיין קדימה ווייל מזונות איז א חיוב וואס ווערט חל יעדן טאג פון דאס ניי. ר' יצחק באמערקט אז פונעם לשון פונעם ראב"ד ("אין דין קדימה במזונות") זעט טאקע אויס אז ער מאכט עס פאר אן אלגעמיינעם כלל אין אלע פעלער.

הלכה י"ב (ט"ו): מזונות פון א שומרת יבם

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אלמנה שנפלה לפני יבם, בשלשה חדשים הראשונים ניזונית משל בעל. אם הוכר העובר, וכן אם הניחה מעוברת, ניזונית והולכת עד שתלד. ילדה בן של קיימה, ניזונית והולכת כל ימי אלמנותה כשאר הנשים. לא נמצאת מעוברת אחר השלשה חדשים או שהפילה, אינה ניזונית לא משל בעל ולא משל יבם, אלא תובעת יבמה לכנוס או לחלוץ. תבעה יבמה לכנוס או לחלוץ ועמד בדין וברח, או שחלה, או שהיה היבם במדינת הים, הרי זו ניזונית משל יבם בלא שבועה כלל. נפלה לפני יבם קטן, אין לה מזונות עד שיגדיל ויהיה כשאר היבמין.

2. פשט-ערקלערונג

אן אלמנה וואס איר מאן איז געשטארבן אן קינדער און זי פאלט פאר א יבם (שומרת יבם):

1. די ערשטע דריי חדשים (ווען דער יבם טאר איר סיי ווי נישט מייבם זיין אויף צו וויסן צי זי איז מעוברת פונעם ערשטן מאן – הבחנה) באקומט זי מזונות פון דעם געשטארבענעם מאנ'ס נכסים.

2. אויב ס'איז קענטיג געווארן אז זי איז מעוברת (אדער מ'האט געוואוסט פונקט ווען ער איז געשטארבן אז זי איז מעוברת), עסט זי ווייטער פונעם מאנ'ס נכסים ביז זי געבוירט. אויב זי האט געבוירן א לעבעדיג קינד (בן של קיימה), פאלט אוועק די זיקה ליבום און זי בלייבט א געהעריגע אלמנה וואס עסט פונעם מאנ'ס נכסים כל ימי אלמנותה.

3. אויב נאך דריי חדשים שטעלט זיך ארויס אז זי איז נישט מעוברת, אדער זי האט מפיל געווען, באקומט זי מער נישט קיין מזונות — נישט פונעם מאן און נישט פונעם יבם. נאר זי דארף תובע זיין דעם יבם אין בית דין ער זאל מחליט זיין: אדער מייבם

זיין (און דעמאלט ווערן מחויב במזונות ווי א מאן) אדער געבן חליצה.

4. אויב זי האט אים תובע געווען אין בית דין און ער איז אנטלאפן, אדער ער איז קראנק געווארן, אדער ער איז אין מדינת הים (און זי איז געגאנגען אין בית דין תובע זיין), איז זי ניזון פון דעם יבמ'ס נכסים אן קיין שום שבועה.

5. אויב דער יבם איז א קטן (וואס זי מוז ווארטן ביז ער ווערט גרויס), האט זי נישט קיין מזונות ביז ער ווערט גרויס און ווערט ווי אלע אנדערע יבמים.

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פון זיקה — פארוואס דער יבם איז נישט מחויב פאר דער תביעה (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר ערקלערט פארוואס נאך די דריי חדשים באקומט זי נישט קיין מזונות פונעם יבם: כאטש דער יבם האט שוין א "זיקה" צו איר, הייסט עס נישט ווי ער האט שוין חתונה געהאט מיט איר (און אפילו נישט ווי אן ארוסה לענין דעם), נאר העכסטנס אזוי ווי מען האט געטוהן א שידוך (משודכת), ווען מען איז נאכנישט מחויב במזונות. ר' יצחק פארגלייכט איר תביעה אין בית דין צו דעם דין פון א נערה המאורסה וואס ווען עס קומט אן י"ב חודש (הגיע הזמן) קען זי תובע זיין דעם חתן אין בית דין: "זיי מחליט וואס דו טוסט", און אויב ער שלעפט ארום ווערט ער מחויב במזונות.

* **פארוואס זי דארף נישט שווערן ווען זי נעמט מזונות פונעם יבם — "בלא שבועה כלל" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** אויף ר' יואל אשר'ס שאלה פארוואס זי דארף נישט שווערן ווען דער יבם איז אנטלאפן אדער אין מדינת הים (אנדערש ווי א נארמאלע פרוי וואס איז תובע מזונות), ענטפערט ר' יצחק א שארפע סברא: ביי א געהעריגן מאן (אדער אלמנה) זענען דא צוויי חששות אויף וואס מען שווערט — אז דער מאן האט איר נישט איבערגעלאזט קיין גענלט פאר מזונות איידער ער איז אוועקגעפאהרן (צרר"י), אדער אז זי האט נישט אליין געכאפט (תפיסה) פון זיינע נכסים. אבער א יבם איז דאך נישט איר מאן און נישט קיין חבר אירער, ער איז סתם א שוואגער! ממילא איז בכלל נישט שייך דער צד אז ער האט איר פריער איבערגעלאזט מזונות אדער אז זי האט געהאט א צוטריט צו כאפן פון זיינע נכסים, דעריבער איז נישטא קיין שבועה.

* **יבם קטן — פארוואס באקומט זי נישט פונעם מת'ס נכסים? (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס קשיא:* פארוואס זאל זי ביי א יבם קטן כאטש נישט ווייטער באקומען מזונות פון די יורשים (פונעם געשטארבענעם מאנ'ס נכסים) בשעת זי ווארט אויפ'ן קטן? מ'וואלט דאך געקענט זאגן אז ביי יבום ("יקום על שם אחיו") בלייבט זי אין דעם מת'ס רשות ביז'ן יבום (ווי מ'זעט אז דער יבם ירש'נט דעם מת'ס נכסים נאר ווען ער איז מייבם)!

* *ר' יצחק'ס תירוץ:* וויבאלד זי איז שוין א "שומרת יבם" (נאך די דריי חדשים), איז זי שוין "אויס אלמנה". דער חיוב און די זיקה גייען אריבער צום יבם. די פראבלעם דא איז נאר א צדדי'דיגע: ווען דער יבם איז א גדול און איז ביכולת צו מייבם זיין און ער טוט עס נישט, קען מען אים מחייב זיין במזונות דורך א תביעה; אבער וויבאלד דער יבם איז א קטן און איז נישט ביכולת צו מייבם זיין, קען מען אים נישט מחייב זיין. קומט אויס אז די פרוי פאלט צווישן די בענק — פונעם מת באקומט זי נישט ווייל זי איז א שומרת יבם, און פונעם קטן באקומט זי נישט ווייל ער איז נישט בר הכי (ר' יצחק און ר' יואל אשר באמערקן ווי ביטער די סיטואציע איז פאר אזא פרוי; זע אויך ווייטער אין הלכה כ"ו א פארגלייך צווישן יבם קטן און ספק גירושין).

הלכה י"ג (ט"ז): ייחד קרקע לאשתו בשעת מיתה למזונותיה ("למזונות" אנטקעגן "במזונות")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

מי שייחד קרקע לאשתו בשעת מיתה למזונותיה, ואמר יהיה מקום פלוני למזונות, הרי ריבה לה מזונות. ואם היה שכרו פחות ממזונות הראויים לה, נוטלת השאר משאר נכסים. ואם היה שכרו יתר מן הראוי לה, נוטלת הכל. אבל אם אמר לה יהיה מקום פלוני במזונות ושתקה, אין לה אלא פירות אותו מקום בלבד, שהרי קצץ לה מזונות.

2. פשט-ערקלערונג

א מאן וואס האט בשעת מיתה באשטימט א ספעציפישע קרקע פאר זיין ווייב'ס מזונות:

1. אויב ער האט געזאגט מיט א למ"ד: "יהיה מקום פלוני **ל**מזונות", טייטשט מען עס לטובתה אז ער האט איר געוואלט מרבה זיין מזונות (און נישט מגביל זיין). ממילא, אויב דער שכר (די רענט/פירות) פון יענעם פלאץ איז ווייניגער ווי אירע געהעריגע מזונות, נעמט זי דאס איבריגע פון די אנדערע נכסים. און אויב דער שכר איז מער ווי אירע מזונות, נעמט זי אלעס.

2. אבער אויב ער האט געזאגט מיט א בי"ת: "יהיה מקום פלוני **ב**מזונות" (אנשטאט מזונות) און זי האט געשוויגן, האט ער איר געמאכט א קצבה (הגבלה), און זי באקומט נאר די פירות פון יענעם פלאץ אליין (אפילו ס'איז ווייניגער).

3. חידושים און הסברים

* **הגבלה אן מחילה ארבעט נישט (ר' יואל אשר):** בעצם קען א מאן קיינמאל נישט אליין מגביל זיין זיין ווייב'ס מזונות און זאגן אז זי זאל נאר נעמען פון איין קרקע אויב עס קלעקט נישט; ער איז מחויב איר צו געבן פולע מזונות. דער אינצידענט אופן ווי א הגבלה ארבעט (אין דעם צווייטן פאל פון "**ב**מזונות") איז נאר ווייל "ושתקה" — זי האט מסכים געווען און מוחל געווען איר איבריגן שעבוד מזונות.

* **דער גדר פון "ריבה לה מזונות" — מתנת שכיב מרע אדער ריבוי מזונות? (מחלוקת ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* וועז דער פלאץ ברענגט אריין מער ווי אירע מזונות און זי נעמט אלעס ("ריבה לה מזונות"), מוז עס ארבעטן מדין א **מתנה** וואס ער האט איר געגעבן בחייו. ראיה לדבר פון דעם וואס דער רמב"ם שרייבט דווקא "בשעת מיתה" — ווייל דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו (עס ארבעט ווי א מתנה אן א קנין); ווייל אויב זי האט עס נישט קונה געווען אלס מתנה, וואלטן דאך די יורשים עס גע'ירש'נט און ס'וואלט נישט געהאלפן פאר איר צו נעמען דאס איבריגע!

* *ר' יצחק:* צווייפלט אין דעם און האלט אז מען דארף נישט אנקומען צו הלכות מתנה, נאר ס'איז א דין אין הלכות מזונות גופא — "ריבוי מזונות" (ער האט פארגרעסערט איר זכות מזונות).

* **דער חילוק אין פשט פון "במזונות ושתקה" (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** ר' יצחק זאגט א חידוש אין דעם צווייטן דין ("במזונות"): וועז ער זאגט "במזונות" און זי איז מוחל איר חיוב מזונות פאר דער צוקונפט, איז פשט אז זי נעמט דאס פעלד אינגאנצן פאר זיך אנשטאט מזונות (פונקט ווי א מאן זאגט "טלי כתובתיך" אין א פעלד), און דאס פעלד וועט איר ביזנעס לטוב ולמוטב (אבער אינעם לשון הרמב"ם ווייזט ר' יואל אשר אן אז עס שטייט "אין לה אלא פירות אותו מקום בלבד").

הלכה י"ד (י"ז): שבועה אויף מזונות אלמנה ("הנפרע מנכסי יתומים")

1. די וועטער פונעם רמב"ם

אלמנה שבאה לבית דין לתבוע מזונות, יש מי שהורה שפוסקין לה מזונות ואין משביעין אותה. ואין ראוי לסמוך על הורייה זו, מפני שנתחלף לו הדבר באשה שהלך בעלה למדינת הים... ורבותי הורו שאין לה מזונות מבית דין עד שתישבע, שהרי זו באה להיפרע מנכסי יתומים, וכל הנפרע מנכסי יתומים לא ייפרע אלא בשבועה, ולזה דעתי נוטה ובו ראוי לדון.

2. פשט-ערקלערונג

וועז אן אלמנה קומט אין בית דין בעטן מזונות פון די יורשים, איז דא איינער וואס האט גע'פסק'נט אז מען פסק'נט איר מזונות אן א שבועה (אנדערש ווי ביי גביית כתובה וואו זי מוז שווערן). דער רמב"ם ווארפט אפ דעם פסק און זאגט אז מען טאר זיך נישט פארלאזן דערויף, ווייל יענעם חכם האט זיך פארטוישט דער דין פון אן אלמנה מיט דעם דין פון א פרוי וואס איר מאן איז געפארן למדינת הים (וואו זי באקומט מזונות אן א שבועה). דער רמב"ם ברענגט די שיטה פון זיינע רבי'ס (רבותי), אז אן אלמנה באקומט נישט קיין מזונות דורך בית דין ביז זי שווערט, ווייל זי קומט גובה זיין פון נכסי יתומים, און דער כלל איז אז "כל הנפרע מנכסי יתומים לא ייפרע אלא בשבועה". דער רמב"ם שרייבט אז זיין דעה נייגט צו דעם און אזוי דארף מען פסק'ענען למעשה אין בית דין.

3. חידושים און הסברים

* **דער חילוק צווישן הלך בעלה למדינת הים און אן אלמנה (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** פארוואס איז א טעות צו פארגלייכן אן אלמנה צו אן אשה שהלך בעלה למדינת הים? וועז דער מאן איז אין מדינת הים, דארף בית דין זיך נישט אננעמען פאר'ן מאן און איר משביע זיין יעצט, ווייל דער מאן לעבט דאך — אויב ער האט טענות (אז ער האט איר איבערגעלאזט צררי אדער זי האט תופס געווען), וועט ער אליין צוריקקומען שפעטער און טענה'ן מיט איר! מה שאין כן ביי אן אלמנה וואו דער מאן איז געשטארבן און קען שוין נישט צוריקקומען טענה'ן, גייט אריין דער כלל אז בית דין טענה'ט פאר די יתומים ("פתח פיך לאלם") יעדע זאך וואס דער טאטע וואלט אפשר געקענט טענה'ן, און דעריבער פאדערט מען א שבועה.

* **דער אויפבוי פון דעם רמב"ם לשון און שיטה (ר' יצחק):** דער רמב"ם בויט דא אויף דריי שטאפלען: 1) ער ברענגט דעם "יש מי שהורה" (וואס מיינט דעם רי"ף) אז זי דארף נישט שווערן, און דער רמב"ם קריגט אויף דעם מיט א סברא ("אין ראוי לסמוך"); 2) ער ברענגט די "רבותי" (אפשר דער ר"י מיגאש, הגם ער שרייבט נישט קלאר ווער) אז זי מוז שווערן; 3) דער רמב"ם אליין פסק'נט אז מען זאל זיך פירן ווי די רבותי. (און דער ראב"ד קריגט זיך דא אויפ'ן רמב"ם און לערנט אנדערש פשט אין דער גמרא, און דער מחלוקת וועט געברענגט אין שולחן ערוך).

* **דעם רמב"ם'ס אלגעמיינע שיטה לטובת דעם מוחזק (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר ווייזט אן אז מיר זעען דא נאכאמאל (אזוי ווי אין פריערדיגע הלכות, למשל ביי אן אלמנה וואס פאלט אריין אין קראנקהייט) אז דער רמב"ם נעמט זיך אן פאר די יורשים מער ווי פאר דער אלמנה. ר' יצחק ערקלערט אז דער רמב"ם נעמט זיך זייער שטארק אן פאר'ן "מוחזק" אין די אלע הלכות; ער איז מחמיר אויף חזקת ממון און איז נישט אזוי צופרידן מיט ארויסנעמען גועלט פון מענטשן בלויז אויפ'ן סמך פון תקנות.

הלכה ט"ו (י"ח–כ"ג): דער סדר פון פארקויפן נכסים פאר מזונות אלמנה

1. די וועטער פונעם רמב"ם

אלמנה שבאה לבית דין לתבוע מזונות משביעין אותה בתחילה ומוכרין בלא הכרזה ונותנין לה מזונות. וכן יש לה למכור למזונות שלא בבית דין מומחין אלא בשלשה נאמנין בלא הכרזה. וכן אם מכרה למזונות בינה לבין עצמה שוה בשוה מכרה קיים, וכשיבואו היורשים להשביע אותה תשבע. וכמה מוכרין למזונות? כדי לזון מהן ששה חדשים, אין יתר על זה, ומוכרין על מנת שיהיה הלוקח נותן לה מזון שלשים יום מזון שלשים יום. וחוזרת ומוכרת פעם שניה לששה חדשים, וכן מוכרת והולכת לעולם עד שיישאר מן הנכסים כדי כתובתה.

2. פשט-ערקלערונג

וועז אן אלמנה קומט אין בית דין בעטן מזונות, מאכט מען איר צוערשט שווערן, און דערנאך פארקויפט מען קרקע אן אן "הכרזה" (מען דארף נישט אויסרופן און אדוועטייזן דאס פעלד פאר'ן פארקויפן) און מען גיט איר מזונות. אזוי אויך מעג זי אליין

פארקויפן קרקע פאר מזונות אפילו נישט פאר א "בית דין מומחין", נאר פאר סיי וועלכע דריי באגלייבטע מענטשן ("שלשה נאמנין") וואס פארשטייען צו שאצן פרייזן ("שומא"), און אויך אן הכרזה. אפילו אויב זי האט פארקויפט אינגאנצן אליין ("בינה לבין עצמה") אן קיין שום בית דין, אויב זי האט פארקויפט פונקט פאר'ן ריכטיגן ווערט ("שוה בשוה"), איז דער מקח קיים; און ווען די יורשים וועלן קומען פאדערן א שבועה, וועט זי דעמאלט שווערן.

אויף וויפיל צייט פארקויפט מען קרקע פאר מזונות? אויף זעקס חדשים, נישט מער. אבער מען פארקויפט עס מיט א תנאי אז דער קונה צאלט איר אויס דאס געלט חודש ביי חודש ("מזון שלשים יום מזון שלשים יום"). נאך זעקס חדשים פארקויפט זי ווייטער אויף נאך זעקס חדשים, און אזוי גייט עס ווייטער ביז עס בלייבט איבער אין די נכסים נאר אזויפיל וויפיל איר כתובה איז ווערט.

3. חידושים און הסברים

* **פארקויפן "בינה לבין עצמה" אן א שבועה פריער (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** דא ליגט א שטארקער חידוש: הגם דער רמב"ם האט נארוואס געפסק'נט אז זי מוז שווערן *פאר* זי באקומט מזונות ("משביעין אותה בתחילה"), דאך אויב זי האט זיך געגומען אליין פארקויפן קרקע ("בינה לבין עצמה") פאר'ן ריכטיגן פרייז, איז די שבועה איר נישט מעכב! דער מקח איז גלייך קיים בדיעבד, און די יורשים קענען נישט בטל מאכן דעם פארקויף; זיי קענען נאר קומען נאכדעם און פאדערן אז זי זאל יעצט שווערן. ר' יואל אשר פארבינדט דאס מיט דעם וואס דער חיוב מזונות ליגט אויף דער קרקע (ווי מיר האבן פריער געלערנט אז זי קען אפהאלטן די יורשים פון פארקויפן), ממילא האט זי א דירעקטע רעכט אין דער קרקע צו פארקויפן, און די שבועה איז נאר א זאך וואס די יורשים קענען פאדערן.

* **דער תנאי פון פארקויפן אויף זעקס חדשים און צאלן יעדע דרייסיג טעג (ר' יצחק און ר' יואל אשר):** פארוואס פארקויפט מען אויף זעקס חדשים אויפאמאל, אבער דער קונה טאר איר נישט געבן דאס געלט אויפאמאל נאר אין זעקס באזונדערע צאלונגען פון דרייסיג טעג?

* *ר' יצחק:* מען קען נישט פארקויפן א שטיקל קרקע יעדן חודש באזונדער (ס'איז נישט פראקטיש צו מאכן א פארקויף אויף איין חודש), דעריבער פארקויפט מען א שטיק אויף זעקס חדשים. אבער פון דער אנדערער זייט, וויל מען נישט זי זאל באקומען דאס געלט פון אלע זעקס חדשים אין די הענט אריין אויפאמאל, ווייל עס קען זיין אז אינמיטן די זעקס חדשים גייט זי חתונה האבן (אדער תובע זיין כתובה) און פארלירן איר רעכט צו מזונות!

* *ר' יואל אשר:* דורך דעם וואס דער לוקח האלט דאס געלט און צאלט איר נאר חודש ביי חודש, אויב זי האט חתונה נאך פיר חדשים, וועט דער קונה פון דער קרקע פשוט איבערגעבן די לעצטע צוויי חדשים געלט פאר די יורשים.

* **"עד שיישאר מן הנכסים כדי כתובתה" — וואס ליגט אין דעם? (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** * *ר' יואל אשר:* דאס ווייזט אז עס איז דא א סוף (א גבול) ביז ווען זי קען נעמען מזונות; זי קען נישט אויסליידיגן אלע נכסים פאר מזונות און דערנאך זאלן די יתומים דארפן אויפקומען מיט נאך געלט פאר דער כתובה, ווייל דער חיוב ליגט נאר אויף די נכסי הבעל (צי קרקע, צי מטלטלין לויט תקנת הגאונים), נישט אויף די יתומים פערזענליך.

* *ר' יצחק:* לערנט אן אנדער חידוש אין דעם: ווען עס בלייבט איבער אין די נכסים נאר דער סכום פון איר כתובה, איז דא א מעלה פאר איר אז זי קען יעצט בעטן איר כתובה און נעמען דאס גאנצע געלט (למשל צוויי הונדערט זוז) *אויף איינמאל*, אנשטאט צו ווארטן און נעמען מזונות ביסלעכווייז (פופציג א חודש). ווייל מער ווי דאס איז דאך סיי ווי נישטא אין די נכסים, האט זי גארנישט וואס צו פארלירן מיט'ן בעטן די כתובה. (און אויב זי וויל דווקא ווייטער נעמען דאס איבערגעבליבענע געלט בתורת מזונות ביסלעכווייז, איז אויך נישט קיין חילוק).

הלכה ט"ז (כ"ד): חשבון פון מעשה ידיה ביי יורשים גדולים און קטנים ("ואני אומר")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אלמנה שפסקו לה בית דין מזונות אין מחשבין עמה על מעשה ידיה עד שיבואו היורשים ויתבעוה. אם מצאו לה מעשה ידיה נוטלין אותו, ואם לאו הולכין לדרכם. ואני אומר שאם היו היורשין קטנים בית דין מחשבין עמה ופוסקין להן מעשה ידיה כדרך שפוסקין לה מזונות.

2. פשט-ערקלערונג

ווען בית דין פסק'נט אפ מזונות פאר אן אלמנה, רעכענען זיי נישט אראפ פון איר אירע "מעשה ידיה" (וואס געהערט פאר די יורשים), סיידן די יורשים קומען אליין און מאנען עס פון איר. אויב די יורשים קומען און טרעפן אז זי האט פארדינט מעשה ידיה, נעמען זיי עס; אויב זיי טרעפן גארנישט, גייען זיי זיך זייער וועג (זיי קענען נישט טענה'ן פארוואס האסטו נישט געארבעט). זאגט דער רמב"ם ("ואני אומר"): דאס איז נאר ווען די יורשים זענען גדולים. אבער אויב די יורשים זענען קטנים, מאכט בית דין אליין יא דעם חשבון מיט איר, און מען פסק'נט אפ פאר איר די יתומים איר מעשה ידיה פונקט ווי מען פסק'נט אפ פאר איר די מזונות.

3. חידושים און הסברים

* **די שיטה פון דער גמרא/גאונים קעגן דעם רמב"מ'ס "ואני אומר" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** דער ערשטער טייל פון דער הלכה איז דער פסק פון אנדערע (סתם הלכה), אז בית דין מישט זיך נישט אריין אין מעשה ידיה ביז די יורשים קומען אליין תובע זיין. אויף דעם קומט דער רמב"ם מיט אן אייגענעם חידוש ("ואני אומר") מצד "פתח פיך לאלם" (טענה'ן פאר קטנים): יורשים גדולים קענען זיך אליין העלפן און קומען טענה'ן, דעריבער קוקט בית דין נישט אריין אין אירע פארדינסטן; אבער ביי יורשים קטנים נעמט זיך בית דין אן פאר זייערע אינטערעסן מן

הסתם און מוז אליין אריינענעמען די מעשה ידיה אין דעם חשבון פון אנהייב אן.

*** צוויי אופנים וויאזוי צו פארשטיין "מחשבין עמה ופוסקין להן מעשה ידיה" (ר' יצחק):**

1. אז בית דין שטעלט איר ארויף א חיוב וויפיל זי *מוז* ארבעטן און פארדינען (לויט'ן שיעור מעשה ידיה וואס א פרוי איז מחויב צו מאכן), אנדערש ווי ביי גדולים וואו אויב זי האט נישט געארבעט גייען זיי אוועק מיט גארנישט ("הולכין לדרכם").

2. וויאזוי דער חשבון ארבעט פראקטיש (געוואנדן אויף דער מציאות): אדער רעכנט בית דין איר גלייך אראפ דעם ווערט פון אירע וועכנטליכע/חודש'ליכע פארדינסטן (מעשה ידיה) פון דעם סכום מזונות וואס מען גיט איר און די יתומים צאלן נאר צו דאס איבריגע וואס פעלט אויס, אדער גיט זי איבער אירע מעשה ידיה פאר די יתומים און זיי צאלן איר אויס די פולע מזונות.

הלכה י"ז (כ"ה): אלמנה שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה ("טוענין ליורש")

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אלמנה שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה אין לה מזונות, שמא מחלה כתובתה או מכרה אותה או משכנה אותה, אף על פי שלא טען יורש אנו טוענין לו ואומרין לה הביאי כתובתיך והשבעי וטלי מזונות, ואם אין דרכן לכתוב כתובה יש לה מזונות.

2. פשט-ערקלערונג

אן אלמנה וואס האט נישט קיין שטר כתובה אין איר האנט באקומט נישט קיין מזונות, ווייל מ'איז חושש אז אפשר האט זי מוחל געווען, פארקויפט, אדער פאר'משכנ'ט איר כתובה (און אין אזעלכע פעלער פארלירט זי אירע מזונות). אפילו אויב דער יורש אליין טענה'ט עס נישט (ווייל ער ווייסט נישט דערפון), טענה'ט דער בית דין פאר אים ("טוענין ליורש"), און מ'זאגט איר: ברענג דיין כתובה, שוועד א שבועה, און דעמאלט באקומסטו מזונות. אבער אין א פלאץ וואו מ'פירט זיך בכלל נישט צו שרייבן א שטר כתובה (נאר מ'פארלאזט זיך אויף תנאי בית דין), האט זי יא מזונות אפילו אן א שטר, ווייל דארט איז דער חסרון פונעם שטר נישט קיין ראיה אז ס'איז עפעס פארגעקומען.

3. חידושים און הסברים

*** די וואונדערליכקייט פון פארלירן מזונות דורך "מכרה" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** ר' יואל אשר שטעלט זיך אפ אויף דעם פאל פון "מכרה" (פארקויפט) און מערקט אן אז ס'איז אביסל מאדנע: זי האט דאך נאר פארקויפט איר רעכט אויף דער כתובה פאר א צווייטן צו באקומען גענלט יעצט, אבער די יורשים גייען דאך נאכנישט אויסצאלן יענעם קונה (כל זמן זי האט נישט חתונה אדער שטארבט), איז פארוואס זאל זי דערמיט אפשטעלן אירע מזונות פון די יורשים? ר' יצחק ענטפערט אז דער כלל איז א פאקט: אזוי ווי זי פארמאגט מער נישט קיין כתובה, האט זי מער נישט קיין מזונות — און א צווייטס מאל זאל מען טראכטן פאר מ'פארקויפט וואס מ'וויל טוהן!

*** דער חידוש פון דער הלכה (ר' יואל אשר):** דער עצם דין אז "מכרה או מחלה" פארלירט מזונות האבן מיר שוין פריער געלערנט (הלכה א'); דער חידוש דא איז "אף על פי שלא טען יורש אנו טוענין לו" — אז בית דין אליין הייבט אויף די חששות פאר'ן יורש וועז זי קומט אן א שטר כתובה.

הלכה י"ח (כ"ו): הלכה היא ובעלה למדינת הים ("מת בעלי" / "גירשני בעלי") און ספק גירושין

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי, רצת ניזונית כדין כל האלמנות רצת נוטלת כתובתה, אמרה גירשני בעלי אינה נאמנת וניזונית מנכסיו עד כדי כתובתה מכל פנים, שאם עדיין היא אשתו יש לה מזונות ואם גירשה כשאמרה יש לה כתובה שהרי כתובתה בידה, לפיכך נוטלת מזונות עד כדי כתובתה והולכת לה. האשה שהיה לה ספק גירושין ומת בעלה אינה ניזונית מנכסיו שאין מוציאין מיד היורש מספק, אבל בחיי בעלה יש לה מזונות עד שתתגרש גירושין גמורין.

2. פשט-ערקלערונג

* א פרוי וואס איז געפארן מיט איר מאן קיין מדינת הים און קומט צוריק אליין און זאגט "מת בעלי", איז זי נאמנת, און זי האט די ברירה: וויל זי, נעמט זי מזונות ווי יעדע אלמנה; וויל זי, קען זי גלייך גובה זיין איר כתובה.

* אויב אבער זאגט זי "גירשני בעלי", איז זי נישט נאמנת צו נעמען די גאנצע כתובה אויף איינמאל. אבער זי באקומט מזונות פון זיינע נכסים ביז דעם סכום פון איר כתובה, ממה נפשך ("מכל פנים"): אויב איז זי נאך אלץ אשתו (ווייל מ'גלייבט איר נישט), קומט איר דאך מזונות; און אויב האט ער איר באמת גע'גט ווי זי זאגט, קומט איר דאך די כתובה (ווייל זי האט דעם שטר כתובה אין האנט). דעריבער נעמט זי מזונות ביז דער ווערט פון איר כתובה, און דערנאך גייט זי איר וועג.

* ביי א "ספק גירושין" (למשל, ער האט געווארפן א גט און ס'איז א ספק קרוב לו או ספק קרוב לה): אויב דער מאן איז דערנאך געשטארבן, באקומט זי נישט קיין מזונות אלמנה, ווייל מ'קען נישט מוציא זיין געלט פונעם יורש מספק (אפשר איז זי א גרושה). אבער כל זמן דער מאן לעבט, דארף ער איר יא געבן מזונות ביז ער גיט איר א כשר'ן, גאנצן גט.

3. חידושים און הסברים

*** דער חילוק צווישן בחיי בעלה און נאך מיתה ביי ספק גירושין (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** פארוואס ביים מאן אליין זאגן מיר נישט "אין מוציאין מספק" אזוי ווי מ'זאגט ביים יורש?

* *ר' יואל אשר'ס צוויי סברות:* 1) ביים מאן איז דא א חיוב איר צו געבן א נייעם גט כדי מתיר צו זיין דעם ספק (אויף וואס ר' יצחק פרעגט: דאס איז נאר אויב ער וויל איר מגרש זיין, אבער וואס אויב ער וויל בלייבן אין דעם ספק?). 2) דער מאן איז שוין בחזקת חיוב (משועבד פאר איר), איז נישט זי די וואס איז מוציא מספק, נאר פארקערט — דער מאן וויל זיך ארויסדרייען פונעם חיוב מספק!

* *שיטת רש"י אין כתובות — מעוכבת מחמתו (ר' יצחק):* רש"י אין מסכת כתובות ערקלערט אז דער שכל פארוואס דער מאן מוז צאלן איז ווייל למעשה איז זי "סטאק" (מעוכבת) צוליב אים און קען נישט חתונה האבן מיט אן אנדערן. הגם דער מאן קען טענה'ן "המוציא מחבירו עליו הראיה, אפשר ביסטו שוין מגורשת און איך בין פטור", ענטפערט מען אים: היות דו לאזט איר למעשה נישט חתונה האבן, טראגסטו די אחריות פאר אירע מזונות! ווילסטו פטור ווערן? גיב איר א נייעם גט! כל זמן דו לאזט איר אין א ספק, מוזטו צאלן.

* **[דיגרעסיע: פארגלייך צו יבם קטן] (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** אויפ'ן סמך פון רש"י'ס סברא פרעגט ר' יואל אשר א שטארקע קשיא: פארוואס זאגט מען נישט די זעלבע סברא ביי א יבמה שנפלה לפני יבם קטן (הלכה ט"ו, וואו זי באקומט נישט קיין מזונות)? דארט איז זי דאך אויך "סטאק" און קען נישט טוהן חליצה און נישט חתונה האבן צוליב אים, פארוואס זאל ער נישט זיין מחויב איר צו געבן מזונות?

ר' יצחק ענטפערט צוויי תירוצים:

1. א קטן איז א קטן — מ'קען נישט האבן קיין טענות אויף אים אז ער זאל איר באפרייען, ער קען דאך נישט געבן קיין חליצה.

2. ביים יבם קטן איז עס נישט *ער* וואס האלט איר צוריק (ווערט נישט געראכנט "מעוכבת מחמתו"), נאר *די תורה* אליין האלט איר צוריק ("בידי שמים"). ביים מאן מיט'ן ספק גט אבער ליגט עס אין זיינע הענט איר צו געבן א גט, דעריבער איז ער פאראנטוואורטליך.

הלכה י"ט (כ"ז): אלמנה ששהתה בלא תביעת מזונות, און טענת "נתנו" פון די יורשים

1. די ווערטער פונעם רמב"ם

אלמנה עניה ששהתה שתי שנים ולא תבעה מזונות, או עשירה ששהתה שלש שנים ולא תבעה מזונות, ויתרה ואין לה מזונות בשנים שעברו אלא משעה שתבעה, ואם שהתה פחות מזה אפילו ביום אחד לא ויתרה אלא תובעת ונוטלת מזון השנים שעברו. אלמנה שתבעה מזונות מן היורשין, הם אומרים נתנו והיא אומרת לא נטלתי, כל זמן שלא נשאת על היתומים להביא ראיה או תשבע שבועת היסת ותטול, ומשנשאת עליה להביא ראיה או ישבעו היורשין שבועת היסת שנתנו לה.

2. פשט-ערקלערונג

* אן ארימע אלמנה וואס האט געווארט צוויי יאר אן בעטן מזונות, אדער א רייכע אלמנה וואס האט געווארט דריי יאר אן בעטן, ווערט עס אנגענומען אז זי האט מוותר געווען (מוחל געווען) אויף די פארגאנגענע יארן, און זי באקומט נאר מזונות פון דער שעה וואס זי איז תובע און ווייטער. אויב זי האט געווארט אפילו איין טאג ווייניגער פון דעם שיעור, האט זי נישט מוותר געווען און זי קען מאנען אויף למפרע פאר די יארן וואס זענען אריבער.

* אויב די אלמנה מאנט מזונות (פאר דער פארגאנגענהייט) און די יורשים זאגן "מיר האבן שוין געגעבן" און זי זאגט "כ'האב נישט באקומען": כל זמן זי האט נאכנישט חתונה געהאט, ליגט דער חיוב ראיה אויף די יתומים, אדער זי שווערט א שבועת היסת אז זי האט נישט באקומען און נעמט. אבער נאכדעם וואס זי האט שוין חתונה געהאט ("משנשאת"), ליגט דער חיוב ראיה אויף איר, און אויב זי האט נישט קיין ראיה, שווערן די יורשים א שבועת היסת אז זיי האבן געגעבן און זענען פטור.

3. חידושים און הסברים

* **סתירה פון הלכות מזונות אשה ווען זי האט זיך אליין אן עצה געגעבן אן בארגן (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** מיר האבן פריער געלערנט ביי א מאן וואס איז געפארן קיין מדינת הים, אז אויב די פרוי האט געהונגערט אדער "דחקה עצמה" (זיך אליין אן עצה געגעבן) און האט *נישט* געבארגט פון יענעם, קען זי נישט מאנען קיין מזונות אויף למפרע פאר די יארן וואס זענען אריבער! נאר אויב זי האט געבארגט און ס'איז געבליבן א חוב, דארף ער צאלן. אויב אזוי, וויאזוי זאגט דא דער רמב"ם אז אויב די אלמנה האט געווארט ווייניגער ווי צוויי/דריי יאר (למשל א יאר און א האלב) באקומט זי יא מזונות פאר די "שנים שעברו" אפילו זי האט זיך לכאורה אליין אן עצה געגעבן (למשל אויסגעלייגט פון איר אייגן געלט)?

ר' יצחק ענטפערט אז מ'מוז טאקע זאגן אז דא רעדט מען אויך אז זי האט *געבארגט* (זי האט חובות אויף זיך פאר יענע יארן), און נאר ווען זי לאזט עס גיין איבער צוויי/דריי יאר אן מאנען פון די יורשים זאגן מיר אז זי האט מוותר געווען און אויפגעגעבן דעם חוב.

* **דער טעם פונעם חילוק צווישן "עד שלא נישאת" און "משנישאת" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר'ס קשיא:* פארוואס טוישט זיך דער דין נאכדעם וואס זי האט חתונה געהאט? זי מאנט דאך יעצט פאר דער צייט *פאר* איר חתונה, און אין יענער צייט זענען דאך די נכסים יא געווען משועבד פאר איר! פארוואס ווערט זי פלוצלינג די "מוציאה" נאר ווייל זי האט שוין יעצט חתונה געהאט?

* *ר' יצחק'ס תירוץ:* הלכות מוחזק וועגדט זיך נישט אויף ווען די טענה איז געבוירן געווארן, נאר אויף דער פראקטישער מציאות *יעצט* אין בית דין — אין וועמענ'ס רשות און חזקה ליגט די קרקע אין דעם מאמענט פון דער תביעה. כל זמן זי האט נישט חתונה געהאט, זענען די נכסים פון די יתומים אקטיוו משועבד צו איר פאר מזונות, ממילא ווערט די קרקע געראכנט ווי אין איר

רשות (זי איז די מוחזקת), און די יתומים ווילן מוציא זיין פון איר. אבער אין דער מינוט וואס זי האט חתונה געהאט, פאלט אראפ איר שעבוד אויף להבא און די קרקע גייט צוריק אינגאנצן אין דער חזקה פון די יתומים. דעריבער, וועז זי קומט יעצט מאנען א חוב אויף נעכטן, זענען די יתומים די מוחזקים אין די נכסים און זי איז די "מוציאה מחבירו", ממילא ליגט אויף איר די חובת הראיה.

* **הערה אויף שבועת היסת ביי "תשבע ותטול" (ר' יצחק):** ס'איז גאנץ אינטערעסאנט פארוואס דער רמב"ם רופט אן די שבועה וואס די אלמנה שווערט כדי צו נעמען ("תשבע... ותטול") א "שבועת היסת" (וואס געווענליך שווערט א נתבע צו *פטור* ווערן, נישט א תובע צו *נעמען*), און דער **מגיד משנה** אויפ'ן פלאץ מוטשעט זיך טאקע מיט דעם לשון פונעם רמב"ם.

הלכה כ' (כ"ח): דין תוספת כתובה כדין העיקר (און די השגה פונעם ראב"ד)

1. די ווערטער פונעם רמב"ם (און דער לשון הראב"ד)

דין תוספת כתובה כדין העיקר, לפיכך אלמנה שתבעה או מכרה או מחלה או משכנה תוספת כתובתה עם העיקר אין לה מזונות, ואם תבעה מקצת והניחה מקצת הרי זו כמי שתבעה מקצת העיקר והניחה מקצתו. וכל המוכרת או המוחלת סתם מכרה ומחלה התוספת עם העיקר, ששניהם כתובה שמם בכל מקום...

(און דער ראב"ד אויפ'ן פלאץ ברענגט ארויס אז דער רי"ף לערנט אנדערש ווי דער רמב"ם, און דער ראב"ד ענדיגט צו אויפ'ן רי"ף מיט'ן לשון: "ותמהני עליו").

2. פשט-ערקלערונג

דער תוספת כתובה (די עקסטערע סומע וואס דער מאן האט צוגעשריבן אויסער די מנה ומאתיים) האט פונקט דעם זעלבן דין ווי דער עיקר כתובה. דעריבער, כדי אן אלמנה זאל פארלירן אירע מזונות דורך תובע זיין, פארקויפן, מוחל זיין אדער פאר'משכנ'ען איר כתובה, מוז זי עס טוהן מיט דער גאנצער כתובה — דעם תוספת צוזאמען מיט'ן עיקר. אויב זי האט נאר תובע געווען א טייל און איבערגעלאזט א טייל, איז עס ווי זי האט תובע געווען נאר א מקצת פונעם עיקר כתובה (וואו זי פארלירט נישט אירע מזונות ביז זי נעמט אלעס). און וועז א פרוי פארקויפט אדער איז מוחל "סתם" איר כתובה אן מפרש זיין, מיינט עס סיי דעם עיקר און סיי דעם תוספת צוזאמען, ווייל ביידע צוזאמען הייסן "כתובה" אומעטום.

דער ראב"ד ווייזט אן אויף א מחלוקת צווישן דעם רמב"ם און דעם רי"ף, און וואונדערט זיך אויף דער שיטה פונעם רי"ף (וואס איז משמע אז ער אליין איז מסכים מיט'ן רמב"ם).

3. חידושים און הסברים

* **עיקר און תוספת אלס איין "פעקעדזש" (ר' יואל אשר און ר' יצחק):** מ'קוקט נישט אן עיקר כתובה און תוספת כתובה ווי צוויי באזונדערע התחייבות'ן, נאר ווי איין גרויסע פעקעדזש וואס טראגט דעם נאמען "כתובה". (ר' יצחק מערקט אן אז הגם ס'זענען דא געוויסע הלכות אין ש"ס וואו מ'מאכט יא א חילוק צווישן עיקר און תוספת — וואו זי באקומט נאר דעם עיקר און נישט דעם תוספת — אבער לגבי די אלע דינים פון אלמנה און לשון בני אדם, ווערן ביידע געראכנט אלס איין זאך). ממילא האט דאס צוויי קאנסעקווענצן:

1. *לטובתה:* אויב זי מאנט נאר דעם עיקר און לאזט איבער דעם תוספת (אדער פארקערט), הייסט עס נאר געגומען "מקצת כתובה" און זי פארלירט נישט אירע מזונות.

2. *לחובתה:* אויב זי איז מוחל אדער פארקויפט "מיין כתובה" סתם, האט זי פארלוירן דעם גאנצן פעקעדזש — סיי דעם עיקר און סיי דעם תוספת — און פארלירט דערמיט אירע מזונות.

* **די אומקלארקייט אין דעם ראב"ד'ס לשון "ותמהני עליו" (ר' יצחק):** ר' יצחק שטעלט זיך אפ אויף דער שפראך פונעם ראב"ד און וואונדערט זיך וואס דער ראב"ד וויל דא באמת זאגן: אויב דער ראב"ד שרייבט "ותמהני עליו" אויפ'ן רי"ף, הייסט עס אז דער ראב"ד איז אינגאנצן מסכים צום רמב"ם און וויל נאר מעיר זיין אז דער רי"ף האלט אנדערש? אמאל זאגט דער ראב"ד זאכן וואס זענען שווער צו פארשטיין וואס זיין כוונה איז.

* **[דיגרעסיע: דער חילוק אין שרייב-סטיל און ציל צווישן דעם רמב"ם און דעם ראב"ד] (ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* פארוואס איז דער ראב"ד נישט מחויב צו שרייבן אזוי קלאר ווי דער רמב"ם? דער רמב"ם האט געשריבן א פארטיג ווערק ("איך זאג אלעס") און האט נישט געבעטן אז מען זאל מאכן הערות אויף אים, ממילא האט ער געמוזט זיין העכסט קלאר. דער ראב"ד אבער, וואס זיין גאנצע ארבעט איז צו מאכן הערות אויפ'ן רמב"ם, האט אנגענומען אז אנדערע קענען אויך קומען און מאכן הערות אויף אים ("מאך אויף מיר הערות אזוי ווי איך מאך אויף דעם") און צושרייבן וואו עס שטימט נישט, דעריבער האט ער געשריבן מער בקיצור.

* *ר' יצחק:* דער חילוק איז אויך אין די ליינער: דער רמב"ם שרייבט געווענליך קלאר פאר יעדן, אבער דער ראב"ד האט אנגענומען אז ער שרייבט פאר לומדים וואס קענען שוין גוט אלע גמרות אויף וועלכע ער רעדט.

* *ר' יואל אשר:* דער ראב"ד האט דאך נישט געווואוסט אז מען גייט אמאל אריינדרוקן זיינע השגות אינעווייניג אינעם רמב"מ'ס ספר פאר דער גאנצער וועלט. ער האט געשריבן א באזונדער ספר ספעציעל פאר גרויסע תלמידי חכמים וואס האלטן שוין לאנג נאכ'ן אויסלערנען דעם רמב"ם און האלטן שוין יעצט ביי דער מדרגה פון לערנען "השגות הראב"ד". ממילא האט ער זיך באניצט מיט אן "אינסייד לענגווידזש" (אייגענע שפראך פאר מבינים) וואס איז געמאכט נאר פאר תלמידי חכמים.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות אישות — פרק י"ח: הלכות מזונות אלמנה

הקדמה צו פרק י"ח: דער גדר פון מזונות אלמנה

ר' יצחק: [[#1]] רבותי, היינט איז פרק י"ח.

ר' יואל אשר: מיר לערנען ספר נשים, הלכות אישות פרק י"ח. זייער גוט. יא, מיר האלטן אינמיטן די הלכות פון כתובה. אין דעם פרק גייען מיר לערנען די הלכה אז אן אלמנה קען ווערן ניזון, זי דארף באקומען איר שאר, כסות – נישט עונה, אנטשולדיגט – איר שאר, כסות, פון די נכסים פון איר מאן נאכדעם וואס דער מאן שטארבט, ווי לאנג זי וואוינט אין זיין רשות.

סאו ס'גייט שטיין פארשידענע הלכות אין דעם: וועז די פרוי פאדערט פון די יורשים אז זי וויל בלייבן עסן פון דעם מאנ'ס נכסים, ווי ווייט ס'גייט, און אין פארשידענע אופנים וועז די יורשים דארפן טאקע פאלגן די תנאי הכתובה און וועז נישט, און אזוי ווייטער. דאס איז בעיקר דאכט זיך, יא?

ר' יצחק: יא, איך מיין אז דאס גאנצע איז דאס. יא. און ס'איז נוגע, ס'הייסט, איך מיין אז היינטיגע צייטן, געווענליך וועז א מענטש שטארבט, איז רוב מאל צעטיילט מען נישט די ירושה ביז זיין ווייב שטארבט אויכעט, אזוי מיין איך, סאו ס'איז ווייניגער.

ר' יואל אשר: אפשר ווערט דאך א ביזנעס, איך ווייס נישט. למשל עס איז דא א הויז, דאס הויז פארקויפט מען נישט, מ'טרייבט איר נישט ארויס פון דעם הויז וואו דער מאן האט געוואוינט. דעם בענק אקאונט וואס זי האט געהאט צוזאמען מיט דעם מאן, בדרך כלל איז געווענליך אז מ'לאזט איר.

ר' יצחק: רייט. סאו אבער די הלכה, ס'הייסט, איר זענט געראטן, מען לאנטשט א ביזנעס און אנדערע זאכן ווייס איך נישט. אבער די הלכה איז בעצם, אלעס גייט – איך זאג אז מיר פירן זיך אויכעט געבעיסט אויף דער איידיע פון דער הלכה, אבער ס'איז נישט דירעקט אפשר די אלע הלכות, ס'איז ווייניגער. איך מיין זיכער ס'איז נוגע אויב איינער גייט צו א דין תורה, אבער דער וועג וואס די הלכה איז אויסגעשטעלט איז אז וועז זי האט חתונה געהאט נעמט קעיר דער מאן, ער איז חייב מזונותיה, וואס אינקלודט, אזוי ווי דו זאגסט, כסות און מדור און אלע אנדערע זאכן וואס זענען אינקלודעד אין דעם. אבער וועז ער איז געשטארבן, איז וואס וועט זיין? זי וועט בלייבן הפקר. סאו ס'איז דא אזוי ווי א תנאי אין דער כתובה אז זי באקומט ווייטער.

אין אנדערע ווערטער, הגם – אה, דאס האב איך געמיינט צו זאגן – הגם אז בעצם די רגע וואס א מענטש שטארבט, א פרוי איז נישט יורש איר מאן. דאס איז די וויכטיגע זאך וואס מ'דארף געדענקען. מיר פירן זיך יא אביסל אז די פרוי ירש'נט, אדער עט ליסט אביסל, אדער עט ליסט ווי לאנג זי לעבט וכדומה. אבער מעיקר הדין א פרוי בכלל ירש'נט נישט א מאן; א מאן ירש'נט זיין ווייב, אבער א פרוי ירש'נט נישט גארנישט. אלעס גייט פאר זיינע. און עס מוז נישט זיין אירע קינדער בכלל, רייט? אלעס גייט פאר זיינע קינדער. יעצט, ווייבאלד אז ס'זאל נישט בלייבן גארנישט, בלייבט א תנאי אין דער כתובה אז די יורשים דארפן איר נאך אלץ אויסהאלטן אין דעם זעלבן וועג, מער ווייניגער, ווי דער טאטע האט זי אויסגעהאלטן.

ר' יואל אשר: יא, סאו ס'איז דא א גרויסער חילוק צווישן גט און מיתת הבעל. ביי גט, איז נאר דא דאס געלט פון דער כתובה, און זי גייט זיך ווייטער. מיתת הבעל איז אן אינטערעסאנטע זאך: הגם דער מאן האט שוין נישט... ס'איז דאך "למתים חפשי", ער האט מער נישט קיין מצוה פון שאר כסות ועונה, ס'איז דאך א מצוה. אבער עס זעט אויס אז דער תנאי כתובה איז אז זיין געלט ווערט מחויב. ס'טייטש, אפילו ער איז נישט דא, אבער זיין געלט ווערט מחויב, ממילא דארפן די יורשים עס ווייטער אנהאלטן. נאר וואס, ס'איז אזוי ווי א תנאי אין דער ירושה. ס'איז טאקע גע'ירש'נט, אבער דער תנאי וואס דער מאן האט זיך אונטערגענומען, עס ווערט אזוי ווי א חוב, און זיי דארפן עס ווייטער אנהאלטן.

ר' יצחק: רייט. און דאס האט א לימיט, דאס איז די ערשטע הלכות וואס מ'גייט לערנען. ווייל דאס איז נישט פשט אז זי האט א רעכט; זי האט חתונה מיט א צווייטן מענטש, איז גלייך גייט עס אוועק. ס'איז נישט פשט אז זי קען באקומען דאבל, רייט? די איידיע איז אז וויבאלד זי גייט בלייבן אליינס, זי האט נישט ווער ס'זאל נעמען קעיר פון איר, איז די ירושה נעמט קעיר פון איר ווי לאנג ס'פעלט אויס. דאס איז די בעיסיק איידיע, יא?

ר' יואל אשר: [[#2]] יא. איך פרעג אויב דו געדענקסט: די חכמים האבן געמאכט פארשידענע תנאי כתובות איין זאך קעגן דער אנדערער, אזוי ווי מעשה ידיה... ניין?

ר' יצחק: ס'איז נישט קעגן גארנישט.

ר' יואל אשר: איז דא עפעס כנגד זה אז זי עסט מזונותיה ווען זי איז אן אלמנה?

ר' יצחק: די אלע כנגד'ס איז נאר דא דריי כנגד'ס, דאס איז נישט קיין כנגד. דאס איז א פארט פון מזונות, מער ווייניגער.

הלכה א': ווי לאנג די אלמנה האט מזונות און ווען זי פארלירט עס

כל זמן אלמנותה און תביעת כתובה אין בית דין

ר' יואל אשר: [[#3]] זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אלמנה ניזונית מנכסי יורשים כל זמן אלמנותה".**

ר' יצחק: די אלמנה קען ניזון ווערן פון די...

ר' יואל אשר: נכסים וואס זענען געווען איר מאנ'ס נכסים, יעצט איז עס געווארן נכסי יורשים, ס'איז אריינגעפאלן ברשות יורשים. **"כל זמן אלמנותה"**, ביז ווי לאנג זי הייסט אן אלמנה. וואס הייסט ווי לאנג הייסט זי אן אלמנה? ביז זי האט חתונה מיט א צווייטן מאן. **"עד שתיטול כתובתה"**, ביז זי קומט און זי זאגט זי ווייל נעמען איר כתובה, ביז ווי לאנג זי איז אינגאנצן פטור. דעמאלטס

האט זי זיך אזוי ווי אפגעשאקלט פון דעם מאן, ווייל זי האט שוין אויפגעפיקט די כתובה-געלטער, און דעמאלטס האט זי זיך געדארפט אויסהאלטן אליין פון די כתובה-געלטער.

ר' יצחק: רייט, ס'קען זיין אז די איידיע איז כאילו אז א כתובה איז געוועלך אסאך געלט. אז זי נעמט די כתובה וועט זי זיך אליינס קענען אויפבויען, זי קען מאכן א ביזנעס, כ'ווייס נישט, זי קען זיך אליינס. אבער בעצם ס'איז קלוגער פאר איר נישט צו נעמען די כתובה ביז ווען זי ווייסט שוין וואס זי גייט טוהן, ווייל זי גייט פארלירן דאס, פלאס די כתובה. ס'גייט נישט אראפ פון דער כתובה, יא? שוין. און פון ווען הייסט אז זי האט געגומען די כתובה?

ר' יואל אשר: פון ווען זי איז תובע כתובה בבית דין: **"ומשתתבע כתובתה בבית דין אין לה מזונות"**.

ר' יצחק: דאס הייסט, אפילו זי האט עס נאכנישט באקומען. פון ווען זי איז תובע, יא.

ר' יואל אשר: גייט אריבער אפאר וואכן ביז דער בית דין פארקויפן נכסיו וכדומה, איז **"אין לה מזונות"**. פון ווען זי איז תובע די כתובה, אבער דוקא בבית דין, אין לה מזונות. ס'טייטשט לכאורה, אז טאמער זי גייט דירעקט צו די יורשים און זי זאגט: "איך וויל מיין כתובה", און זיי מאכן אפ אז מ'גייט נישט גיין דורך בית דין און מ'גייט עס פארהאנדלען צווישן זיך, זענען זיי נאך יא מחויב במזונות.

ר' יצחק: רייט, רייט. בית דין איז פשט אז זי האט א פארמאלע אזוי ווי תביעה, זי גייט, ווייל ער ברענגט אירע נכסים אריין. אויב זי סתם שמועסט א ספיטש צווישן זיך, האבן זיי געשמועסט. ס'איז נישט קיין בית דין פשט.

מכירה, משכון און אפותיקי פון דער כתובה

ר' יואל אשר: אקעי. [[#4]] רייט. זאגט דער רמב"ם: **"וכן"**, נאך א פאל וויאזוי זי פארלירט די כתובה. זי קען פארלירן די כתובה דורך תובע זיין די כתובה – נישט פארלירן די כתובה, ס'טייטשט פארלירן דעם זכות מזונות דורך תובע זיין די כתובה, אדער נאך וועגן. די וועגן זענען אזוי: **"אם מכרה כתובתה כולה"**, אויב זי האט פארקויפט די גאנצע כתובה פאר א צווייטן. **"או משכנה כתובתה"**, אז זי האט ממשכן געווען, זי האט געגומען א חוב אקעגן דער כתובה. **"או עשתה כתובתה אפותיקי לאחר"**, זי האט געמאכט די כתובה זאל זיין אפותיקי פאר א צווייטן מענטש, פאר איינעם וואס זי איז שולדיג געלט, פאר איינעם פון וועמען זי האט געבארגט געלט. און דער רמב"ם איז גלייך מסביר, וואס טייטשט דאס ווארט אפותיקי? **"והוא שתאמר לו פה תקנה חובך"**. אפותיקי מיינט ראשי תיבות "פה תקנה", אפותיקי מיינט ענליך צו א משכון.

ר' יצחק: אבער נישט א משכון, ס'איז מער ווי א משכון. דאס הייסט אז דאס גייט זיין פאר זיין געלט.

ר' יואל אשר: אה, א משכון איז נאר אזא ערב אזא, אז אויב כ'וועל נישט באצאלן, דאס איז דא, פון דא גייסטו קענען... א משכון קבלן. רייט. אז זי האט שוין דעמאלטס מקנה געווען איר קרקע וואס דער מאן האט געגעבן, וואטעווער דער מאן האט אנגעגרייט פאר דער כתובה, האט זי אנגעגרייט: פון דא גייסטו נעמען דיין חוב, פון דער כתובה, ווי עס איז. די זאכן, רייט.

די זאכן, **"בין שעשת דברים אלו בבית דין, בין שלא בבית דין מומחין"** – אנדערש ווי תתבע כתובתה וואס דארף זיין ביי א געהעריגן בית דין, אבער אויב זי האט אויף אן אנדער מין וועג פארקויפט איר כתובה... רייט.

ר' יצחק: ווייל פארקויפן פארקויפט מען דאך נישט אין בית דין דוקא.

ר' יואל אשר: סאו סיי זי האט געטוהן בבית דין, **"בין שלא בבית דין מומחין"**, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט אז ס'קען אויך זיין נישט בפני בית דין מומחין נאר סתם פאר דריי מענטשן. סיי זי האט געטוהן די מכירה אדער משכון אדער אפותיקי **"בחיי בעלה, בין שעשת אחר מיתת בעלה"**, זי האט עס געטוהן נאכדעם וואס דער מאן איז געשטארבן, **"אין לה מזונות מן היורשים"**, ווייל דאס איז אויך, ס'איז ענליך צו תובע זיין די כתובה. אויב זי האט שוין געמאכט ביזנעס מיט דער כתובה, פארלירט זי אויך איר זכות מזונות. רייט.

דער טעם פארוואס זי פארלירט מזונות ביי תביעה אדער מכירה

ר' יצחק: ער ברענגט דא, וואס איז דער פשט טאקע אזוי? ער זאגט אז **רש"י** זאגט אז ס'איז דאך נישט דער פראבלעם מיט תביעה. דער פשט איז, איך האב געטרייט צו זאגן דאס א מינוט צוריק פון מיין אייגענעם שכל, אבער כאילו, איך האב געטרייט צו פארשטיין אז די איידיע פון דער ניזונית איז כל ימי אלמנותה, ווי לאנג זי איז אן אלמנה. אז זי נעמט א כתובה – געווענליך, א כתובה נעמט מען ווען מ'פלאנט שוין חתונה צו האבן. זאגט רש"י, אז זי ווייזט אז זי גייט חתונה האבן; אויף דער נעקסטער חתונה וועט זי דארפן האבן די כתובה, זי וועט מאכן פון דעם א נכסי מלוג, איך ווייס נישט וואס.

ר' יואל אשר: מ'קען עס הערן. אזוי ווי לאנג זי האלט זיך נאך, זי איז זיך נאך מתייחס צו איר פארשטארבענעם מאן, זי וואוינט דארט, זי טראכט נאכנישט פון ארויסקעשן, זי איז נאך דארטן. איינמאל זי קעשט שוין ארויס, זי פלאנירט שוין איר וועג ווייטער, איז פשט she's going on in life, זי גייט אן. Next step.

זאגט דער רמב"ם, דאס איז אלעס ווען זי האט פארקויפט די גאנצע כתובה, אדער מ'איז ממשכן געווען די גאנצע כתובה. **"אבל אם מכרה מקצתה"**, אויב זי האט נאר פארקויפט א חלק פון איר דאס, איז פשט אז זי האט נאכנישט אויפגעגעבן אויף די זכותים וואס זי האט...

ר' יצחק: איז **"יש לה מזונות"**, אז מ'האט פארקויפט א חלק. [[#5]] און חוץ פון דעם וואס אויב מ'האט געגומען די כתובה וועט מען קענען פארלירן איר מזונות אויכעט, וואס דאס איז די עיקר זאך בעצם.

משתתארס האלמנה: דער גדר פון "אלמנה"

ר' יואל אשר: די לעצטע זאך איז, ווי מ'האט געזאגט "כל זמן אלמנותה", וועז ענדיגט זיך זמן אלמנותה? זאגט דער רמב"ם: **"ומשתתארס האלמנה"**, פון וועז זי ווערט מקודשת, **"איבדה מזונותיה"**. ווייל דער אנדערער וועג פון טראכטן וואלט געקענט זיין אז נאר פון נישואין, פון וועז דער נייער מאן ווערט מחויב בכתובה, ביז דעמאלטס האט זי דאך נאכנישט ווער ס'זאל איר אויסהאלטן. ס'ארבעט נישט אזוי, ווייל דאס ווארט איז נישט אז כאילו ווי לאנג זי האט נישט א צווייטן וואס האלט איר אויס דארף מען איר ביים ערשטן אויסהאלטן, נאר ווי לאנג זי איז אן אלמנה. איינמאל ס'איז געווען א פרישע אירוסין איז זי שוין נישט קיין אלמנה.

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: א קל וחומר פון תבעה כתובתה. יא, ביי ביידע ווייזט אז ס'איז נישט פשט אז מ'נעמט נאר אריין אין חשבון צי זי האט וואס צו עסן צי נישט, נאר מ'נעמט אריין אין חשבון צי זי הייסט נאך אן אלמנה, ס'הייסט זי איז נאך אין דעם זמן, כל זמן אלמנותה.

ר' יצחק: ניין, זי וועט האבן צו עסן, דאס איז שוין דיני ממונות. דער פשט איז, יא, יא, מסכים.

ר' יואל אשר: "כל ימי מיגר ארמלותיך".

ר' יצחק: די זאך איז ווי לאנג זי איז נעבעך אן אלמנה. ביי די וועי, ס'איז דא אזוי ווי א מצוה פון העלפן אן אלמנה. ווי לאנג הייסט זי אן אלמנה? ווי לאנג זי האט נישט קיין נייעם מאן! איז זי אויס אלמנה. איך מיין אז ס'איז דאך די זעלבע איידיע. איך ווייס נישט אויב ס'שטייט אזא הלכה, אבער אקעי, יעצט לערנט מען וואס איז די מזונות?

הלכה ב': כסות, כלי תשמיש און מדור פאר דער אלמנה

ר' יואל אשר: די זאך וואס שטייט אין דער כתובה: **"כל ימי מיגר ארמלותיך"** קען זיצן אין דיין הויז און עסן פון דיינע נכסים – וואס נעמט דאס אלעס אריין, מיינט עס נאר עסן? זאגט דער רמב"ם: **"כשם שניזונית אחר מותו מנכסיו"**, פונקט ווי מזונות, די זעלבע זאך איז אויך לגבי כסות און אלע אנדערע חיובים וואס מיר האבן געלערנט. **"כך נותנין לה"**, די יורשים דארפן איר געבן **"כסות"**, די וועש, און **"כלי תשמיש"**, די כלים וואס מיר האבן געלערנט אין פרק י"ב אדער שפעטער דארטן אין מייבי י"ד, וועלכע כלים זענען בגדר תשמיש, **"ומדור"**, און א הויז צו וואוינען, די אלע זאכן אזוי ווי דער מאן.

און יעצט זאגט דער רמב"ם מער אויסגעשמועסט: אז זי בלייבט מיט די זעלבע סטענדערדס ווי בחיי בעלה: **"יושבת במדור שהיתה בו בחיי בעלה"**.

ר' יצחק: לכתחילה בלייבט זי ליטערעלי, זי בלייבט אין דעם זעלבן מצב.

ר' יואל אשר: זי בלייבט אין דעם זעלבן...

ר' יצחק: הויז, אין דעם זעלבן עקטשועל הויז. זי האט א רעכט צו בלייבן אין דעם הויז.

ר' יואל אשר: אה אקעי, זי קען בלייבן אין דעם הויז וואו זי האט געווואוינט בחיי בעלה.

ר' יצחק: אבער מ'ווארפט איר נישט ארויס וויבאלד ער קויפט א מדור וואטעוווער. א מדור האבן מיר געלערנט פריער עס מיינט א צימער אדער א הויז, וואטעוווער ס'איז; זי בלייבט וואוינען אין דעם עקטשועל, דעם גופא חפצא פון דעם הויז.

ר' יואל אשר: "ומשתמשת", זי קען זיך באניצן ווייטער מיט די **"כרים וכסתות"**, מיט די כלים פון די...

דער חיוב פון מדור וכלי תשמיש אזוי ווי בחיי בעלה

ר' יואל אשר: כך נותנין לה, די יורשים דארפן איר געבן **כסות**, די וועש, **וכלי תשמיש**, די כלים וואס מיר האבן געלערנט אין פרק י"ב, אדער שפעטער דארטן אין י"ד, וועלכע כלים איז בגדר תשמיש, **ומדור**, און א הויז צו וואוינען, די אלע זאכן, אזוי ווי דער מאן. און יעצט זאגט דער רמב"ם מער אויסגעשמועסט, אז זי בלייבט מיט די זעלבע סטענדערדס ווי בחיי בעלה: **יושבת במדור שהיתה בו בחיי בעלה.**

ר' יצחק: לכתחילה בלייבט זי ליטערעלי,

ר' יואל אשר: באלד וועט מען זען וועגן דעם, זי בלייבט אין דעם זעלבן מצב, זי בלייבט אין דעם זעלבן הויז.

ר' יצחק: אין דעם זעלבן עקטשועל הויז. זי האט א רעכט צו בלייבן אין דעם הויז.

ר' יואל אשר: אקעי, זי קען בלייבן אין דעם הויז וואו זי איז געווען בחיי בעלה,

ר' יצחק: אבער מ'ווארפט איר נישט ארויס, וויבאלד ער קויפט א מדור. א מדור האבן מיר געלערנט פריער, ס'מיינט א צימער אדער א הויז, וואטעוווער ס'איז, זי בלייבט וואוינען אין דעם עקטשועל, דעם גוף החפצא פון דעם הויז.

ר' יואל אשר: און **משתמשת**, זי קען זיך באניצן ווייטער מיט די **כרים וכסתות**, מיט די כלים פון דער שטוב, בעטגעוואנט וכדומה, **שנשתמשה בהן בחיי בעלה.** און זי קען זיך באדינען מיט די **עבדים ושפחות שנשתמשה בהן בחיי בעלה.** אז זי דארף בלייבן אזוי ווי ביז יעצט.

ר' יצחק: פיין גוט. וואס איז טאמער...

שמועס: צי באקומט די אלמנה פראקטיש מער ווי בחיי בעלה?

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, אין א וועג באקומט זי אפילו נאך מער, יא? ווייל ביז יעצט האט זי מיט דעם מאן געשעירט די אלע זאכן.

ר' יצחק: ניין, ניין.

ר' יואל אשר: מדור איז פשט איר אייגן הייזקעלע, א מענטש האט מערערע וויבער, דאס איז דער סדר.

ר' יצחק: א מדור איז טייטש וואס ער איז מחויב איר צו געבן.

ר' יואל אשר: אבער זאג סתם אז אין ריעליטי, א מאן וואוינט דארט, איז פשט אז פופציג פראצענט פונעם הויז האט זי יעצט, און דער יתום גייט נישט דארטן אריינמופן.

ר' יצחק: ער קען יא.

ר' יואל אשר: ער קען יא אריינמופן, דאס איז דער פראבלעם.

ר' יצחק: ס'ווערט קאמפליקעיטעד וועגן דעם. דאס איז אפשר די נושא אביסל, דאס הייסט פראקטיש, דער מדור וואס בלייבט,

ר' יואל אשר: בלייבט דאס וואס זי

ר' יצחק: האט געהאט בחיי בעלה, נישט מער. זי באקומט נישט מער.

ר' יואל אשר: זי באקומט נישט מער, אבער פראקטיש באקומט זי מער.

ר' יצחק: מ'וועט שוין זען. אקעי, לאמיר זען שפעטער. ס'איז נישט ריכטיג, איך זאג דיר ס'איז נישט... טעארעטיקלי עט ליסט די הלכה איז, די יורשים זענען במקום בעלה. אויב ס'איז דא א פראבלעם אז די יורשים, מ'וועט זען שפעטער, מיט די יורשים, מיט דעם בעל איז דא פרייוועסי, די יורשים זענען אנדערע מענטשן, ס'קען נישט, איז א נושא. אבער דער עיקר הדין איז נישט אז זי באקומט מער. פראקטיש, וואלט מען זען פראקטיש וויאזוי זי איז אויסגעגאנגען. זי האט דאך א רעכט צו האבן איר אייגענעם מדור. זי האט נישט חתונה מיט די יורשים, רייט? באט למעשה דאס... יא. וואס איז, יא? **נפל.**

וועמ דער מדור פאלט איין (נפל המדור)

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: וואס טוט זיך? דער מדור, וואס דער חיוב איז אז זי קען בלייבן וואוינען אין דעם, איז אראפגעפאלן, ס'איז געווארן צעבראכן איר הייזקעלע, איר דירה. איז וואלט זי געטראכט אז מדין מדור, ס'טייטש, וועמ ס'געשעט וועמ דער מאן לעבט, וואלט דער מאן באקומען א חיוב עס צו... אקעי,

ר' יצחק: לאמיר זען. אזוי אויב אקעי,

ר' יואל אשר: מיר האבן געזאגט אז זי קען בלייבן אין דעם מדור, זי

ר' יצחק: קען בלייבן אין דעם

ר' יואל אשר: מדור וואס איז געווען די אלע יארן וועמ זי איז געווען מיט דעם מאן. וואס טוט זיך אז דאס הויז איז צעפאלן? איז יעצט וויל זי די יורשים זאלן עס איבערבויען.

ר' יצחק: זאגט די הלכה... זי וויל די יורשים זאלן עס איבערבויען. די שאלה איז צי זי האט א רעכט, צי דאס וואס זי האט א רעכט צו פארבלייבן אין דעם זעלבן עקטשועל הויז, צי דער רעכט בלייבט אויך נאכדעם וואס דאס עקטשועל הויז האט זיך צעבראכן, זאלן עס איבערבויען. דער מדור וואו זי האט

ר' יואל אשר: געווואוינט איז געווארן צעפאלן, **אין היורשים חייבין לבנותו.** זענען נישט די יורשים מחויב עס איבערצובויען. ס'טייטש, די הלכה אז זי האט א רעכט צו וואוינען אין דעם הויז וואו זי האט געווואוינט ביז יעצט איז נאר באופן וועמ

ר' יצחק: ס'שטייט און ס'האט זיך גארנישט געטשעינדזשט.

ר' יואל אשר: ואם אמרה, וואס טוט זיך? מ'גייט שוין אין דער נעקסטער הלכה אז אין אזא פאל וועלן די יורשים דארפן איר דינגען א פלאץ. ס'טייטש, די מצוה פון איר צושטעלן שאר כסות פאלט נישט אוועק, נאר דער זכות אז זי קען וואוינען אין דעם הויז וואו זי איז צוגעוואוינט, דאס פאלט אוועק.

ר' יצחק: ס'איז נישטא קיין הויז.

ר' יואל אשר: רייט. **ואם אמרה...**

ר' יצחק: ואם אמרה,

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך דא, לאמיר זען. **ואם אמרה,** אויב זאגט זי **הניחו לי ואני אבננו משלי,** איך וועל אריינלייגן דא אביסל געלט און צוריק אויפבויען דעם מדור, **אין שומעין לה,** איז זי האט נישט דעם רעכט אויף דעם. אויב די יורשים כאפן די געלעגנהייט און זיי זאגן: אקעי, יעצט א געלעגנהייט, מיר ווילן אינגאנצן אראפווארפן דאס הויז און בויען א נייעם גרויסן פיס אוו ריעל עסטעיט, און מיר וועלן דיר געבן אנשטאט דעם אן אנדער דירה, **אין שומעין לה.** זיי האבן דעם רעכט איר ארויסצונעמען פון דארטן און איר געבן אן אנדער דירה, ווייל דער רעכט אז זי קען בלייבן מיט דעם מדור איז נאר ווי לאנג ס'איז נישט געשען א טשעינדזש.

לא תחזק בדקו ולא טחה אותו

ר' יצחק: וכן,

ר' יואל אשר: אפילו מער פון דעם, **וכן,** אפילו מער פון דעם, אפילו וועמ דער מדור איז אביסל צעפאלן, זי קען עס טאקע גרינג אליין צוריק איבערבויען... אה, מ'רעדט דא אפילו וועמ ס'איז נישט צעפאלן. **וכן,** זי וואוינט אין דעם הויז, זי האט נישט דעם רעכט צו טוהן רענאוועישנס און מחזק זיין דאס הויז אז זי זאל קענען וואוינען דארטן פאר לאנגע יארן. סאו **לא תחזק בדקו,** זי קען נישט מאכן די בדק הבית, מחזק זיין וואטעווער ס'איז צו שוואך און אלט אין דעם הויז. **ולא טחה אותו,** זי קען עס נישט מחזק זיין מיט נייע פעינט, ווייל די אלע זאכן איז ווייטער גורם אז דאס הויז זאל בלייבן אירס פאר לענגער ווי איר רעכט איז. איר רעכט איז אז ווי לאנג ס'איז אזוי ווי ס'איז, **אלא תשב בו כמה שהוא.**

שמועס: צי מעג די אלמנה מאכן קאסמעטישע פארבעסערונגען אין דעם הויז?

ר' יצחק: רייט, סאו כאילו, ווייל אבער **טחה אותו** מיינט נישט אז זי

ר' יואל אשר: קען

ר' יצחק: נישט איבערפעינטן פאר שיינקייט.

ר' יואל אשר: זי מעג, אבער כ'פארשטיי, ניין, פאר שיינקייט מעג זי טוהן. מ'מיינט זאגן ענימינג וואס גייט מאכן, וואס גייט טשעינדזשן אז דאס הויז זאל בלייבן לענגער שטיין

ר' יצחק: ווי ס'וואלט וועז געווען. ניין, זיי קענען זאגן: דו ווילסט פארלענגערן, כ'טריי צו מברר זיין די לאדזשיק. ס'איז דא א חיוב, אזוי ווי א ממון'דיגער חיוב, א מופשט'דיגער חיוב, זי דארף האבן א הויז, אקעי, האט מען א ביליגע דירה דאון דער בלאק, גיי מופ אריין דארט. זאגט זי: וואס הייסט? כ'האב דאך א רעכט אויך צו דער פיזישער דירה, רייט? מען ווארפט איר נישט ארויס פון דער דירה. זאגט מען: נאו פראבלעם, אבער פעינט עס נישט. טוסט אפילו נישט טוישן קיין לייט באלב.

ר' יואל אשר: ניין, ניין, איך וואלט נישט מסכים געווען צו דעם.

ר' יצחק: אוודאי, דאס איז די הלכה. ווייל זי האט נישט קיין רעכט.

ר' יואל אשר: ניין, ווייל **תחזק** און **טחה** זענען ביידע זאכן וואס איז מחזק דאס הויז. **טחה** מיינט זיי לייגן זפת, וואטעווער ס'איז וואס מ'מאכט שטארק דאס הויז.

ר' יצחק: תשב בו כמה שהוא או תצא. דו האסט א רעכט צו בלייבן אין דעם מאנ'ס הויז.

ר' יואל אשר: ניין, ניין. זיי קענען נישט צעשטערן פון לייגן שיינע טשאטשקעלעך אויף די ווענט. ניין, נישט דאס שטייט דא. זיי קענען יא? פארוואס זאגסטו אזוי?

ר' יצחק: ווייל דאס איז דער טייטש. דאס זאג איך, ווייל זי נעמט דאך דא מער געלט... דאס איז די הלכה. זי נעמט דאך דא מער געלט ווי ס'קומט זיך איר. ס'הייסט ס'קומט זיך איר צו האבן א הויז צו וואוינען, פון דעם מאנ'ס געלט, זייער קיוט. אבער דאס הויז, מ'רעדט דאך דא דאס הויז איז אסאך טייערער וויפיל זי דארף אמת'דיג,

ר' יואל אשר: רייט? יא.

ר' יצחק: נו? זייער גוט. איז ווי לאנג דו וואוינסט אין דעם הויז, קענסטו דארט וואוינען. דו האסט נישט קיין רעכט צו מאכן רענאוועישאנס, דאס צו מאכן בעסער.

ר' יואל אשר: ס'איז מחזק זיין אז ס'זאל נישט פאלן, אז זי זאל אויסציען איר צייט וואס זי האט אין דעם.

ר' יצחק: דאס שטייט דא. דאס שטייט **לא תחזק בדקו**. ניין, ניין, ס'קומט נישט אויסציען. נאטירליך פאלט עס. זייער גוט. די צייט פון יעצט. זי איז א בעסערער מענטש, זי ווייל א פענסי הויז. וועז דער מאן איז לעבעדיג, קענסטו נודזשען דעם מאן ער זאל מאכן רענאוועישאנס. מען קען זיי נישט מאכן... ביסט נישט העפי מיט דעם הויז? נאו פראבלעם, כ'האב פאר דיר א ביליגערע ערגעץ אנדערש.

ר' יואל אשר: אקעי, אבער וואס שטייט דא אין הלכה איז, אז דער דין איז אז זי קען דארטן וואוינען אין דעם הויז אזוי ווי ס'איז, אזוי ווי דער מאן האט עס איבערגעלאזט. זי קען נישט מאכן דאס הויז שטערקער אז ס'זאל זיך האלטן לענגער, ווייל וועז איינמאל ס'איז צעפאלן, קענען זיי איר ארויסשטעלן. ס'שטייט נישט אזוי עפעס וועגן מאכן שענער, אז זי ווייל ארויפלייגן א שיינעם לייט באלב, מ'רעדט נאר...

ר' יצחק: יעס, ס'מאכט סענס. פארוואס?

ר' יואל אשר: ס'איז דאך פון איר געלט, זי האט נישט געטשארדזשט פאר די יורשים,

ר' יצחק: גילט זי האט נישט קיין רעכט צו דעם ריזיגן הויז. זי האט נאר רעכט צו דעם ריזיגן הויז אזוי ווי עס איז,

ר' יואל אשר: ווייל מ'ווארפט איר נישט ארויס פון זיין הויז. אבער וועז איך גיי אריין אין א צווייטנ'ס הויז צוגאסט, קען איך אריינלייגן מיין לייט באלב? ניין,

ר' יצחק: דו קענסט נישט.

ר' יואל אשר: ניין, דו קענסט נישט! דו קענסט נישט! כ'ווייס נישט די שאלה וועגן דעם לייט באלב, אבער איך זע נישט פארוואס דו זאגסט אזוי. ענימינג וואס איז טשעינדזשד, מאכט אן אמת'דיגן טשעינדזש. וועגן דעם כאפט ער אן מחזק זיין אדער טח זיין, וואס איז אויך אן

ר' יצחק: ענין פון פארשטערקערן דאס הויז ס'זאל נישט איינפאלן. מאכט נישט שטערקער, טח מאכט נישט שטערקער,

ר' יואל אשר: ס'מיינט סתם לייגן פעינט.

ר' יצחק: ס'איז גארנישט שייך צו איבערפעינטן. דאס איז די הלכה וואס שטייט דא. איך בין נישט משפיע צו זיין, איך זאג דיר אבער וואס ס'שטייט. דאס איז דער טייטש: **תשב בו כמה שהוא או תצא**. דו ביסט נישט העפי מיט דער סטעיט אוו דעם הויז? נא פראבלעם, כ'האב פאר דיר אן אנדערע. דו ווילסט דעם רעכט פון דעם הויז? דער רעכט איז ליטערעלי אויף דעם הויז, האסט נישט קיין רעכט צוצולייגן צו דעם. ס'איז דאך זייער הויז, זיי מעגן נישט זאגן וואס צו טוהן? ס'איז דאך זייער הויז,

ר' יואל אשר: ס'איז דאך נישט איר הויז. ס'מאכט פונקט אז זי האט דעם רעכט צו פעינטן, זי מעג שיין מאכן, ס'האט דאך נישט צו טוהן מיט נפל, ס'איז דאך אלץ די הלכה פון נפל.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט! ס'האט נישט קיין שייכות. **וכן**, ס'איז נא שייכות, דו האסט פארמאכט די אויגן אז ס'האט צו טוהן, ס'איז גארנישט צו טוהן. **או תשב בו או תצא**, פיניש. דאס איז די הלכה, און דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט, און דו ביסט נישט גערעכט. אזוי האלט איך. שטייט זיך ווי אלץ אז דו ביסט גערעכט, אבער דאס איז ווייל דו ביסט נעבעך ראנג,

ר' יואל אשר: וואס וועל איך טוהן. שוין.

יורשים וואס האבן פארקויפט דער אלמנה'ס מדור

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **ויורשים שמכרו מדור אלמנה**, אויב די יורשים האבן נישט געפאלגט און זיי האבן פארקויפט דאס הויז וואו די אלמנה וואוינט, וואו זי האט נאך רעכט

צו וואוינען, **לא עשו כלום**, האבן זיי גארנישט געטוהן, ווייל זיי האבן נישט דעם רעכט דערויף.

שמועס: דער גדר פון "לא עשו כלום" ביים פארקויפן דעם מדור

ר' יואל אשר: מ'דארף פארשטיין וואס מיינט **לא עשו כלום**. ס'זעט אויס אז ס'איז אזוי ווי א תנאי אין דער ירושה אז זיי האבן

ר' יצחק: נישט ממש עס גע'ירש'נט? ניין, ער רעדט ווייטער אז זיי האבן קיין רעכט, ווייטער זיי טענה'ן און זיי האבן עס פארקויפט, האבן איר געגעבן א צווייט הויז, רייט? אבער זיי האבן נישט דעם רעכט, דער רעכט איז אירער.

ר' יואל אשר: איך וויל פארשטיין וואס מיינט דער רעכט, ס'טייטש אזוי, מדין קנין, ס'איז נישט געווען קיין גוטער קנין. פארוואס זאגן זיי נישט... **לא עשו כלום** מיינט ס'איז נישט געווען קיין גוטער קנין. מיט דעם טראכט איך אז ס'איז אפשר א תנאי אין דער ירושה. זיי האבן עס טאקע גע'ירש'נט, אבער זיי האבן נאר גע'ירש'נט דעם זכות אז וועז זי גייט נישט וואוינען דארטן קענען זיי עס האבן,

ר' יצחק: אבער ווי לאנג זי וואוינט דארט קענען זיי איר נישט ארויסטרייבן. ס'איז אזוי ווי א שעבוד, איך ווייס נישט. וואס טייטש? א מצוה פון צושטעלן דעם מאנ'ס כתובה דאס איז איין זאך, אבער זיי זענען אויך יורשים. אויף דעם זאג איך אז ס'קען זיין אז ס'איז א דין אין דער ירושה אז זיי האבן נישט די... **לא עשו כלום** מיינט א פשט אין קנין? ס'איז קיין נפקא מינה, זיי זענען די יורשים, ס'איז זייער הויז. אזא הלכה, זי האט א רעכט צו וואוינען דארט. אויב זי האט א רעכט צו וואוינען דארט, וויאזוי קענען זיי עס פארקויפן? זיי קענען נישט זאגן: איך,

ר' יואל אשר: איך וויל וויסן, וואס מיינט דאס ווארט רעכט? דער רעכט מיינט אז ס'איז אזוי ווי א, אז זי האט נאך א, אין זייער ירושה ס'איז

ר' יצחק: קיינמאל נישט געווען אירס. ס'איז קיינמאל נישט געווען אירס. ס'איז איר מאנ'ס הויז. אפילו וועז דער מאן לעבט איז עס נישט אירס. ס'איז נישטא קיין זאך, ס'איז נאר א רעכט. דער מאן איז מחויב איר צו געבן מדור, און זיי זענען אויך מחויב צו געבן,

ר' יואל אשר: זיי זענען אויך, זיי האבן אביסל מער

ר' יצחק: חיוב ווי דער מאן, אבער זיי טארן נישט אוועקנעמען פונעם הויז.

ר' יואל אשר: וועגן דעם זאג איך אז ס'זעט מיר אויס, מ'דארף וויסן אין למדות אויב ס'שטימט, ס'זעט מיר אויס אז ס'איז עפעס א תנאי אין דער ירושה אז זייער זכות ירושה איז נישט פול. עפעס איז נאך דא א שיור אין דער ירושה אז ס'איז טאקע גע'ירש'נט, אבער ס'איז נאר גע'ירש'נט אויף אזויפיל אז וועז דאס הויז וועט צוזאמפאלן אדער וועז זי וועט שטארבן. ווי לאנג זי איז דארטן האבן זיי נאכנישט דעם פולן רעכט. אזוי זעט דא אויס. וואטעוועור, זיי קענען'ס פארקויפן, נישט קיין נפקא מינה, חכמים זאגן נישט "זיי טארן נישט",

ר' יצחק: חכמים זאגן **לא עשו כלום**,

ר' יואל אשר: אזוי ווי אז מיט דעם קנין האבן זיי עס נישט געקענט פארקויפן.

ר' יצחק: קום, פשיטא, איך האב דיר נישט קיין יו"ד אויף... אבער פארוואס האבן זיי נישט די... ס'וואלט געקענט מיינען אזוי, פארקערט, די שאלה איז פארוואס מ'דארף בכלל זאגן די הלכה, וואס ס'איז דאך, זי האט דאך א רעכט צו וואוינען דארט, האסט א רעכט צו וואוינען דארט טאר מען איר נישט ארויסווארפן, וואס איז פשט זיי קענען'ס יא פארקויפן, זיי קענען נישט? זיי קענען נישט. **לא עשו כלום** מיינט אז דער קנין איז צעפאלן, נישט אז זיי דארפן איר לאזן דארט ווארטן און

ר' יואל אשר: זיי וועלן יעצט פארהאנדלען מיט דעם קונה: אה, זי דארף נאך וואוינען דארט. ניין, **לא עשו כלום**, זיי האבן נישט געהאט קיין, עפעס פעלט אין זייער זכות ירושה דארטן צו פארקויפן. זיי האבן נישט קיין, ניין,

ר' יצחק: איך האב א דיל,

ר' יואל אשר: יעדע צוויי מענטשן וואס האבן א דיל איז אזוי, אז איך האב

ר' יצחק: א דיל אז איך מעג וואוינען אין דיין הויז ביז אסרו חג פורים, און דו פארקויפסט ביז דערווייל דאס הויז, און האסט דאך נישט קיין רעכט, איז דער מכר בטל. איז וואס איז די הלכה? יא, פארוואס? אוודאי. ער האט דאך א דיל מיט זיי, דער דיל איז מיט זיי, ס'איז אן עכטער דיל. פארקערט, דאס דארף, ס'וואלט געווען א הוה אמינא אז נישט, די גמרא זאגט אז ס'איז דא אופנים,

דער גדר פון שעבוד מדור אלמנה און די ירושה פונעם הויז

ר' יצחק: די גמרא זאגט ס'איז א חילוק וויל ס'איז **משתעבד מחיים**, וואטעוועור די ריזען איז, אבער דער פאקט איז אז ווי באלד זי האט אן עכטן חיוב,

ר' יואל אשר: האט ער איר אוועקגעגעבן.

ר' יצחק: אקעי, אנטשולדיג,

ר' יואל אשר: משתעבד מחיים מיינסטו פון דעם מאן. יא, אבער ס'איז פשט אז זיי האבן נישט פוללי גע'ירשנ'ט דאס הויז...

ר' יצחק: איך ווייס נישט וואס מיינט פוללי גע'ירשנ'ט, זיי האבן עס גע'ירשנ'ט מיט א שעבוד אז זיי מוזן איר לאזן וואוינען דארט, ממילא טארן זיי עס נישט פארקויפן, וואס איז דער פראבלעם?

ר' יואל אשר: מ'רעדט נישט דא פון קיין טארן... מ'רעדט דא פון א קנין,

ר' יצחק: אז עפעס פעלט אין זייער רעכט.

ר' יואל אשר: וואס הייסט טארן? יעדער קנין,

ר' יצחק: אלעס איז אזוי, הילכך איז קשיא וואס הייסט טארן... ס'פעלט עפעס אין זייער...

ר' יואל אשר: ס'פעלט עפעס אין זייער זכות ירושה. יא, ס'פעלט עפעס אין זייער זכות ירושה.

ר' יצחק: שעבוד הבית אויף די...

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"נפל הבית"**,

ר' יצחק: אבער דא האבן מיר געדעדט, פריער האבן מיר געלערנט אז זיי האבן נישט קיין חיוב עס צוריקצובויען. ממילא אויב ס'איז אראפגעפאלן, ווערן זיי פטור, קענען זיי עס יעצט פארקויפן. יעצט האבן זיי מזל, רייט? זיי גייען מאכן סקעמס, זיי גייען מסתמא מאכן ס'זאל אראפפאלן, זיי זאלן עס קענען פארקויפן. ענ׳ווייז, אויב ס'איז אראפגעפאלן,

---

הלכה ג': מדור, מזונות און כסות לפי כבודה ולפי כבודו

ר' יואל אשר: יא, זאגט דער רמב"ם הלכה ג': **"נפל הבית"**, אויב דאס הויז... דאס גאנצע הויז איז אראפגעפאלן, ס'איז מער נישט שייך צו וואוינען דארטן, אנדערש ווי **נפל המדור**, איר דירה איז אראפגעפאלן, הייבט זיך אן די שאלה...

ר' יצחק: ניין, די זעלבע זאך! ס'איז פונקט די זעלבע זאך. **נפל הבית**... ס'איז נישטא קיין שום חילוק פון **נפל המדור** און **נפל הבית**. **נפל המדור** דארפן זיי עס נישט בויען, און יעצט איז דער רמב"ם מסביר וואס מ'דארף יא טוהן. ס'איז נישטא קיין חילוק מדור... דאס ווארט מדור און דאס ווארט בית. ס'איז אראפגעפאלן, און וואס האבן מיר יעצט געדעדט? זיי דארפן נישט בויען. און וואס דארפן זיי יא טוהן?

ר' יואל אשר: **"נפל הבית"**, אויב דאס הויז וואו די פרוי וואוינט איז אראפגעפאלן, **"או שלא"**... אדער ער האט קיינמאל נישט געהאט קיין הויז, זיי האבן אייביג געוואוינט פאר רענט. אין אזא פאל, **"נותנין לה מדור לפי כבודה"**, דארף מען איר געבן א מדור לויט וויפיל ס'פאסט פאר איר, נישט לויט וויפיל זי ווייל.

ס'טייטש, אין אזא פאל קען זי נישט פאדערן מ'זאל ווייטער דינגען די זעלבע דירה, ווייל וועז ס'האט באלאנגט פאר דעם מאן איז פשט אז עפעס האט זי א זכות אין דער דירה. אבער אין אזא פאל איז פשט אז זיי גייען דארפן יעצט צאלן רענט. זענען זיי נישט מחויב צו צאלן רענט דווקא פאר דער דירה. אין אזא פאל קענען זיי צאלן רענט לויט וויפיל ס'פאלט זיי איין אז זיי קענען זיך שפארן, כל זמן ס'איז לפי כבודה.

שמועס: דער שיעור פון "לפי כבודה" פאר אן אלמנה

ר' יצחק: ס'דארף זיין בעיסיקלי די זעלבע

ר' יואל אשר: וואס איז געווען דעמאלטס,

ר' יצחק: אבער... יא, ס'שטייט נישט ס'דארף זיין די זעלבע וואס ס'איז געווען דעמאלטס,

ר' יואל אשר: עס איז דאך לפי כבודה, ביז יעצט... יא, אבער ביז יעצט האט זי געוואוינט אין א גרויס הויז מיט א מאן, יעצט וואוינט זי לפי כבודה פון א סינגל אלמנה.

ר' יצחק: **"וכן"**, זאגט דער רמב"ם ווייטער,

ר' יואל אשר: איין מינוט, גיי זאגן, **"וכן מזונותיה וכסותה"**, דער דין פון מזונות און כסות, די אנדערע שאר און כסות, איז אויכעט **"כפי כבודה"**, לויט וויפיל, אזוי ווי מיר האבן שוין געלערנט דארטן אין י"ב י"ג, אז אלעס לפי כבודה, לויט ווי זי איז צוגעוואוינט לויט איר סטענדערד.

זאגט דער רמב"ם ווייטער א חידוש: **"ואם היה כבוד הבעל גדול מכבודה"**, מיר האבן דאך געלערנט אז אויב דער מאן קומט פון א העכערן סטענדערד, איז עולה עמו, דעמאלטס באקומט זי העכער וויפיל זי איז צוגעוואוינט. סאו וואלט א מענטש געקענט טראכטן אז דאס איז נאר ווי לאנג דער מאן לעבט, אבער יעצט זאל זי צוריקגיין צום סטענדערד פון איר טאטנ'ס, וואטעוועך, פון וואו זי קומט? זאגט מען נישט אזוי, ניין. **"ואם היה כבוד הבעל גדול מכבודה"**, איז נאך אלץ גיט מען איר וויייטער **"לפי כבודו"**, לויט דעם כבוד פון דעם מאן וואס זי איז צוגעוואוינט געווארן אונטער דעם מאן.

פארוואס? ווייל די הלכה איז, מיר האבן דאך געלערנט, **"מפני שעולה עמו"**, די פרוי גייט ארויף, איר סטענדערד הייבט זיך, דער חיוב וויפיל מ'דארף איר געבן געלט הייבט זיך לויט וויפיל געלט דער מאן האט, אדער לויט ווי דער מאן איז צוגעוואוינט, **"ואינה יורדת"**, ס'גייט נישט אראפ. און די הלכה איז **"אפילו לאחר מיתה"**, נישט נאר ווען דער מאן לעבט דארף ער איר געבן לויט זיין סטענדערד, נאר אויך די יורשים דארפן איר צושטעלן לפי דעם סטענדערד וואס זי איז געווען צוגעוואוינט.

אבער נאכאמאל, מען קען זאגן אז ס'מיינט נישט צו זאגן אז די זעלבע סייז דירה, מ'קען דאך נאך אלץ רעכענען וויפיל לפי כבודו, וויפיל סייז דירה פאר איין מענטש, אדער צוויי מענטשן,

ר' יצחק: ניין, ניין, ניין. ס'הייסט, איך האב שוין געזאגט פריער, אלעמאל דארף ער נאר געבן וואס זי דארף, וואס ער דארף איז זיין ביזנעס. סאו וואטעוועך ער האט איר געדארפט געבן מדור לפי כבודה, דארפן זיי ווייטער געבן. ס'שטייט נישט אז מ'קען מאכן א קלענערע דאס. ס'הייסט, אויף וויפיל מ'קען לכתחילה, זאגסטו אז ער האט געקויפט נאך א צימער נאר פאר אים, נא פראבלעם, יעצט רעדט מען פון איר צימער, אדער וואטעוועך עקזעקטלי די ריאליטי ס'רעדט זיך, איך זאג אז טעארעטיש נאר. טעארעטיש אלעמאל, ווייל **נותנין לה מדור** מיינט נישט... מיינט פראקטיש וואוינט זי מסתמא מיט אים, אדער יא אדער ניין, וועגדט זיך לויט דעם מנהג העולם. אבער טעארעטיש, אלעמאל באקומט זי עקזעקטלי וואס זי האט דיזערווד פון איר מאן, נישט וואס זי האט געהאט.

ביי דעם איז דאך דא א גאנצער חידוש, זעסט דאך דא אז מ'קען איר פארקויפן, פארוואס מוזן זיי נישט דינגען די זעלבע דירה? ווייל זיי קענען זאגן אז דער מאן האט געגעבן מער ווי לפי כבודו אדער כבודה, רייט? פארוואס איז עס מער? ווייל ס'איז אים נישט איינגעפאלן. כבודו איז טייטש א סטענדערד, ס'איז נישט טייטש וואס זי האט געהאט נעכטן, רייט? כבוד איז א געוויסע לעוועל. ביי דעם מנהג בעלי בתים חשובים דעירנו פירט מען זיך אזוי, ער האט זיך געפירט נאכמער אדער וואטעוועך, ס'איז געהאט אראפגעגאנגען דער פרייז אדער איך ווייס נישט וואס, דאס נישט,

אבער ס'שטייט נישט אז ס'וועט ווייניגער ווייל זי האט נישט קיין מאן. שכוייח.

חידוש אויפ'ן לשון "אפילו לאחר מיתה"

זאגט דער רמב"ם הלכה ד'. איך וויל זאגן אבער די **לאחר מיתה** וואס מ'האט געהאט פריער, איז זייער אינטערעסאנט, דאס מיינט עפעס אנדערש. אלס וואס מ'האט געלערנט פאר לגבי קבורתה אז, יא, אז ער דארף איר געבן לפי כבודו אויך, לפי כבודה שטייט אויך דער זעלבער לשון **"עולה עמו ואינה יורדת אפילו לאחר מיתה"**, אבער דארט מיינט עס לכאורה אחר מיתתה. אז מ'זאל נישט קענען מיינען אז יעצט אז זי איז טויט קערט זי נישט. ניין, זי קערט יא. אבער דא מיינט עס עפעס אנדערש, דא מיינט עס לאחר מיתתו. רייט? אז אפילו ער איז נישט דא, איז פשט, נישט פשט ער... בקיצור ס'איז די זעלבע זאך, נאר איך זאג נאר אז ס'איז אן אנדער לשון, איך מיין דער זעלבער לשון, נאר ס'מיינט לכאורה עפעס אנדערש. יא. יעצט גייען מיר עס לערנען אז לגבי די מזונות איז יא דא א זאך אז זיי מוזן נישט צושטעלן עקסטער.

הלכה ד': ברכת הבית מרובה ביי מזונות אלמנה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: **"ברכת הבית מרובה"**. ס'איז דא א כלל אין פיינענשעלס אז א הויז פון צען קינדער וועט זיין ביליגער ווי צען הייזער, איטש הויז א קינד. ווייל אויב מ'דארף קויפן א באטל מילך, איין באטל מילך וועט סערוון מער מענטשן ווי ווען יעדער איינער וואוינט אין זיין אייגענעם פלאץ. דאס הייסט ברכת הבית, **ברכת הבית מרובה**, אז דאס הויז אליין ברענגט מיט זיך א ברכה, ס'טייטש אז וואטעוועך מ'ספענדט פאר דעם הויז קען שפייזן מער מענטשן.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"כיצד? חמישה"** פינף מענטשן, פינף ס'טייטש א מאן וואס האט געהאט פינף פרויען יא?

ר' יצחק: ניין ניין, נישט קיין חילוק, ער זאגט נאר א משל,

ר' יואל אשר: ער איז מסביר דעם מושג פון ברכת הבית. **"חמישה שהיה מזונות כל אחד מהן קב כשיאכל לבדו"**, דער כלל איז אז פינף מענטשן וואס יעדן איינעם פון זיי דארף מען צושטעלן א קב פאר מזונות אויב וואלטן זיי געגעסן אליין, איז אבער **"אם היו חמשתן בבית אחד ואוכלין בעירוב"**, אויב די פינף עסן אין איין הויז און זיי עסן צומישט, דעמאלטס איז געגוג פיר קבין. **"והוא הדין לשאר צרכי הבית"**, אזוי איז דער כלל אין שאר צרכי הבית אז ברכת הבית מרובה. יא, פשוט אזוי.

שמועס: די מציאות פון "ברכת הבית" ביי עסן

ר' יצחק: ס'מיינט זיי עסן נישט דעמאלטס א קב, יעדער איינער עסט נאר פיר פינפטלעך פון א קב.

ר' יואל אשר: יא, און אויך דער עלעקטריק ביל און אזוי ווייטער, ס'איז ביליגער ביי מערערע מענטשן.

ר' יצחק: ס'איז ממש אזוי אז... אבער זיכער, ממש ביי דער עלעקטריק פארשטיי איך עס, ווייל ס'איז אזא **נר לאחד נר למאה.** איך פארשטיי נישט אזוי גוט ביי דעם קב.

ר' יואל אשר: ווייל קיינער עסט נישט ביז'ן לעצטן טראפ, ס'איז דאך נאר א געוויסע, ווען מ'עסט עס אויף וויפיל מ'פילט רואיג, מ'זעט אז ס'איז נישט דא גענוג עסן אויפ'ן טיש איז יעדער איינער,

ר' יצחק: סאו דו זאגסט אז מען עסט נישט עקטשולי א קב.

ר' יואל אשר: לפיכך, יא, צווישן פינף מענטשן איז דא דער וואס פונקט היינט האט ער געגעסן אביסל ווייניגער ווי א קב. ס'איז גרינגער, ווייסט, ס'איז א מציאות אזוי. שוין,

ר' יצחק: לפיכך א מציאות ביי גרויסע זאכן. איך מיין למשל אז א משפחה וואס האבן גרויס עסן קויפט מער וויפיל זיי וואלטן געקויפט ווען ס'איז יעדער איינער עקסטער, אזוי דאכט זיך מיר, פארוואס דאכט זיך מיר אזוי?

ווען די אלמנה גייט צוריק צו איר טאטנ'ס הויז

ר' יואל אשר: ווייס נישט. שוין, זאגט דער רמב"ם: **"לפיכך"**, פאר דער סיבה, אז אן אלמנה וואס זאגט **"איני זזה מבית אבי"**, איך וויל זיך נישט אוועקרירן פון, אין צוויי און צוואנציג וואלט מען געדארפט זאגן, זי האט אריינגעמופט צו איר טאטנ'ס הויז.

ר' יצחק: יא, זי איז געגאנגען אהיים.

ר' יואל אשר: איז **"פסקו לי מזונות"**, ענק זענען דאך מחויב, ענק יורשים זענען דאך מחויב מיר צוצושטעלן שאר כסות, **"ותנו לי שם"**, גיט מיר דארטן דאס עסן, **"יכולין היורשים לומר לה"**, קענען די יורשים זאגן ניין, **"אם את אצלנו"**, אויב דו קומסט וואוינען מיט אונז און וועסט עסן פון וואטעוועך ס'איז דא אנגעגרייט פאר אונז, פון דער ברכת הבית, **"יש לך מזונות ואם לאו"**, גייען מיר דאך דארפן שיקן א גאנצן קב, **"ואם לאו אין אנו נותנים לך אלא לפי ברכת הבית"**, זענען מיר נאר גרייט צו געבן וויפיל עס וואלט אונז געקאסט דא אין אונזער הויז צוזאמען מיט אונז, מיט די יורשים. מ'גיט איר אביסל ווייניגער. האבן זיי דאס רעכט צו האבן די טענה, אז אויב זי וויל נישט וואוינען מיט זיי זאל זיי עס קאסטן אביסל ווייניגער די מזונות.

חידוש: דער חילוק צווישן דעם חיוב מזונות פונעם מאן און דעם חיוב פון די יורשים

ר' יצחק: רייט, דאס איז אויך געבויט פון דער זאך, פשט איז כאילו ס'איז דא, דער חיוב מזונות אלמנתו איז אין א געוויסן זין אזוי ווי א פראקטישע זאך מער ווי א טעארעטישע זאך, פארשטייסט? כאילו זי האט א רעכט צו בלייבן ליטערעלי אין איר הויז, ממילא קומט אויס, דא מאכט מען יא פון דעם א פינענשעל חשבון, אבער ס'קומט אויס אז זי האט נאר א רעכט פאר דער ברכת הבית עמעונט, נישט א רעכט פאר דער גאנצער עמעונט. דאס הייסט ביים מאן קען ער נישט דאס זאגן, רייט?

ר' יואל אשר: רייט. ווייל דער מאן האט א פינענשעל חיוב, אבער וואוינט צוזאמען,

ר' יצחק: איז נישט דא א בית אביה, סאו ס'איז נישט ניין, אפילו זי וואוינט עקסטער. למשל אלע הלכות פוסקים מזונות וואס מ'האט

געלערנט, וואס איז געשטאנען שיעורים, מ'האט גערעדט אז זי עסט נישט ביי דעם מאנ'ס פרידזש, דעמאלטס דארף ער איר געבן אלעס וואס ס'קומט זיך איר. נאר ביי דער אלמנה איז דא ווייניגער, ווייל אלמנה האט נישט אזא שטארקן פינאנציעלן חיוב ווי דער מאן, פונקט ווי אויך ביי מזונות דארט האבן מיר געלערנט אז מותר מזונות איז לבעל, ס'איז א... אבער על כל פנים ס'איז יא דא אזא זאך אז אויב זי וואוינט נישט מיט אים, וואטעוועט, דארף ער איר געבן די גאנצע מזונות. ער קען נישט זאגן, "מען גיט נאר מזונות אויב מען איז דא אין הויז, און אויב נישט שיקט מען ווייניגער". דא ביי יתומים קען מען דאס יא זאגן, ס'איז א קלענערער חיוב.

די טענה פון "מפני שהיא ילדה והם ילדים"

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, אבער דאס איז נאר וועג ס'איז נישט דא קיין אמת'דיגע סיבה פארוואס זי זאל זיין בבית אביה. האבן די יתומים, די יורשים דאס רעכט צו זאגן אז זיי וועלן געבן שאר כסות אין אונזער הויז מיט אונז. אבער אויב זי האט א גערעכטע טענה, די סיבה פארוואס זי גייט ביי איר טאטן איז **"מפני שהיא ילדה"**, זי איז א קינד, זי איז א יונגע פרוי, **"והם ילדים"**, זיי זענען יונגע מענטשן, און אויב זיי זאלן זיין צוזאמען וועט דאס ברענגען מכשולות, אדער ס'וועט ברענגען מענטשן זאלן זיי אנקוקן קרום, האט זי יא א לעדזשיטימעט טענה פארוואס זי וויל באקומען איר שאר כסות אין אן אנדער הויז. אין אזא פאל **"נותנין לה מזונות המספיקין לה לבדה והיא בבית אביה"**, וועלן זיי נישט קענען אראפרעכענען דעם חשבון פון ברכת הבית, נאר זיי וועלן איר יא דארפן שפייזן בבית אביה. רייט.

ר' יצחק: וואס איז פשט פון דעם? ס'איז אינטערעסאנט, טייטש אז כאילו זי האט א רעכט. דאס רעכט הייבט זיך אן פון א געוויסער פרעקטיקל סיטואציע. די פרעקטיקל סיטואציע ווען מ'קען איז זיי וואוינען דארט, אבער דא די פרעקטיקל סיטואציע איז נישט אז זי זאל וואוינען דארט. מ'קען דאך נישט זאגן אז זי זאל וואוינען מיט זיי, סאו ממילא זענען זיי מחויב מזונות. עפעס אזוי.

דער גדר פון וואוינען מיט די יורשים און די קולא פון ברכת הבית

ר' יואל אשר: רייט. וואס איז פשט פון דעם?

ר' יצחק: אינטערעסאנט. דער טייטש איז, כאילו זי האט א רעכט. די רעכט הייבט זיך אן פון א געוויסער פראקטיקעל סיטואציע. די פראקטיקעל סיטואציע ווען מ'קען, איז אז זי זאל וואוינען דארט. אבער דא, די פראקטיקעל סיטואציע איז נישט אז זי זאל וואוינען דארט, ווייל מ'קען דאך נישט זאגן אז זי זאל וואוינען מיט זיי. סאו ממילא זענען זיי מחויב מזונות, עפעס אזוי.

ר' יואל אשר: יא. [[#2]] ס'איז פשט אז...

ר' יצחק: ס'איז נישט פשט אז זיי...

ר' יואל אשר: האבן פארשטאנען צו קענען מוציא זיין מער ממון פון זיי. אבער ס'זעט עפעס אויס אזוי ווי חז"ל האבן מקיל געווען אויף זיי אז זיי קענען געבן אביסל ווייניגער געלט מיט דעם חשבון פון א ברכת הבית. אבער דאס איז נאר אין א פאל וועט זי האט נישט קיין טענה,

ר' יצחק: וועט זי האט נישט קיין סיבה.

א שאלה וועגן אנדערע געריכטע טענות

ר' יואל אשר: ווייל זי איז געריכט כאילו מיט דעם וואס זי ווייל די ברכת הבית. דאס איז כאילו די סברא. אסאך זאכן זענען אזוי. מיר זוכן אלעמאל די לומדות, באט אסאך זאכן זענען, די לומדות איז געבעיסד אויף וואס מיר זאגן ס'מאכט סענס אז ס'זאל זיין, רייט?

ניין, די שאלה איז אין א פאל וועט זי וועט האבן אן אנדער סיבה פארוואס זי וויל נישט וואוינען מיט די יורשים. ניין, ניין, מיט א ילדה, מיט א ילדה איז אזוי ווי ס'האלט אזוי ווי אז איר טענה איז אזוי ווי א רעלידזשעס טענה, אזוי ווי ס'קומט פון א... די חכמים זענען צופרידן דערפון, ווייל ס'איז טאקע דא א חשד. וואס טוט זיך וועג זי זאגט: ווייל ס'איז דא זייער אסאך נויז און איך קען נישט שלאפן? זי האט א גערעכטע טענה, אבער ס'איז פאר אירע סיבות, דארף מען וויסן.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. מ'דארף וויסן. ס'איז א גוטע טענה, איך ווייס נישט צי דאס ווארט איז רעלידזשעס. ס'איז דאך טאקע א פראבלעם. איך ווייס נישט. איך ווייס נישט, די גאנצע זאך איז ביז גאר א מורא'דיגע קמצנות, עט ליסט ביי אונזערע סטענדערדס. מ'שלאגט זיך איבער א דאלאר פיצא דארט, וואס מ'קען מיינען.

ר' יואל אשר: באט ענייוועיס. ס'קען זיין זייער אנדערש ווי אונזערע סטענדערדס, ווייל אונזערע סטענדערדס איז, רענט איז אסאך מער ווי די אלע, טייטש זי וואוינט ביי דעם טאטנ'ס הויז, פשט אז זי ניצט נישט דאס הויז, דאס הויז וואס זיי שטעלן צו, אקעי.

ר' יצחק: אבער זיי דארפן איר צאלן פאר דעם, ניין?

ר' יואל אשר: זי איז בבית אביה, ניין?

ר' יצחק: זי האט א רעכט צו בעטן, אה זי האט,

ר' יואל אשר: זי האט נישט קיין רעכט צו בעטן מדור, ניין. איך זאג נאר אז ביי אונז,

ר' יצחק: אקעי, אבער דאס קען זיין פראקטיש, זי וויל דארט וואוינען.

ר' יואל אשר: עסן איז ווייניגער וועדט און... איך מיין, א מדור איז א טייערע זאך.

הלכה ה' (חלק א'): מותר מזונות ומותר הכסות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: הלכה ה', **"ומותר מזונות האלמנה ומותר הכסות"**. זי האט באקומען, זיי האבן יא צוגעשטעלט געלט פאר עסן, און ס'איז איבערגעבליבן עסן, זי האט נישט געגעסן דאס אלע עסן. די זעלבע זאך איז מיט כסות, זי האט נישט גענייצט די וועש וואס זיי האבן געדארפט קויפן. זי האט נישט אויסגענייצט? יא, אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער לגבי דעם

מאן, ס'איז נישט פשט אז ס'איז אירס, און ממילא קען זי אויך ניצן דעם מותר, נאר ס'גייט **"ליורשים"**.

די השגה פונעם ראב"ד און דער ירושלמי

ר' יצחק: אזוי זאגט דער הייליגער רמב"ם. דער ראב"ד זאגט אז ער וואלט אויך אזוי געטראכט, ביז ער האט געטראפן א ירושלמי וואס זאגט אנדערש, אז טאקע מותר מזונות פון אן אשת איש איז לבעלה, פארוואס? ווייל מציאתה איז דאך שלו, יא?

ר' יואל אשר: אויב זי טרעפט א מציאה דארף זי עס געבן פאר דעם מאן, און לעומת זה האבן די חכמים געגעבן פאר דעם מאן צוריק מותר מזונות, מה שאין כן אלמנה וואס מציאתה שלה,

ר' יצחק: איז בלייבט איר אויך מותר מזונות,

ר' יואל אשר: אזוי פסק'נט דער ראב"ד. אבער דער רמב"ם רעכנט זיך נישט מיט דעם.

ר' יצחק: ער זאגט אלע מותר מזונות איז ליורשין. ס'איז נישט דא קיין... אינטערעסאנט. אקעי, דאס איז דער שיעור פון מזונות, אויכעט מדור האבן מיר געלערנט. [[#3]] יעצט לאמיר זען.

הלכה ה' (חלק ב'): חיוב רפואה ביי אן אלמנה

ר' יואל אשר: אונטער כסות איז געשטאנען נאך פארשידענע חיובים.

ר' יצחק: ס'איז געווען נאך צען זאכן וואס די חכמים האבן געמאכט.

ר' יואל אשר: איז דא נאך חיובים וואס דער מאן דארף צושטעלן: לרפאותה, לפדותה, לקוברה. איז גייען מיר יעצט לערנען וויאזוי ווערן די יתומים מחויב מיט די דריי חיובים.

זאגט דער רמב"ם: **"אלמנה שחלתה"**, אן אלמנה איז געווארן קראנק. איז אזוי: **"אם צריכה לרפואה שאין לה קצבה"**, דארף זי רפואה וואס ענדיגט זיך נישט, טייטש זי איז דאס וואס מען רופט קראניק, זי דארף אייביג עפעס העלפ. **"הרי זו כמזונות"**, ס'הייסט אזוי ווי מזונות. טייטש אז ביז יעצט האט זי געקאסט נאר צוויי הונדערט דאלאר, האט מען נאר געדארפט קויפן עסן. יעצט דארף מען אויך קויפן מעדיסין אדער וואטעוועך, דארף מען האבן עפעס א ווילטשעיר. איך מיין נישט א ווילטשעיר, א ווילטשעיר איז אן איינמאליגע זאך, אן עקספענס וואס איז אייביג, איז אזוי ווי מזונות, ס'איז געווארן טייערער, ס'קאסט מער געלט איר אויפצוהאלטן, הייסט עס אזוי ווי מזונות, **"והיורשין חייבין בה"**.

"ואם היתה רפואה שיש לה קצבה", אויב איז עס אן איינמאליגע עקספענס פון רפואה, טייטש זי דארף אן איינמאליגע, כ'ווייס, א טייערע סורדזשערי. איז געלערנט ביי דעם מאן, אין אזא פאל קען דער מאן זאגן: ניין דאס געלט פון דער כתובה פאר דיין רפואה און ער ווערט פטור. **"הרי זו מתרפאת מכתובתה"**. זייער אינטערעסאנט.

דער חילוק צווישן א מאן און יורשים ביי רפואה

ר' יצחק: זייער אינטערעסאנטע הלכה. אבער למעשה,

ר' יואל אשר: רפואה שאין לה קצבה...

ר' יצחק: א מאן אין לאנג טערם, קען איר גט'ן אויך פאר דער...

ר' יואל אשר: רפואה שאין לה קצבה, רייט? מיר האבן געלערנט אז ביי א מאן קען ער אייביג זאגן: נעם דאס געלט פון דער כתובה.

ר' יצחק: ער זאגט אז ס'איז נישט שיין, אז ס'איז נישט קיין דרך ארץ, אבער אז ער מעג. די יורשים האבן נישט קיין רעכט, ווייל זיי קענען נישט געבן קיין גט, רייט? זיי זענען סטאק מיט איר. סאו, אין א געוויסן זין האבן זיי דא א קולא אז יש לה קצבה קען זי מתרפא זיין מכתובתה, אבער אין לה קצבה זענען זיי טאקע סטאק. יא? [[#4]] און ס'איז אזוי ווי דו זאגסט, אז ס'איז אביסל פארקערט. ס'הייסט, אין לה קצבה ווערט עס מער טייער.

די מעשה אין דער גמרא מיט רבי יוחנן

ר' יצחק: אבער ס'איז דא טאקע אויף דעם אן עצה. איך געדענק אז אין דער גמרא שטייט אז...

ר' יואל אשר: ס'איז דא אן עצה פאר דעם.

ר' יצחק: רייט? ער ברענגט נישט א גמרא? ס'איז דא אן עצה. אפשר גייט מען עס זען שפעטער? ס'איז נישט דא. דו געדענקסט אז ס'איז דא א טריק? מ'קען נעמען א דאקטער און אים מאכן א קצבה.

ר' יואל אשר: ער ברענגט עס צו אין די הערות.

ר' יצחק: דער מגיד משנה רעדט עס. דער מגיד משנה זאגט דאס? אה. אמר רבי יוחנן... ניין. אה, ס'שטייט א מעשה. אה, דער מגיד משנה ברענגט עס א מעשה. ס'שטייט א מעשה אין דער גמרא, אז וואס? רבי יוחנן האט געהאט קרובים וואס האבן געהאט אן אלמנה וואס זיי האבן געדארפט מפרנס זיין, זיי האבן געדארפט כסדר רפואה. האט ער געזאגט אן עצה: גיי, גיב א דאקטער א פלעט פיע, צען טויזנט דאלאר, איך ווייס נישט, ער זאל איר אויף אייביג אויסהיילן. קומט אויס אז וואס? יעצט איז עס א רפואה שיש לה קצבה. יעצט זענען זיי פטור. אויב ס'איז מער פון דער כתובה, קענען זיי זאגן נעם די כתובה, און ווייטער זענען זיי נישט חייב. און די גמרא זאגט אז רבי יוחנן האט חרטה געהאט אויף דעם. ער האט געזאגט: **"עשינו עצמנו כעורכי הדיינים"**. ס'פאסט נישט צו זאגן אזעלכע עצות, לאיער'ישע עצות פאר מענטשן.

פארוואס איז "יש לה קצבה" א קולא לטובת די יתומים?

ר' יואל אשר: א רב טאר נישט ווערן א טוען. איך וויל אביסל פארשטיין, די חכמים האבן געזאגט אז א דבר שאין לה קצבה, דער פשט אז ס'גייט דארפן יעדע וואך אויפקומען מיט געלט, ווערט עס אזוי ווי מזונות. איר אפקיפינג איז טייערער. דער פשט יש לה קצבה מיינט, מיינט ווייניגער געלט אין דעם לאנג ראן, אבער ס'איז איינמאל א גרעסערע הוצאה. ס'הייסט, פאר וועמען האבן זיי געמאכט די זאך אז ביי יש לה קצבה קענען זיי געבן די כתובה און פטור'ן? לטובת די יתומים, רייט? רייט.

ר' יצחק: אינטערעסאנט. אקעי. רייט. עס איז דאך דא אזא כלל, מ'איז נישט מחויב קיינמאל מער ווי די כתובה, אזוי איז דא א

סברא אראונד סאמטיימס.

ר' יואל אשר: און פארוואס ביי דעם מאן האט ער יא געקענט א...

ר' יצחק: א מאן קען געבן א גט. א מאן קען געבן א גט. ביי דעם מאן איז נישט דא דער חילוק פון קצבה און אין לה קצבה, ווייל א מאן קען אלעמאל געבן א גט, ער וועט נאר זיין שולדיג כתובה. יתומים קענען נישט געבן קיין... יתומים האבן נישט קיין וועג ארויס פון זייער חיוב. בכלל צו זיין א יתום איז טייערער ווי צו זיין א מאן, אין דעים סענס. פארשטייסט וואס איך זאג? דאס הייסט, די אלמנה האט א רעכט, למשל, ווי לאנג זי וויל נישט חתונה האבן, וואטעוועך, קען זי בלייבן, און זיי האבן נישט קיין וועג ארויס, זיי מוזן איר געבן מזונות. דער מאן אלעמאל, לאמיר זאגן ער איז נישט אין א מוד, ער האלט נישט ביים צאלן אזויפיל, קען ער אלעמאל געבן א גט, ער קען אלעמאל זאגן גיי לחיים ולשלום, און מ'דארף נאר צאלן כתובה. זיי דארפן אלעמאל צאלן כתובה פלאס מזונות,

ר' יואל אשר: נישטא קיין וועג ארויס פאר זיי.

ר' יצחק: זייער סעד, אבער מ'קען נישט גט'ן אן אלמנה.

לומדות'דיגער ביאור: רפואה ביי יתומים איז בלויז מדין מזונות

ר' יואל אשר: יא. יא. יעצט גייען מיר לערנען וועגן דעם דין. איז דעיס איז לרפאותה. דער דין לפדותה, פדיון.

ר' יצחק: *ס'קען זיין, איך טראכט אן אנדער סברא, אבער אפשר איז עס שטותים. דאס הייסט, האבן מיר גערעדט א סעקונדע צוריק, אין דער כתובה, מיר זאגן אז ס'איז דא אזוי ווי נאך תנאי כתובה: ס'איז דא מזונות, ס'איז דא רפואה, ס'איז דא פדיון, ס'איז דא קבורה, אלעס עקסטערע זאכן. דא זעט מען מיט אמאל אז נישטא קיין תנאי, ס'שטייט דאך נישט אז שתהא נרפאת מנכסי, ס'שטייט כאילו "שתהא יושבת בביתי וניזונית מנכסי", אבער די חכמים זאגן אז "ניזונית" אינקלודט אויך איר רפואה. סאו כאילו קען זיין רפואה האט א דאבל זאך, קען זיין אז יתומים האבן נאר חיוב רפואה מצד מזונות, וועגן דעם אין לה קצבה איז מזונות.*

ר' יואל אשר: *פארשטייסט? אבער בעצם ביי א מאן מזונות מיינט האלטן א מענטש ביים לעבן. עפעס אזוי. א געווענליכער מענטש דארף האבן ברויט זיך צו האלטן ביים לעבן, די פרוי דארף אויך האבן מעדיצין צו בלייבן לעבן. רפואה שיש לה קצבה מיינט אז זי דארף האבן א מעדיקל, זי דארף יעצט זיין אין שפיטאל פאר צוויי חדשים, עס קאסט זייער אסאך געלט. דאס ווערט שוין אויס מזונות, דאס איז נישט מזונות פון וואס מ'רעדט. דאס איז עפעס אן עקסטערע אינטערוועגשאן.*

דעם רמב"מ'ס שיטה אין פסחים וועגן רפואה און עסן

ר' יצחק: און עס איז לומדות דאס. אפשר די לומדות איז די אמת'ע מכריע, אבער ס'קען זיין. אזוי ווי דער רמב"ם זאגט דארט אין פסחים, אז ער פארשטייט נישט די שיטה פון נו, געדענקסט ווער קען, זאגט אז גנז ספר רפואות, ווייל מ'דארף מתפלל זיין. זאגט דער רמב"ם, נו, אפשר זאל מען אויך נישט עסן. קעי, מזונות, רפואות, נאר וועג מ'איז קראנק דארף מען דאס עסן.

ר' יואל אשר: ניין, דער רמב"ם גייט קעגן דעם אבן עזרא און רמב"ן וואס זאגן אז מעלה רופא מבית עובד ה'. זאגט ער, אויב אזוי זאל אן עובד ה' אויך נישט עסן. טו נישט השתדלות, זיך פארלאזן אויף דעם אייבערשטן.

ר' יצחק: אקעי,

ר' יואל אשר: אבער דאס איז סתם... יא, איך הער וואס דו זאגסט. זאגט דער רמב"ם ווייטער...

הלכה ה' (חלק ג'): פדיון שבויים ביי אן אלמנה

ר' יצחק: אבער די זעלבע זאך נשבית, אה נשבית נישט טאקע.

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך ווען **"נשבית"**? זי איז געווארן געפאנגען, דער חיוב גייט נישט אריבער צו דעם מאן. צו די יורשין. צו די יורשין. דאס איז געווען א חיוב וואס דער מאן האט געהאט, אז אויב זי איז געווארן געפאנגען מוז ער איר אויסלייזן. אבער **"אין היורשין חייבין לפדותה"**. אינטערעסטינג. אבער וואס לגבי די איין זאך האבן די חכמים נישט...

סברות פארוואס יורשים זענען פטור פון פדיון שבויים

ר' יצחק: איך ווייס נישט. איך קען טראכטן א סברא בעלמא, אבער איך ווייס נישט. אפשר ווייל ס'איז זייער טייער פשוט געווענליך. ממילא אין היורשים חייבין מיינט אז זי קען אלעמאל נעמען איר כתובה, רייט? זי וועט פארלירן די מזונות מכאן ואילך. סאו מיר האבן דאך געלערנט אז אויך א מאן, שביה קען זיין זייער טייער, ער דארף צאלן צען מאל איר כתובה, וואטעוועך, פאר איינמאל. אמם. ס'קען זיין אז דאס ווארט איז עפעס אנדערש,

ר' יואל אשר: *ווייל די זאך חייבין לפדותה איז וועגן, האט צו טוהן מיט דעם אז זי איז אן אשת איש, און מיר שטעלן זיך אייביג פאר ביי נשבית אז זי ווערט... אז מ'איז איר בועל,*

ר' יצחק: *כאילו מ'איז איר מאנס.*

ר' יואל אשר: *קען זיין. מה שאין כן אן אלמנה איז נישט דא דער ארגומענט.*

ר' יצחק: *אקעי. עפעס אזוי די, אפשר דאס איז אזוי ווי דאס וואס איך האב געטראכט, אפשר דאס איז אזוי ווי די סברא. כאילו נשבית פשט, אן אנדער מענטש כאפט דיין ווייב, נישט אז זיין ווייב איז וואטעוועך.*

ר' יואל אשר: אהה. עס קען זיין אז דאס ווארט איז עפעס אנדערש, ווייל די זאך פון "חייבין לפדותה" האט צו טוהן מיט דעם אז זי איז אן אשת איש, און מיר שטעלן זיך אייביג פאר ביי נשבת אז מען איז איר בועל, כאילו...

ר' יצחק: מען איז איר מאנס.

ר' יואל אשר: קען זיין. מה שאין כן אן אלמנה איז נישט דא דער ארגומענט.

ר' יצחק: אקעי. אפשר אזוי די סברא. כלפי נשבת איז פשט, אן אנדער מענטש כאפט דיין ווייב, נישט אז זיין ווייב איז וואטעוועך. הגם אז וואס דען, דער מאן קען באשטיין אז וועך ער איז טויט זאל זי זיין נשבת?

ר' יואל אשר: ניין, נאכאמאל, מען רעדט דאך דא צי וועך האט דעם חיוב? די מצוה איז, עס זענען דאך דא וואוילע אידן, עס זענען נאך דא ארגאניזעישאנס פאר פדיון שבויים. לאז אפ די ארגאניזעישאנס, ניין ניין, די שאלה איז צי זיי האבן א חיוב ממון. אדער עס קען זיין ווי לאנג עס איז דא א מאן, א מאן דארף מען זיין מקנא לאשתו, ער וויל נישט לאזן אנדערע מענטשן זאלן באברענען אויף זיין ווייב וואס איז זיין אשת איש. אבער איינמאל זי איז א פנויה איז נישט דא די שטארקייט. סאו צי זי איז אין א סכנה, איז שוין א דזשענעראל חיוב אויף מענטשן.

ר' יצחק: רייט, זעסט דא די נעקסטע הלכה וועט מען זען אז עס איז דא א צד, די גמרא האט געהאט א צד, אויב נשבת בחיי בעלה דארפן זיי יא. קענסט פארשטיין, ווייל דעמאלטס שטערט עס אים יא.

די הלכה ביי א יבמה און ביי נשבת בחיי בעלה

ר' יואל אשר: אקעי, זאגט דער רמב"ם: **"ואפילו היתה יבמה"**, אפילו אויב זי איז נאכנישט געהעריג מותרת לשוק, ווייל זי איז א יבמה און זי ווארט נאך אויף חליצה אדער אויף יבום, וואלסטו דעמאלטס געטראכט אז דעמאלטס וועט יא זיין דער חיוב לפדותה גרעסער, אז דער ברודער זאל איר קענען מייבם זיין.

ר' יצחק: זיי זאלן נישט, אפשר מיינט עס צו זאגן אז די יבמה, אז אפשר דער ברודער דארף איר יא.

ר' יואל אשר: אויב דער יבם איז דער יורש. אה, דער יבם איז דער יורש, יא, וועך דער ברודער שטארבט אן קינדער ווערט...

ר' יצחק: דער יבם...

ר' יואל אשר: ווערט דער יבם דער יורש. אדער עטליסט אויף א חלק. **"יקום על שם אחיו"**, אזוי שטייט אין יבמות אז אויך געלט ירש'נט ער. סאו וואלסטו געקענט טראכטן אז א יבם האט א גרעסערן חיוב ווייל ער האט שוין צו איר א זיקה, זאל ער זיין אזוי ווי ענליך צו אן אשת איש. כאילו כמו אשתו, רייט. אבער זאגן זיי אז נישט, נאר מיט דין ירושה, און מיט דין ירושה איז נישט דא קיין דין לפדותה.

זאגט דער רמב"ם א חידוש: **"ואפילו נשבת בחיי בעלה"**, זי איז געווארן געפאנגען בחיי בעלה, און דער מאן איז געשטארבן, און זי איז נאך געבליבן בשביה. וואס דו קענסט טראכטן אזוי ווי אז דער חיוב איז ארויפגעקומען אויף אים, דער חיוב גייט נישט אוועק, ממילא זאלן די יורשים ירש'נען אויך דעם חיוב, כאילו אז א חלק פון דעם געלט וואס זיי ירש'נען איז שוין משועבד פאר דעם חיוב לפדותה. זאגן מיר נישט אזוי: **"אין חייבין לפדותה מנכסיו, אלא נפדית משל עצמה"**. די "אלא" גייט מסתם ארויף אויף די אלע הלכות ביז יעצט. אלא, וואס יא? **"נפדית משל עצמה"**, זי דארף זיך אויסלייזן פון איר אייגן געלט. אדער פון וואו האט זי אייגן געלט?

דער יסוד פון "ואהדרינך לי לאנתו" און דער דין ביי א כהן

ר' יצחק: פון דער כתובה... וואס איז דאס? וואס איך האב געוואלט זאגן? אה, איך זע, איך זע אז די גמרא זאגט אז די סברות, בערך אזוי ווי איך האב געזאגט, שטייט, אין דער כתובה שטייט אז אויב זי איז נשבת, וועט ער איר צוריקברענגען פאר אים **"ואהדרינך לי לאנתו"**, ער ברענגט איר צוריק צו אים. אזוי באלד ער איז טויט, שביה, פארשטייסט.

ר' יואל אשר: איך זאג וואס שטייט בפירוש אין דער גמרא. א כהן...

ר' יצחק: א כהן נעבעך איז יוצא מן הכלל. בעצם גייט עס אזוי: אפילו ביי א כהן האבן מיר עס געלערנט אזא סארט זאך, אז כאילו ער ברענגט איר צוריק, און נאכדעם ווערט זי אסור.

ר' יואל אשר: יא?

ר' יצחק: ניין.

ר' יואל אשר: ער דארף איר צוריקברענגען.

ר' יצחק: ער דארף איר צוריק אריבערשלעפן פון דער שביה צוריק. יעצט, קומט די תורה און זאגט אז א כהן איז אסור בשבויה.

ר' יואל אשר: אה, ס'איז עקסטער אזוי ווי דער איסור איז נישט קאנעקטעד צו דעם שעבוד וואס ער האט.

ר' יצחק: עפעס אזוי, אזוי פארשטיי איך דארט. אבער ס'איז די איידיע פון פדיון איז נישט סתם א מצות פדיון שבויים ליגט אויף אים, ס'איז אז ער ברענגט צוריק די ווייב. אויב ער איז טויט, האט ער נישט וואס צוריקצובערענגען. טייטש אז פארדעם זאגט די גמרא, פארדעם אפילו נשבת בחיי בעלה, טאקע ער האט דאך נישט צו וועמען צוריקצובערענגען, ווייל ער איז שוין געשטארבן.

שקלא וטריא: די משמעות פון "אלא נפדית משל עצמה"

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, די לעצטע הלכה, **"אלא נפדית משל עצמה"**, בעיסיקלי זאגט יא עפעס. ער זאגט אזוי ווי אז די יורשים קענען נישט אינגאנצן אוועקוואקן. ס'ווערט אזוי ווי יעדער איד. ס'טייטש, אויב איז דא נאר איין איד וואס איז געוואויר געווארן אז איינער איז אין תפיסה. ס'טייטש אזוי, אקעי, איך ווייס, איך קום נאכאמאל צוריק...

ר' יצחק: צו אנדערע ענינים פון מצוות...

ר' יואל אשר: ניין, אבער איך וויל זאגן אז ס'איז יא נוגע, ווייל יעדער ווייסט אז ס'איז דא עפעס אן איד אין דזשעיל, אויף וועמען פאלט די מצוה? אויף דעם בית דין אדער אויף הו-עווער ס'איז. אבער אויב איז דא איין מענטש וואס ער ווייסט פון דער מעשה, פאלט דאך אויף אים א מצוה. די מצוה לעשות אדם רעהו. איז דאך א זאך וואס דא, אין די ענד זאגט עפעס: אויב האט זי אייגן געלט, האט דער יורש די טענה, לייז זיך אויס משל עצמה. אדער עטליסט

קען דער יורש זאגן: קוק, איך וועל דיר געבן די כתובה און עס דיר אויסלייזן. מיט די לעצטע וועריטער זאגט דער רמב"ם אזוי ווי אז דו...

ר' יצחק: קענסט זיך נישט אוועקוואקן. איך ווייס נישט. נעמען א כתובה האט א פרייז, ווייל ס'מיינט אז ס'גייט נישט...

ר' יואל אשר: מער קומען קיין מזונות. ניין, די כתובה וואס, כתובה ווערט זי אויס איז ווייל ס'איז פשט אז זי גייט שוין אוועק פון דעם אלטן בעל, רשות בעלה.

ר' יצחק: פאלן אויס. איך הער דיין סברא, ס'איז א יומעניטעריען סברא, באט איך ווייס נישט. סתם אזוי דארף מען שאפן געלט? איך ווייס נישט. סתם אמאל שאפן געלט איז אן אנדער גאנצע נושא. מיר רעדן נישט יעצט פון יענץ. אקעי. איך מיין אויך קבורה, דאס שטייט בפירוש, אז ס'איז א דין מת מצוה, מ'ווערט מחויב. אבער מ'רעדט יעצט צו וויאזוי, פון וועמען געהויבן דאס געלט, די חברה קדישא איך מיין.

הלכה ו': קבורת אלמנה

די תלות צווישן דער כתובה און דעם חיוב קבורה

ר' יואל אשר: אקעי. דער דריטער חיוב וואס דער מאן האט געהאט איז געווען איר צו באגראבן לפי כבודה. איז די זעלבע זאך, **"מתה האלמנה יורשי הבעל חייבין בקבורתה"**. ווערן די יורשי הבעל מחויב איר צו קובר זיין.

"ואם נשבעה שבועת אלמנה ואחר כך מתה", אויב האט זי שוין געווואלט גובה זיין די כתובה, און זי איז שוין אפילו געגאנגען צו בית דין און זי האט געמאכט די שבועה אז ס'קומט איר די כתובה און זי איז געשטארבן. איז דעמאלטס האט זי דאך שוין די כתובה. ס'טייטש, הגם זי האט עס נישט, זי איז דאך געשטארבן, אבער די כתובה איז שוין יעצט אין.

ר' יצחק: מ'קען שוין באקומען די כתובה, ווייל פארדעם קען זי נישט באקומען די כתובה, ווייל אפילו אויב זי שטארבט אן דער שבועה, באקומען נישט די כתובה אירע יורשים, רייט? סאו אויב זי קען שוין, דאס הייסט, אזוי זעט אויס, דאס הייסט מ'דארף האבן די, הו-עווער האט די כתובה, ער דארף איר קובר זיין. סאו אויב ס'איז שוין דא א שבועה, מיינט אירע יורשים גייען טאקע יורש זיין די כתובה, **"יורשין כתובתה"**.

ר' יואל אשר: "יורשיה יורשין כתובתה", וועלן די יורשים ירש'נען, ווייל זי האט שוין געמאכט די שבועה. די וואס זענען אירע יורשים, אירע קינדער צי וואס, וועלן ירש'נען די כתובה. **"והן חייבין בקבורתה"**, ס'טייטש אז די קבורה איז א דין, איז א חיוב וויטאין דער כתובה.

ר' יצחק: "אבל לא יורשי הבעל". דאס הייסט די יורשי הבעל האבן נישט קיין חיוב בקבורה, הגם אז מ'האט נאכנישט געגעבן די כתובה, עפעס אזוי איז די סברא. יא.

שקלא וטריא: דער גדר און שיעור פונעם חיוב קבורה אויף אירע יורשים

ר' יואל אשר: איז א מין פאל פון "תיטול כתובתה ותיקבר", דא קען מען עס נישט זאגן פאר איר, קען מען עס זאגן פאר די יורשים.

ר' יצחק: ניין, די יורשים האבן א חיוב. אפשר מחוץ פון דער כתובה, וואטעוועך, אפילו ס'איז טייערער פון דער כתובה. איך מיין נישט צו זאגן אזוי, וויפיל ס'קאסט קבורה, האט נישט צו טוהן, ס'איז נישט פון דער כתובה דארפן זיי עס צאלן, ס'איז ווער ס'האט... פארוואס טאקע?

ר' יואל אשר: ניין, לכאורה יא פון דער כתובה, פון געלט וואס זי האט.

ר' יצחק: פארוואס? אויב ס'איז נישט דא קיין געלט אין דער כתובה פאר דעם?

ר' יואל אשר: ס'איז דאך איר געלט, יא, די כתובה איז דאך איר געלט.

ר' יצחק: אבער ס'איז א חילוק.

ר' יואל אשר: אויב ס'איז נישט גענוג דארפן זיי נאך אלץ זיין מחויב? אויב די כתובה איז נישט גענוג צו קאווערן קבורה?

ר' יצחק: יא. אפשר בכלל יורשים זענען מחויב צו באגראבן א מאמע?

ר' יואל אשר: אפשר מיינט ער יא צו זאגן, אז זיי זענען מחויב מיט קבורה אזויפיל וויפיל געלט זיי האבן אין דער כתובה. נישט אז זיי דארפן געבן די ביליגסטע קבורה.

ר' יצחק: ווייס נישט. וואס מיינט לפי כבודה אט די גאנצע זאך? מען דארף קויפן די ספדנים? יא. ווייס נישט קלאר. אין לה כתובה אין לה קבורה. אינטערעסאנט. אזוי שטייט דא. ס'איז משמע אז כאילו אויב ס'איז נישט דא קיין כתובה, וואטעוועך, ס'ווערט א מת מצוה, זיי דארפן באגראבן די מאמע אזוי ווי יעדער איד. אבער ס'דאכט זיך אז די כתובה גיט עפעס די קבורה.

ניין, אבער ס'איז דא א חידוש, דו כאפסט וואס שטייט דא? דאס הייסט, וועז זי איז נאך אן אלמנה, זאגסטו אז דאס איז בכלל די תנאי כתובה אז זיי דארפן איר געבן א קבורה. יעצט איז שוין אויס אלמנה, זי האט שוין געמומען די כתובה אויכעט, אבער אירע קינדער וויבאלד זיי האבן געירש'נט די כתובה, ירש'נען זיי כאילו אויכעט דעם חיוב לקוברה.

חידוש: א פאל וואו די יורשים ירש'נען די כתובה אן א שבועה

ר' יואל אשר: רייט. אבער איך בין נישט זיכער וואס דו זאגסט, אז דו האסט געגעבן א ווארף אריין אז אויב האט זי נאכנישט געמאכט קיין שבועה, קענען נישט די קינדער ירש'נען.

ר' יצחק: אין אזא פאל וואס...

ר' יואל אשר: טוט זיך א פאל למשל אז זי האט געגומען מטלטלין בחייה אדער עני פון די זאכן וואס זיי וועלן עס יא ירש'נען, וועט טאקע אויך זיין אז יורשיה וועלן דארפן באגראבן, הייסט עס.

ר' יצחק: ניין, אבער זיי האבן געלערנט בפירוש אז אויב איז זי געשטארבן פאר דער שבועה, די יורשים קענען דאך נישט מאכן די שבועה, זיי ווייסן נישט וואס זי האט געגומען, זענען זיי סטאק.

ר' יואל אשר: זי האט נישט קיין כתובה. יא, אבער למשל, מיר האבן אויך געהאט, אויב האט זי געגומען מטלטלין בחייה פאר דער כתובה, למשל, זאג א פאל וועו די יורשים באקומען יא די כתובה, אפילו דארף זי נישט קיין שבועת אלמנה, די יורשים ירש'נען עס...

ר' יצחק: קען נאר דערפאר אליינס אויך דארפן באצאלן די קבורה. איך פארשטיי וואס דו מיינסט.

ר' יואל אשר: פשטות איז טאקע געווען תלוי אין דער כתובה. וויאזוי קען זיין? ווייל ס'איז נישט דא קיין טענה צו זאגן אז אפשר האט זי מוחל געווען. מיר האבן געהאט אזעלכע זאכן, ניין? מיר האבן נישט געהאט אויב זי האט תופס געווען, אדער אויב זי האט תופס געווען איז פשט אז ממש זי האט שוין גובה געווען דא. אקעי, לאמיר גיין ווייטער.

די השגה פונעם ראב"ד

ר' יצחק: דער ראב"ד איז עפעס חולק אויף דער הלכה זע איך, ער איז נישט העפי, ער זאגט אז ס'איז א **"דעתא קלישתא"**. דאס ווייס איך שוין אליין נישט.

ר' יואל אשר: איך כאפ נישט וואס ער זאגט. ער זאגט אז וועו זי שווערט נישט, וואס איז זייער טענה? אז אפשר ביסטו שוין מקבל דיין כתובה. נו, פארוואס זאלן זיי דעמאלטס זיין חייב אין קבורתה? זיי האבן דאך שוין געגעבן די כתובה.

ר' יצחק: ס'איז פארקערט, ס'איז דאך אפילו וועו לא נשבעה האלט...

ר' יואל אשר: ער אז אויך אירע יורשים, די זעלבע יורשים, וואטעווער אירע יורשים האבן. ס'טייטש ער האלט אז קבורה איז זייער אנדערש ווי די אנדערע חיובים.

ר' יצחק: רייט, אינגאנצן אנדערש, האט צו טוהן מיט ווער דיינע יורשים זענען. איך מיין אפשר דאס איז סתם אזוי א דין, מ'דארף קוקן אין הלכות קבורה, ווייל אפשר יעדעס מאל וועו א מענטש שטארבט, איז זיינע יורשים, אפשר... ווייס נישט. אבער דא איז דאך יא דא א חיוב אויפ'ן מאן, ווייס נישט קלאר, פארשטיי נישט אינגאנצן דעם ראב"ד. אבער דער ראב"ד איז מחלק על כל פנים. יא. ווייס נישט.

הלכה ז': מעשה ידי האלמנה ליורשים

די סטרוקטור פונעם פרק און דער יסוד פון "זה כנגד זה"

ר' יצחק: אקעי, גייען מיר יעצט לערנען, דאס זענען די זאכן וואס זי באקומט, גייט מען יעצט לערנען וואס זי דארף געבן, יא? אקעי, דו קענסט אזוי צוטיילן? ס'איז דא וואס זענען די זכותים פון אן אלמנה, ס'איז דא די שעבודים פון אן אלמנה, וואס די יורשים האבן פון איר.

ר' יואל אשר: אדער קענסטו זאגן אנדערש, אז מ'האט דאך פריער געלערנט אז ס'איז דא "זה כנגד זה", איז יעצט די שאלה צו וואס זי דארף צוריקגעבן פאר די יורשים.

ר' יצחק: דאס הייסט, דאס זעלבע זאך מיין איך. אה, מיינסט צו זאגן אז ס'איז נאר די "זה כנגד זה", ס'איז נישט סתם. ווארט לאמיר זען, אקעי, לאמיר זען.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"מעשה ידי האלמנה"**, דאס איז, מיר האבן געלערנט אז וועו א פרוי ארבעט און זי איז מרויח געלט פון איר ארבעט, גייט עס פאר דעם מאן וואס האלט איר אויס. דער מאן טראגט דעם חיוב פון מזונות, איז לכל הפחות וואס זי ארבעט זאל גיין פאר דעם מאן. איז יעצט וועו די יורשים האבן דעם עול איר מפרנס צו זיין, באקומען זיי די מעשה ידיה, די מעשה ידיה גייט **"ליורשים"**. און...

טלי מעשה ידיך במזונותיך ביי אן אלמנה

ר' יצחק: ס'איז די זעלבע הלכה איבער'ן בעל, רייט? ס'הייסט זי קען, אלעמאל קען זי זאגן,

ר' יואל אשר: און ער קען נישט זאגן. רייט, דאס וואס מ'האט געלערנט, וואס טוט זיך וועו א מאן זאגט פאר א פרוי, "נעם דאך דיין אייגענע געלט און איך בין פטור פון מזונות"? ארבעט דאס נישט, נאר אויב זי איז מסכים, נאר אויב זי זאגט דאס.

איז די זעלבע זאך מיט די יורשים: **"ויורש שאמר לאלמנה טלי מעשה ידיך במזונותיך"**, נעם דאך דיינע אייגענע... אנשטאט אונז געבן די מעשה ידיה, האלט דאס פאר דיר און דו וועסט זיך פון דעם מתפרנס זיין – **"אין שומעין לו"**, העלפט מען נישט, מ'הערט נישט אויס דעם יורש. רייט. **"אבל היא שרצת בזה"**, אבער אויב זי זאגט אזוי, איז **"שומעין לה"**, זי קען יא זאגן, "איך וויל האלטן מיינע מעשה ידיה".

ר' יצחק: ס'איז לטובתה.

ר' יואל אשר: ס'איז לטובתה. ס'איז די זעלבע הלכה, רייט? רייט. *ס'הייסט ווייל דער חיוב מזונות איז א שטערקערער און פריער אין צייט ווי דער ענין פון מעשה ידיה. מעשה ידיה האבן נאר די חכמים צוגעלייגט אז ער זאל זיך נישט פילן אויסגעניצט, אזוי ווי ער זאל עפעס צוריק באקומען, אבער זיין חיוב מזונות איז גרעסער. אבער וועו זי איז מסכים אויף דעם, איז זי פשוט מוותר אויף דעם חיוב מזונות, און זי האלט אירע מעשה ידיה.* אקעי.

הלכה ח' (חלק א'): די מלאכות וואס אן אלמנה דארף טוהן פאר די יתומים

ר' יואל אשר: דער רמב"ם, זיי האבן געלערנט פריער אויכעט, ס'איז דא אן ארבעט וואס די פרוי דארף טוהן פאר דעם מאן.

ר' יצחק: זיי האבן נאכנישט געלערנט וועגן דעם, רייט? זיי האבן געלערנט וועגן דעם בכלל? נאכנישט, שפעטער. כ"א, יא. זיי האבן נאכנישט געלערנט די... ס'הייסט, מ'האט ביז דערווייל נאר געלערנט וואס דער מאן דארף געבן פאר דער פרוי. וואס די פרוי דארף געבן פאר דעם מאן, האבן מיר נאכנישט געלערנט. און דא קומט אריין א געוויסער פרט וואס מ'גייט בעצם לערנען שפעטער. ער זאגט אז אין פרק כ"א איז דער רמב"ם מער מסביר די חיובים. פרק כ"א. אקעי. על כל פנים, ס'איז דא אזא זאך אז מלאכה אן אשה דארף טוהן...

ר' יואל אשר: וואס מ'האט געלערנט אז ס'איז דא מלאכות וואס די אשה דארף טוהן לבעלה. און דאס איז א חלק פון די... ס'איז אויך צוגעטשעפעט צו דער כתובה אז דער מאן דארף איר אויסהאלטן און אלעס, אבער זי דארף טוהן זאכן פאר דעם מאן.

זאגט דער רמב"ם: די אלע מיני מלאכות וואס גייט דארטן שטיין – קער נעמען פון וועש, אורג זיין, זאכן וואס די ווייב דארף טוהן – איז די הלכה אז **"אלמנה עושה ליתומים"**, דארף די אלמנה אויך טוהן פאר די יתומים. *ווייל די סיבה איז, ס'האט נישט צו טוהן מיט דער עצם זאך פון זיין חתונה געהאט, נאר ס'האט צו טוהן מיט דער כתובה, ס'האט צו טוהן מיט די מזונות.* איז דארף די אלמנה טוהן די זעלבע זאכן ליתומים.

"חוץ", ס'איז דא דריי פון די זאכן זענען זאכן וואס איז יא מער אן ענין פון עפעס אן אינטימעסי צווישן דעם מאן און דער פרוי, ס'איז מער אן ענין פון קרבה, וואס דאס האט נישט קיין שייכות צו די יתומים. *ס'איז נישט קיין ממונות'דיגע זאך, ס'איז מער אן ענין פון שלום בית. די אלמנה דארף נישט האבן קיין גוטן שלום בית מיט די יורשים.* ממילא **"מזיגת הכוס"** – אנגיסן א כוס, **"והצעת המטה"** – אנגרייטן דאס בעט, **"והרחצת פניו ידיו ורגליו"** – אים אפוואשן, דער דין איז נישט דא אז די אלמנה זאל עס דארפן טוהן פאר די יורשים.

שמועס: דער גדר פון די דריי מלאכות – איסור קרבה אדער אן אמאליגער טקס פון חיבה?

ר' יצחק: *ס'קען זיין אז טעקניקלי ביי דעם מאן איז עס יא א פארט פון איר חיוב, אבער למעשה מ'טאר נישט.*

ר' יואל אשר: *ביי דעם מאן האט מען צוזאמגעשטעלט צוויי מיני זאכן, מ'האט צוזאמגעשטעלט די אינגאנצן פיינענשל זאכן אויכעט די פראקטישע זאכן וואס זי העלפט פיזיש.*

ר' יצחק: ס'איז א געוויסער שעבוד, אויב זי זאגט "איך וויל נישט" מוז זי, וואטעוועור, איך ווייס נישט. *אבער ס'קען זיין, זעסט דאך ס'איז דא די זעלבע הלכה ביי א נדה, יא? א נדה טאר נישט טוהן, די דריי זאכן טאר א נדה נישט טוהן. פארוואס? הגם זי דארף טעארעטיש, ווייל זי טאר נישט, ווייל ס'איז אן ענין פון קרבה. אזוי קען זיין דא אויכעט, כ'ווייס נישט, איך זאג סתם, לאמיר דאס אין דער לופט, אבער זי טאר נישט. איך זאג אז ס'איז דא עפעס א זאך אז זי טאר נישט, מ'טאר נישט,*

ר' יואל אשר: מ'טאר נישט ניצן א פרוי פאר די זאכן. *איך ווייס נישט וועגן "מ'טאר נישט", ווייל אויב למשל די יתומים קענען דאך אויכעט זיין אירע קינדער. וואס זי מעג, זי מעג אפוואשן אירע קינדער'ס פניו ידיו ורגליו, ס'איז נישט דא דא עפעס אן ענין פון קרבה ווייל זי איז נישט אן אשת איש אויכעט נישט, זי איז א פנויה. אבער כ'וואלט נישט געזאגט אז דער איסור דא איז ווייל מ'טאר נישט, ווייל איך זאג פאר אייך א שטערקערע זאך: וועז ס'זענען אירע קינדער, איז נישט דא קיין ענין פון צניעות. א מאמע מעג זיין מוזג כוס אדער מציע מטה פאר די קינדער.* כ'ווייס נישט וואס ס'טייטשט. איך ווייס יא וואס עס טייטשט: מזיגת הכוס מיינט אנגיסן א כוס.

ר' יצחק: ס'שטייט אין הלכה מערערע מאל אז דאס איז פון די

ר' יואל אשר: הרחקות וואס מ'האט גע'אסר'ט ביי נדה.

ר' יצחק: כ'בין נישט מסכים. ס'מיינט עפעס א געוויסע,

ר' יואל אשר: עפעס א געוויסער סטייל פון זאכן וואס אונז פירן זיך נישט היינט.

ר' יצחק: דו האסט אמאל געטראפן איינעם וואס מאכט הרחצת פניו ידיו ורגליו?

ר' יואל אשר: ווייל היינט איז דא שאוערס, אבער אמאליגע צייטן וועז מ'האט געברענגט אהיים א גרויסע פאס וואסער, און מ'האט אפגעוואשן מענטשן אזוי ווי מ'וואשט דישעס, יא.

ר' יצחק: *כ'בין נישט מסכים. מזיגת הכוס זיכער. ס'מיינט עפעס א געוויסער טקס, עפעס א געוויסער סדר וואס איז געווען אמאל.*

ר' יואל אשר: ס'מיינט זייער פשוט.

ר' יצחק: יא, כ'בין נישט מסכים מיט דיר. די אלע דריי זאכן איז געווען עפעס א סדר. אונז לעבן דאך נישט דעם סדר החיים פון די חכמים, פון די חכמי התלמוד,

ר' יואל אשר: זיי מוחל. דער אמת איז אז היינט קען מען נישט זאגן אז א פרוי איז מחויב אין מזיגת הכוס, ווייל ס'איז מער נישט קיין ענין פון מנהג.

ר' יצחק: ס'מיינט נישט דאס וואס מ'גיסט קידוש וויין. אבער ס'איז נאך אלץ... איך האב נאכנישט קיין אנונג וואס ס'מיינט. ס'הייסט, נישט הצעת המטה, נישט מזיגת הכוס, נישט הרחצת פניו ידיו ורגליו. די דריי זאכן, ס'איז געווען אין א געוויסן מהלך, איך מיין א מאמע טוט נישט דאס פאר איר קינד, דאס וואס איך וויל ארויסברענגען. ס'איז נישט א זאך וואס ס'איז דא

ר' יואל אשר: אין דעם א געוויס קליין קינד, אבער די מאמע מאכט א בעט, הא. אין אמאליגע טעג האט דאס די פרוי אויך געטוהן פאר דעם מאן.

ר' יצחק: מאכט א בעט. ניין, עס מיינט נישט דאס, זיכער אז עס מיינט נישט דאס. איך בין נישט געווען דארט, איך ווייס נישט וואס עס מיינט. מוז קוקן א מואווי פון דעמאלטס אפשר צו וויסן. איך ווייס נישט ביז דערווייל וואס עס מיינט. *אבער איך זע פון די אלע פלעצער אז ס'איז עפעס אן ענין פון חיבה. ס'איז נישט קיין

סערוויס וואס מ'טאטשט, ס'איז נישט קיין איסור פון טאטשן. ס'איז עפעס א סארט חיבה וואס איז געווען איינגעפירט דעמאלטס, און ס'איז א זאך וואס מ'טוט נישט פאר א פרעמדן מאן, אפילו פאר אירע אייגענע קינדער אפשר.* איך ווייס נישט, עפעס איז.

הלכה ח' (חלק ב'): מציאת האלמנה ופירות נכסיה

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער: וואס טוט זיך מיט... אונז האבן געלערנט, אויסער מעשה ידיה איז דא נאך עפעס, איז דא מציאתה, אז זי איז געווען לאקי און זי האט באקומען געלט, וואס דאס אויך געווענליך גייט צו דעם מאן.

ר' יצחק: אלא מציאות שלו.

ר' יואל אשר: און וואס האבן מיר געלערנט, מציאתה איז כנגד פדיונה?

ר' יצחק: אזוי האבן מיר געלערנט, רייט. וויבאלד זיי זענען פטור פון פדיון, זענען זיי פטור פון דעם. עקזעקטלי. דאס איז די הלכה דא. קוק, מיר האבן געלערנט אז יורשים זענען נישט מחויב לפדותה, ממילא אויך מציאתה,

ר' יואל אשר: "מציאת האלמנה", וואס זי איז געווען לאקי און זי האט זוכה געווען אין געלט, אדער **"ופירות נכסים שהכניסה לבעל"**, זי האט אריינגעברענגט נכסי מלוג, אדער נכסי צאן ברזל, וואס דער מאן קען פון דעם נעמען פירות – די זאכן, פאר דעם מאן איז זי מחויב, ס'גייט פאר דעם מאן. אבער יורשים האבן נישט קיין זכות אין דעם, און דאס איז **"לעצמה ואין ליורש בהן כלום"**. זאגסט זייער גוט, מציאתה, ווייל זיי זענען נישט מחויב מיט פדיונה, און די פירות, אפשר ווייל...

שמועס: דער טעם פארוואס פירות און מציאה געהערן צו דער אלמנה לויט'ן רמב"ם און ראב"ד

ר' יצחק: ניין, ס'איז פארקערט. ס'הייסט, פריער אין פרק, וואו האבן מיר געזאגט ס'שטייט די הלכה

ר' יואל אשר: אז וואס איז כנגד?

ר' יצחק: כנגד. *אויב איך כאפ יעצט איז דא אין דעם א שטיקל מחלוקת. ס'הייסט, דער רמב"ם האט געזאגט אז פדיונה איז כנגד אכילת פירות נכסיה. אויב אזוי איז דאס די ריזן פארוואס די יורשים וואס האבן נישט קיין פדיון האבן נישט קיין פירות. מציאתה האט דער רמב"ם נישט געזאגט גארנישט. סאו דער רמב"ם האט נישט קיין הסבר לכאורה פארוואס מציאתה לעצמה.* דער ראב"ד, איך געדענק אין א סעקאנד ס'וועט

ר' יואל אשר: קומען דער ראב"ד האט יא געזאגט. מעשה ידיה? יא,

ר' יצחק: ניין:

* כנגד אכילת פירות נכסיה – קעגן פדיונה,
* מעשה ידיה – כנגד מזונות,
* קבורתה – כנגד ירושתה.

דאס איז דעם רמב"מ'ס זאך. דער ראב"ד געדענקען מיר א מינוט צוריק האט דא געזאגט, רייט, דער ראב"ד דא אין דעם פרק האט געזאגט, ווי אזוי מיינט דער ראב"ד? דער ראב"ד האט געזאגט אז מותר מזונות איז קעגן מציאתה.

ר' יואל אשר: ממילא לויט'ן ראב"ד איז די ריזן... זי האט דאך אויך מותר מזונות.

ר' יצחק: *אבער דער רמב"ם איז חולק אויף דעם. דער רמב"ם זאגט אז ער באקומט יא, מותר מזונות איז יא ליורשים, סאו ס'קען נישט זיין אז ער האלט דאס... פארוואס? ביי מציאתה לעצמה האט דער רמב"ם נישט געהעריג קיין הסבר.* פארשטייסט? שטימט?

ר' יואל אשר: אהה.

ר' יצחק: סאו פארוואס איז מציאת האלמנה לעצמה? ווייס איך נישט. אזוי שטייט אין דער גמרא, אבער דער רמב"ם האט נישט עפעס א ריזן. אפשר האלט ער ס'איז אויך כנגד פדיונה?

ר' יואל אשר: ווייס נישט. פירות נכסים... ער זאגט עפעס? פירות נכסים שהכניסה לבעל איז כנגד וואס? איז דא אויף דעם עפעס א כנגד? אדער ס'איז כנגד דעם אז ער נעמט אחריות, אבער וועז...

ר' יצחק: ביים רמב"ם פירות נכסיה איז כנגד פדיונה,

ר' יואל אשר: דאס שטייט אינעם רמב"ם. ניין, נישט מותר האסטו געזאגט?

ר' יצחק: ניין, איך האב געזאגט דאס איז א מחלוקת מיט'ן רמב"ם. דער רמב"ם זאגט מפורש אין פרק י"ב: פירות נכסיה כנגד פדיונה.

ר' יואל אשר: אה, אקעי. ממילא פאלן זיי...

ר' יצחק: פאר די יורשים איז קלאר אז ס'איז נישטא קיין פדיון, ממילא איז נישטא קיין פירות. לגבי דער מציאה האט דער רמב"ם נישט געזאגט אז ס'איז כנגד גארנישט. דער ראב"ד זאגט אז ס'איז כנגד מותר מזונות, וועגן דעם לויט'ן ראב"ד האט די אלמנה יא מותר מזונות, ווייל ס'איז מציאתה לעצמה, אבער דער רמב"ם זאגט אז דער מותר מזונות איז ליורשים, ממילא האלט ער נישט דאס.

אבער זיי ברענגען אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז מציאת אשה איז א נושא פון איבה, ס'הייסט אז דער מאן וועט זיין אפסעט טאמער זי טרעפט עפעס און נעמט עס פאר זיך. אבער ביי די יורשים איז נישטא דא די נושא פון איבה. פאר די יורשים איז נישטא דא דער ענין פון איבה, אקעי. ס'האט נישט קיין כנגד,

ר' יואל אשר: דלא כראב"ד אז ס'איז עפעס א כנגד דא.

הלכה ט': די נדוניה אליין און דער דין פון "הותירו" ביי נכסי צאן ברזל

ר' יצחק: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, אבער ער איז מסכים אז מציאת האלמנה איז לעצמה,

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם די פירות נכסים איז לעצמה. גייט יעצט דער רמב"ם זאגן, וואס טוט זיך מיט דעם **"והנכסים**

עצמן שהן נדוניתה"? די נכסים וואס זי האט אריינגעברענגט וועז זי האט חתונה געהאט?

זאגט דער רמב"ם: *דאס געלט איז קיינמאל נישט געווארן דעם מאנ'ס, ס'איז דאך אייביג געווען אירס. דער מאן האט נאר געהאט עפעס א חיוב עס צו וואטשן אויב ס'איז נכסי צאן ברזל, אדער ער האט נאר געהאט א זכות צו עסן די פירות, אבער די נכסים איז אירס.* איז **"נוטלת אותן בלא שבועה"**, קען זי עס ווייטער נעמען צו זיך אן א שבועה. מ'דארף נישט שוועדן אויף דעם. ס'איז נישטא אויף דעם קיין סיבה צו טראכטן אז ס'איז נישט אירס אז מ'זאל דארפן שווערן.

ר' יצחק: ס'איז דאך אלעמאל געווען אירס...

ר' יואל אשר: "ואין ליורשים..." וואס? אינגאנצן אירס, רייט. **"ואין ליורשים בהן דין בעולם"**, די יורשים האבן נישט קיין שום טענה דערויף, **"אלא אם כן הותירו בחיי הבעל"**. וואסערע זכות האבן זיי יא? דאס וואס האט צוגעווואקסן צו דעם בחיי הבעל, ס'האט שוין געמאכט פירות, און די פירות באלאנגען דאך אייביג פאר דעם בעל. **"והיו נכסי צאן ברזל"**, די נכסי מלוג אדער נכסי צאן ברזל גייט דאך פאר דעם מאן, דער מותר לבעל, האבן זיי געירש'נט דעם מותר. אויף דעם האבן זיי יא א זכות, אבער נישט אויף די נכסים אליין.

ר' יצחק: *נישט פירות. "הותירו" מיינט דא דאס: נכסי מלוג איז הותירו לה, אלץ איז אירס. ער האט נאר פירות. איך בין געוועכט? די פירות וואס איז געווען באקומט זי אויך.*

ר' יואל אשר: יא, יא.

ר' יצחק: *"הותירו" מיינט ס'איז געווארן מער ווערט. אויב ס'איז געווארן מער ווערט, איז ביי נכסי צאן ברזל,*

ר' יואל אשר: וואס פשט איז אז לציור זי גייט ארויס מיט וואס זי האט אריינגעברענגט,

ר' יצחק: רייט? און אויב ס'איז מער, איז עס זיינס, איז דעמאלטס איז עס זייערס.

ר' יואל אשר: אין אזא פאל, **"שהמותר לבעל"**, אין אזא פאל האבן זיי א

ר' יצחק: רעכט אויכעט אויף דעם מותר.

ר' יואל אשר: רייט. זאגט דער רמב"ם: **"ואם מתה האלמנה בלא שבועה"**, אויב די אלמנה איז געשטארבן נאך פאר זי האט געמאכט א שבועת היורשין, א שבועת אלמנה, איז **"יורשיה יורשין נדוניתה"**, אירע יורשים ירש'נען די נדוניה, די נכסי צאן ברזל, די נכסי מלוג.

ר' יצחק: זאגט ער: **"ואף על פי שהיא נכסי צאן ברזל"**, וואס ס'הייסט דער מאן האט לכאורה מותר דערפון, רייט? אויב ס'איז געווארן מער, באלאנגט עס פאר אים.

ר' יואל אשר: *ער זאגט דא בעסיקלי אז ווען די יתומים קומען נישט מיט קיין קלארער טענה פון מותר, זיי ווייסן נישט צי ס'איז געווען מותר אין אזא זאך, נעמען זיי עס.* **"ואם היה בהן המשך וועגן גביית נדוניה (נכסי צאן ברזל)**

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם:

ר' יצחק: "אף על פי שהיא נכסי צאן ברזל" - וואס דאס הייסט, דער מאן האט לכאורה דעם מותר דערפון.

ר' יואל אשר: ער האט א יד דערין, און אויב ס'איז געווארן מער באלאנגט עס פאר אים. ער זאגט דא בעסיקלי אז ווען די יתומים קומען נישט מיט קיין קלארע טענה פון מותר, זיי ווייסן נישט צי ס'איז געווען מותר און אזא זאך, נעמען זיי עס. אויב ווייסן זיי קלאר אז ס'איז געווען מותר, דעמאלס איז **"המותר ליורשי הבעל"**.

ר' יצחק: יא, כ'כאפ נישט קלאר די הלכה. דער רמב"ם זאגט דא א חידוש.

ר' יואל אשר: יורשים קענען עס נעמען אויסער אויב מ'ווייסט און מ'האט עסטעבלישט אז ס'איז דא מותר. ס'איז נישט פשט אז דאס געלט, די נכסים איז מוטל בספק ווייל אויב איז דא א מותר באלאנגט עס פאר די יורשי הבעל, נאר זי קען עס נעמען, אירע יורשים קענען עס נעמען, און אויב קומען זיי מיט א טענה פון מותר, דארפן זיי ברענגען א טענה אז ס'איז געווען מותר און דארפן זיי צוריקגעבן מותר ליורשי הבעל.

דער יסוד'ישער חילוק צווישן כתובה און נדוניה

ר' יצחק: בקיצור, די פוינט דא פון דער הלכה איז מעינלי אז ס'גייט צוריק צום רמב"ם וואס ער האט געזאגט צוויי פרקים צוריק, אז נדוניה מיט כתובה זענען צוויי אנדערע זאכן.

אלע הלכות פון כתובה, דאס הייסט זי דארף מאכן א שבועה ווייל אפשר האט זי שוין געגומען פאר זיך, אזוי מיין איך, איז אלעס נאר פאר דער עיקר כתובה אדער פאר די תנאי כתובה לויט וואס מ'האט יעצט געלערנט, אבער די נדוניה איז אירע, בכלל נישט קיין נושא. סאו, ס'איז אן אנדער נושא. אויב ס'איז נכסי צאן ברזל, באקומט זי יא דעם מותר, באקומט זי נישט דעם מותר וכדומה, ווייס איך נישט, אבער ס'איז בעצם אירע נכסים. די אלע הלכות וואס זענען ספעשל הלכות פון כתובה, סיי די כולה כתובה וואס דער רמב"ם האט געזאגט, רייט? סיי יעצט די שבועה וכו', האט גארנישט צו טוהן.

ר' יואל אשר: נדוניתה האט אן אנדער הלכה, זייער גוט.

הלכה י': אלמנה וואס איז תופס מטלטלין פאר מזונות

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם אזא הלכה: **"אלמנה שתפשה מיטלטלין כדי שתיזון מהן"**, מ'האט פריער געלערנט אז אן אלמנה געווענליך נעמט זי פון קרקעות, אבער זי קען אויך תופס זיין אויף די מטלטלין. זי קען גיין כאפן פונעם מאנ'ס נכסים מטלטלין,

ר' יצחק: נישט אז זי קען, זי האט,

ר' יואל אשר: און זיך שפייזן מיט דעם. יא, סאו אויב זי איז תופס געווען מטלטלין כדי שתיזון מהן, איז נישט קיין חילוק וועז ס'איז

געווען די תפיסה, **"בין שתפשה מחיים בין שתפשה אחר מותו"**, זי איז תופס געווען ווען ער האט נאך געלעבט אדער ווען ער איז געשטארבן. **"אפילו תפשה כיכר זהב"**, אפילו אויב זי איז תופס געווען מער וויפיל ס'קומט זיך איר, א גאלד שטיק, איז **"אין מוציאין מידה"**, קען מען עס נישט צוריק ארויסנעמען פון איר האנט.

ס'טייטש, אז זי האט יא עפעס א זכות צו תופס זיין. נאר וואס דען? אבער ס'איז דאך נישט קיין הפקר וועלט, זי דארף זיך דאך רעכענען מיט די יורשים, און ספעציעל אויב זי נעמט עפעס וואס איז ווערט מער וויפיל אירע מזונות. **"כותבין עליה בבית דין מה שתפשה"**, שרייבט מען אראפ אין בית דין די ווערט וויפיל זי איז תופס געווען. **"ופוסקין לה מזונות"**, מ'גיט א הלכה אז עס קומט זיך איר מזונות, **"ומחשבין עמה"**,

ר' יצחק: מ'רעכנט זיך מיט איר.

שמועס: דער חילוק צווישן תפיסה פאר מזונות און תפיסה פאר כתובה

ר' יואל אשר: מ'המ. וואס טייטש? "מחשבין" מיינט מ'רעכנט וויפיל עס קומט מער אדער וויניגער. זי איז דאך נישט תופס געווען פאר איר כתובה, נאר פאר די מזונות. וועז זי וואלט געכאפט פאר דער כתובה, וואלט זי דאך געהייסן אזוי ווי וועז זי נעמט די כתובה ווערן זיי פטור. זי איז דאך תופס געווען פאר אירע מזונות. יא. זי איז תופס פאר דער...

ר' יצחק: כתובה נעמט מען עס יא אוועק, וואטעוועך. ס'איז אן אנדער נושא.

ר' יואל אשר: ניין, וועז זי כאפט פאר דער כתובה,

ר' יצחק: ווערן זיי דאך פטור פון מזונות. ניין, ניין, ניין. זי האט נישט קיין רעכט צו כאפן פאר דער כתובה. פאר דער כתובה דארף זי דאך מאכן א שבועה. אויב דארף מען מאכן א שבועה, יא געראטן, זי האט נישט קיין רעכט, מ'וועט עס צוריקנעמען. אבער די מזונות, פארשטייט זיך, דער מאן איז דאך מחויב איר צו געבן מזונות,

ר' יואל אשר: אדער די יורשים זענען דאך מחויב. סאו כאילו, מ'רעכנט זיך וויפיל מזונות, אבער מען נעמט עס נישט צוריק, ווייל זי האט דאך א געווישן שעבוד אויף זיינע נכסים פאר מזונות. איי דאונט נאו עקזעקטלי.

וואס בלייבט איבער גייט צו די יורשי הבעל

ר' יואל אשר: "ופוסקין לה מזונות ומחשבין עמה", מ'מאכט א חשבון. **"והיא ניזונית ממה שבידה עד שתמות"** זי וועט קענען ניזון זיין, עסן פון דער זאך וואס זי האט געכאפט ביז זי שטארבט, **"או עד שלא יהיו לה מזונות"**, אזוי לאנג ווי זי האט מזונות.

ר' יצחק: מ'המ. טייטש, "לא יהיו לה" מיינט אז זי וועט תובע זיין די כתובה, אדער לויט דער הלכה.

ר' יואל אשר: ניין, נאכאמאל, וועז ס'ענדיגט זיך די מטלטלין, וועט זי קענען בעטן נייע, ניין? מיט דעם ענדיגט זיך. יא, יא. ניין,

ר' יצחק: ער זאגט נאר אויב ס'איז דא מער. געווענליך כאפט מען מער. אויב ס'איז דא מער וועז זי... וואס פאר א חידוש?

ר' יואל אשר: געווענליך מענטשן כאפן מער וויפיל זיי דארפן, נישט ווייניגער וויפיל זיי דארפן.

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: מ'ווייסט דאך נישט ווי לאנג מ'גייט לעבן. אקעי, דעמאלס וועז זי איז שוין געשטארבן און ס'איז נאך געבליבן פון די מטלטלין וואס זי האט געכאפט, גייט עס נישט צו אירע יורשים. אדער ס'איז מער נישטא קיין חיוב מזונות, גייט עס נישט צו אירע יורשים, ס'גייט צו זייערע יורשים, צו די יורשי הבעל, ווייל ס'איז דאך בעצם זייערס. זי האט נאר פון דארטן געכאפט אן אייגענע אפותיקי, און פון דארטן איז זי זיך מפרנס געווען. **"ויקחו היורשים את השאר"**. זייער גוט.

שמועס: דער כלל פון תפיסה אין חושן משפט

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"וכן..."** וואס איז דאס?

ר' יצחק: דאס איז א כלל'ישער דין אז יעדער איינער וואס האט א חיוב געלט מעג כאפן? אדער ער האט נישט געמעגט, מען נעמט נישט ארויס פון אים אויב ער האט געכאפט. ס'איז אזא סארט זאך. אהא, פון דעם פרטי דינים, וויאזוי פונקטליך זי כאפט, שטייט אין דער גמרא א מעשה.

ר' יואל אשר: דא נעמט מען זיך אן שטארק פאר איר, יא. זיי קענען טענה'ן: פארוואס האסטו יעצט געגומען צען טויזנט דאלער, וויפיל דו גייסט דארפן פאר די נעקסטע צען יאר מזונות? ניין, איך וועל דיר געבן יעדן חודש.

ר' יצחק: רייט.

ר' יואל אשר: אבער דאס איז אזוי ווי א...

ר' יצחק: הלכה פון הלכות תפיסה. איך מיין אז באופן כללי די חכמים, כידוע אז אין חושן משפט, מ'נעמט זייער ווייניג ארויס זאכן פון מוחזקים אויב זיי האבן עפעס א טענה. זי האט עפעס א טענה, זי איז געראטן. לכתחילה טאר זי נישט, מיינסטו צו זאגן, אבער מ'האט שוין קיין כח מוציא צו זיין. וכן?

הלכה י"א: תפיסת מטלטלין פאר דער כתובה (מחיים אנטקעגן לאחר מותו)

ר' יואל אשר: "וכן, אם תפשה מטלטלין בכתובתה", נישט פאר די מזונות, רייט, נאר פאר איר כתובה, פאר איר מאתיים וואס זי איז ווערט, האט זי געכאפט מטלטלין די ווערט **"מחיי בעלה ומת"**, דער מאן איז געשטארבן, **"גובה מהן"**, מעג זי נעמען די כתובה פון די מטלטלין וואס זי האט געכאפט.

ר' יצחק: וואס איז דער פשט פון דעם? מטלטלין האט מען געראטן קודם אז כתובה קען מען נישט. סאו דאס הייסט כאילו דעם רמב"ם'ס הלכה איז אזוי: לגבי געכאפט פאר די מזונות, נישט קיין חילוק וועז זי האט געכאפט, איז זי גובה פון דעם. אבער לגבי

כתובה, וועגדט זיך וועז זי האט געכאפט. אויב זי האט געכאפט נאכדעם, אזוי ווי דער רמב"ם זאגט:

ר' יואל אשר: "אבל אם תפשה אחר מותו לכתובתה", זי איז תופס געווען מטלטלין נאכדעם וואס די יורשים האבן עס שוין געי'רש'נט, האט זי נישט דאס רעכט צו כאפן פון די יורשים, **"אינה גובה מהן"**.

סאו ס'זעט עפעס אויס אז דער דין כתובה וואס די יורשים דארפן איר געבן מיט'ן דין כתובה וואס דער מאן דארף געבן איז נישט די זעלבע זאך. ס'טייטש, פון דעם מאן קען זי נאך נעמען מטלטלין, עט ליסט קען זי תופס זיין און נאכדעם גובה זיין פון דעם, און ביי די יורשים נישט.

שמועס: פארוואס איז דא א חילוק צווישן מחיים און לאחר מותו ביי כתובה?

ר' יצחק: ער איז נישט מסביר פארוואס.

ר' יואל אשר: כאילו ווייל מיר נעמען זיך אן פאר די יורשים?

ר' יצחק: אפשר האט זי א געוויסע רעכט צו כאפן זאכן מחיים, אבער נישט לאחר מותו פאר דער כתובה?

ר' יואל אשר: רייט, פארוואס? דאס איז די שאלה. איך ווייס נישט.

ר' יצחק: איך ווייס נישט. אויב ס'איז דא א חילוק? ער ברענגט פון די תוספות אזא תורה, אינטערעסאנטע תורה: אז כתובה קען דאך די פרוי גובה זיין אפילו פון לקוחות, אפילו די יורשים פארקויפן די קרקע וואס איז משועבד פאר איר כתובה, קען זי שפעטער גובה זיין. סאו זי האט אלעמאל א רעכט, ממילא די חכמים האבן דאך נישט געדארפט אזוי זארגן פאר דער כתובה לאחר מות בעלה, ווייל זי האט אלעמאל באקומען די כתובה. מה שאין כן מזונות, אויב זיי פארקויפן די גאנצע קרקע — אלמנה האבן מיר געלערנט אז זיי קענען נישט פארקויפן — אבער זי גייט בלייבן מיט גארנישט, ווייל ס'איז נישט אזא שטארקער שעבוד. ממילא האבן זיי כאילו פארשטאנען די פרוי וואס זי כאפט.

ר' יואל אשר: עפעס אזוי. ניין, מ'רעדט דאך דא פון וואס זי האט געכאפט פאר דער כתובה, דער חילוק צווישן בחיי בעלה...

ר' יצחק: אדער נישט בחיי בעלה. רייט, פארוואס בחיי בעלה מעג מען יא? ניין, ווייל פארקערט, תפיסה ארבעט נישט בעצם, מ'קען נישט כאפן פאר דער כתובה. אפילו פאר די מזונות האט מען נישט געמעגט כאפן. פאר די מזונות האבן די חכמים מקיל געווען אז ס'זאל ארבעטן די תפיסה וועגן דעם חשש אז ס'איז דא א וועג ווי זי זאל בלייבן מיט גארנישט. כאילו דאס איז די סברא. ס'העלפט נישט פארוואס ס'שטימט?

ר' יואל אשר: איך הער וואס דו זאגסט ביי מזונות, אבער איך הער נישט וואס דו זאגסט לגבי כתובה.

ר' יצחק: נאכאמאל, לגבי כתובה איז וואס?

ר' יואל אשר: בחיי בעלה קען זי גובה זיין, און אחר חיי בעלה, אם תפשה אחר מותו...

ר' יצחק: איז אינה גובה מהן. פארוואס בחיי בעלה העלפט בעסער דאס כאפן? איך ווייס נישט. בכלל, וואס איז א חילוק חיי בעלה און נאך חיי בעלה אז דאס כאפן העלפט בעסער?

ר' יואל אשר: עס קען זיין אז ביי בעלה איז זי נישט מחויב מיט א שבועה. ס'איז דאך דא די "אין אדם מעיז פניו". אבער מה שאין כן נאך חיי בעלה קען זי דאך נישט נעמען אן א שבועה, איז די תפיסה נישט קיין גוטע תפיסה.

ר' יצחק: איך הער, איך האב נישט קלאר. איך זע ס'איז דא אין דעם מחלוקת, און נישט אלע זענען מסכים צום רמב"ם'ס הלכה אויף דעם. סאו איי דאונט נאו.

ר' יואל אשר: אבער פארשטייסט וואס איך זאג? וואס איך זאג איז נישט א שלעכטער טעם: אז בחייו קען זי דאך נעמען, אויב ער גייט איר גט'ן, קען זי דאך נעמען אן א שבועה מיט...

ר' יצחק: אין אדם מעיז פניו.

ר' יואל אשר: ממילא האט זי א רעכט צו תופס זיין. אבער מה שאין כן פאר די יתומים, קען זי דאך נאר נעמען מיט גיין צו בית דין מיט א שבועה. ס'איז נישטא קיין חלק אין קיין כאפעריי. א מאן וואס אפשר גייט ער געבן א גט, אין א פאל וועז ער גייט צום סוף ענדיגן די מעריזש דורך א גט, איז זי דאך תופס געווען גערעכט, ווייל זי קען גלייך נעמען דאס געלט אן א שבועה.

ר' יצחק: ער זאגט אז ביי די אלע הלואות איז דא די זעלבע הלכה אין הלכות מלוה ולוה, אז אויב מ'איז תופס מטלטלין בחיי הלוה,

ר' יואל אשר: מיין איך, בלייבט דאס. אבער וואס האסטו געטוהן דוקא דעם מלוה אליינס? די יורשים נעמען דאך איבער דעם חיוב הלואה.

ר' יצחק: רייט, אבער ס'זעט אויס אזוי ווי דו זאגסט, אפשר אזוי ווי דו זאגסט, ווייל ביי די יורשים איז אלעמאל שווערער צו כאפן, ווייל יורשים דארפן שוין... איי דאונט נאו, איך ווייס נישט.

הלכה י"ב–י"ג: גבייית מזונות פון מטלטלין און קרקע נאך דער תקנת הגאונים

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי: מיר האבן דאך גענערנט אינעם פריערדיגן פרק, אז דער רמב"ם האט אונז דערציילט אז ס'איז דא א גרויסער חידוש וואס די גאונים האבן געמאכט, אז מען קען אויך נעמען כתובה פון מטלטלין און נישט נאר פון קרקעות. רייט. דער רמב"ם איז נישט געווען אזוי... ער האט עס אראפגעברענגט, אבער ער האט געזאגט ענדערש זאל מען אריינשרייבן אין דער כתובה. רייט, ס'איז נישט אזוי פשוט.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אף על פי שתיקנו הגאונים"**, די גאונים האבן מתקן געווען **"שתגבה הכתובה"**, זי קען יא גובה זיין סיי די כתובה, די מאתיים, און סיי די **"ותנאיי הכתובה"**, אלע אנדערע חיובים, קען זי תובע זיין **"מן המיטלטלין. ולפיכך"** האבן זיי אויך גוזר געווען, **"תיזון האלמנה מן המיטלטלין אף על פי שלא תפשה"**. אז אויב דער מאן האט נאר מטלטלין, אפילו אויב זי

איז נישט תופס געווען, קען זי פאדערן אז מען זאל איר אויסהאלטן פון די מטלטלין. רייט, ווייל די גאונים האבן משעבד געווען אויך די מטלטלין פאר איר כתובה.

וואס טוט זיך? **"אם הניח בעלה מיטלטלין ולא תפשה אותן"**, דאס טייטש ווען ער לעבט, קען זי פאדערן... ער קען נישט זאגן כ'האב נישט. אקעי, ווען ער האט נישט, כ'האב נישט, וועט ער דארפן גט'ן, מ'וועט אים כופין זיין להוציא. מ'דארף וויסן פונקטליך פון וואס ער רעדט. איז וואס מיינט יא?

ר' יצחק: קוק נאר אריין דא.

ר' יואל אשר: אפילו ווען ער לעבט, האט זי דאך געקענט נעמען מטלטלין. האט זי דאך געקענט פאדערן די ירושה פון די מטלטלין. אבער ווען ער שטארבט...

ר' יצחק: די מזונות מיינט מען דאך.

ר' יואל אשר: מזונות פון מטלטלין, יא. **"אם הניח בעלה מיטלטלין ולא תפשה אותן"**, אויב זי איז נישט תופס געווען.

ר' יצחק: האט מען יעצט געריעדט אז תפיסה ארבעט, אפילו פאר די גאונים ארבעט תפיסה,

ר' יואל אשר: רייט? יא. איז אין אזא פאל, אבער דא איז נישט קיין תפיסה. **"היורשין נוטלין אותן"**, די יורשים קענען צונעמען די מטלטלין,

ר' יצחק: וואס זי האט געכאפט.

ר' יואל אשר: זי האט דאך נישט געכאפט! אה, אויב זי האט נישט געכאפט. אה, אז **"היורשין נוטלין אותן"**, די יורשים נעמען די מטלטלין, **"והם מעלין לה מזונות"**, זיי דארפן איר געבן מזונות פון אן אנדער פלאץ. **"ואינה יכולה לעכב עליהן"**, זי קען נישט מעכב זיין **"ולומר"** איר זאגן **"יהיו..."**

דין מטלטלין וואס די אלמנה האט נישט תופס געווען

ר' יואל אשר: די מזונות פון מטלטלין. יא, **"אם הניח בעלה מיטלטלין ולא תפשה אותן"**.

ר' יצחק: מיר האבן יעצט געריעדט אז תפיסה ארבעט. אפילו פאר די גאונים ארבעט תפיסה, רייט?

ר' יואל אשר: יא. נו, איז אין אזא פאל, אבער דא איז נישט קיין תפיסה. **"היורשין נוטלין אותן"**. די יורשים קענען צונעמען די מטלטלין וואס זי האט נישט געכאפט. איז **"היורשין נוטלין אותן"**, די יורשים נעמען די מטלטלין, **"והם מעלין לה מזונות"**, זיי דארפן איר געבן מזונות פון אן אנדער פלאץ. **"ואינה יכולה לעכב עליהן"**, זי קען נישט מעכב זיין, **"ולומר"**, און זאגן, **"יהיו המיטלטלין מונחין בבית דין עד שאזון מהן"**, זאלן די מטלטלין ליגן בבית דין אלס א משכון ביז איך וועל האבן געניג פרנסה.

ר' יצחק: מ'זאל נעמען די...

ר' יואל אשר: פארוואס? וואס איז איר טענה? **"שמא יאבדו"**, אפשר גייען די מטלטלין נעלם ווערן, זיי וועלן פארקויפן די מטלטלין. **"ולא יהיו לי מזונות"**, זיי וועלן טענה'ן, זיי האבן נישט קיין געלט.

ר' יצחק: זי קען נישט. דאס הייסט, ביי קרקע איז יא דא אופנים וואס זי קען. דאס הייסט,

ר' יואל אשר: ער קען נישט אפשר פארקויפן אדער ס'איז דא וועגן...

ר' יצחק: יא, זי קען אפהאלטן פון פארקויפן, מ'וועט זען שפעטער. און דער רמב"ם גייט זאגן די נעקסטע הלכה. יא, רייט.

ר' יואל אשר: אבער מה שאין כן,

ר' יצחק: *ס'איז א חידוש, די הלכה איז בעקווארדס. ביי קרקע קען זי זאגן: "פארקויף נישט, ווייל איך האב דאך א רעכט צו די מזונות. פארקויף נישט די קרקע פון דעם מאן, ווי לאנג, צו מאכן זיכער אז איך האב מזונות". אבער וואלסטו געמיינט אז יעצט אז די גאונים האבן געמאכט א תקנה אז מטלטלין איז אויך משתעבד צו דער כתובה, קען זי מעכב זיין פון מטלטלין? ניין.*

די שאלה אויף תנאי מפורש און דער גדר פון תקנת הגאונים

ר' יואל אשר: זי קען נישט. יא? זאגט דער רמב"ם: **"ואפילו התנה עליו בפירוש שתיזון מן המיטלטלין"**, אפילו מ'האט געמאכט א קלארן תנאי אז זי גייט קענען נעמען פון די מטלטלין, אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט מ'זאל טוהן, זאלסט אריינשרייבן אין דער כתובה. **"אינה מעכבת"**, קען זי נישט מעכב זיין די מטלטלין. *דא וויל איך פארשטיין פארוואס, אויב מ'האט זיך מתנה געווען, וואלט מען יא געדארפט קענען. איך ווייס נישט.* אקעי, זאגט דער רמב"ם: **"ובזה דנין תמיד בכל בתי דינין"**, אזוי פסק'ענען אלע בתי דינים אז זי קען נישט כאפן מטלטלין לאחר מיתה.

ר' יצחק: *אפשר דאס איז פשוט א המשך פון דעם רמב"ם'ס מערכה אז די תקנת הגאונים ארבעט נישט אזוי.*

ר' יואל אשר: ניין, אבער ער זאגט אבער: **"ובזה דנין תמיד בכל בתי דינין"**, מען זעט אז דארט האט ער זיך געקריגט מיט די בתי דינים,

ר' יצחק: ער האט געזאגט: **"מנהג בכל ישראל"**.

ר' יואל אשר: ניין, דא זעט אויס אז אפילו די וואס פירן זיך ווי די גאונים האבן געווואוסט די הלכה. רייט.

ר' יצחק: זעט אויס אז די גאונים האבן נישט עד כדי כך געווואלט אז

ר' יואל אשר: מ'זאל נישט קענען פארקויפן מטלטלין.

ר' יצחק: אהא, פארוואס? איך ווייס נישט, ס'איז דאך זייערס בעצם.

ר' יואל אשר: *רייט, ס'קען זיין, די גאונים האבן געמאכט א חיוב אויף דעם מאן, אבער זיי האבן נישט אוועקגענומען פון דעם זכות ירושה פון די יורשים.*

ר' יצחק: אביסל יא, ווייסט, ווייל זי קען גובה זיין פון מטלטלין וואס ער האט איבערגעלאזט, אבער נישט אזוי ווייט אז זיי זאלן נישט קענען פארקויפן, ווייל אפשר דארף זי עס האבן למזונות.

ר' יואל אשר: אה, שטייט, זיי האבן עס געלאזט ווען זי וויל גובה זיין כתובה, אבער נישט ווען זי וויל גובה זיין מזונות.

ר' יצחק: גובה זיין קען זי. ניין, זי קען גובה זיין מזונות אויך פון מטלטלין. וואס זי קען נאר נישט איז נאר דער נעקסטער סטעפ. תופס זיין קען זי אויכעט, בחיי בעלה. יא, נאכדעם קען זי נישט. אבער דא רעדט מען נישט פון תופס זיין, מ'קען נישט גיין אין בית דין און מאכן אן עיקול: פארקויף נישט די מטלטלין ווייל איך דארף דאך פרנסה. דאס קען זי נישט.

דין קרקע: יכולה לעכב אבער אינה מוציאה מיד הלקוחות

ר' יואל אשר: דאס איז אלץ מיט מטלטלין. **"אבל אם הניח קרקע"**, וואס דאס איז דער געוועלניכער וועג וואס די חז"ל האבן מתקן געווען פון וואו מען זאל גובה זיין כתובה, ער האט איבערגעלאזט קרקע, דעמאלטס **"יכולה היא לעכב עליהן שלא ימכרו"**, קען זי יא מעכב זיין אויף די יורשים אז זיי טארן נישט פארקויפן די קרקע, ווייל די קרקע איז משועבד פאר איר חוב.

ר' יצחק: פאר אירע מזונות, פאר אירע מזונות.

ר' יואל אשר: יא. **"ואם מכרו"**, אויב האבן זיי יא פארקויפט קרקע, דעמאלטס **"אינה מוציאה מיד הלקוחות"**, קען זי נישט עס ארויסציען פון לקוחות, אנדערש ווי פאר כתובה קען זי יא מוציא זיין מיד הלקוחות. אבער פאר אירע מזונות פון אן אשה, **"שאין האשה והבנות ניזונות אלא מנכסים בני חורין"**, ס'איז דא א הלכה אז דאס אז די אשה און די בנות ניזונות מנכסיו איז אנדערש ווי כתובה וואס מ'קען אויך נעמען פון נכסים וואס זענען פארקויפט, אבער די אשה און די בנות קענען נישט ניזון זיין נאר פון נכסים בני חורין.

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: [[#2]] זאגט דער רב ווייטער, **"הניח נשים רבות"**.

ר' יצחק: ער איז מסביר אז ס'שטייט אין הלכות מלוה ולוה אז די ריזען איז וואס ס'דארף שטיין לקצבה. דאס הייסט, ווען שעבוד אויף נכסים

ר' יואל אשר: ארבעט מיט דעם אז יעדער ווייסט אז ער האט מאתיים,

ר' יצחק: אבער ער ווייסט נישט וויפיל געלט ס'גייט קאסטן איר עסן. מזונות ציעט זיך אויף 50-60... יא. אקעי.

הלכה י"ד: אין דין קדימה במזונות

ר' יצחק: [[#3]] וואס טוט מען אז אן איד האט געהאט אסאך ווייבער, און אלע פון זיי ווילן מזונות?

ר' יואל אשר: **"הניח נשים רבות"**, ער האט איבערגעלאזט מערערע ווייבער, איז יעצט די שאלה: אונז האבן געלערנט פריער, וואס טוט זיך אז א מענטש האט געהאט מערערע ווייבער, און ער דארף יעדער איינער באצאלן די מנה אדער די מאתיים? האבן אונז געלערנט הלכות וויאזוי מען טוט עס, אז ס'איז דא אין דעם דין קדימה. די פרוי מיט וועמען ער האט די ערשטע חתונה געהאט, האט די ערשטע ארויפגעלייגט א ליען אויף זיינע נכסים, די ערשטע משעבד געווען נכסים. אבער דאס איז נאר לגבי כתובה. וואס טוט זיך לגבי מזונות?

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"הניח נשים רבות, אף על פי שנשאן זו אחר זו"**, ער האט חתונה געהאט איינע נאך דער אנדערער, זאגט מען נישט אז די ערשטע באקומט די ערשטע זכות מזונות און די אנדערע שפעטער. מ'זאגט נישט אזוי, נאר **"ניזונות בשוה"**. אלע האבן א דין מזונות, מ'דארף זיי אלע געבן. **"שאין דין קדימה במזונות"**, ס'איז נישט דא דארט קיין דין קדימה. טייטש, אויב האבן די יורשים זייער ווייניג געלט, וועלן זיי געבן פאר יעדער איינער אביסל. זיי דארפן נישט געבן פאר איינער מער,

ר' יצחק: פאר איינער ווייניגער.

שקלא וטריא אין דער סברא פון "אין דין קדימה" און די השגת הראב"ד

ר' יואל אשר: יא, איקוואלי, ווי מ'האט געלערנט פריער. *דא דער דין, איך מיין אז דאס ווארט "שאין דין קדימה במזונות" איז תלוי אויכעט אין דעם אז נאר די נכסים בני חורין זענען משועבד. וועז דער שעבוד גייט ארויף אויף אלע נכסים און מ'טאר נישט פארקויפן, איז פשט: אויף וועלכע נכסים איז קודם געווארן דער שעבוד? קודם געווארן דער שעבוד ביי דער ערשטער פרוי וואס ער האט עס געקויפט. אבער וועז דער חיוב איז נאר אויף דעם מאן, דער מאן א מצוה, א חיוב אז ער מוז,*

ר' יצחק: און דער חיוב גייט נישט ארויף אז

ר' יואל אשר: ער איז נישט משעבד זיינע נכסים. ער איז יא משעבד זיינע נכסים בני חורין. דאס הייסט, משעבד זיינע נכסים בני חורין אזוי ווי אז ער האט א מצוה, אז ווי לאנג ער האט דאס געלט מוז ער עס טוהן.

ר' יצחק: איך ווייס נישט ווער עס האט איינגערעדט אז ס'איז דא אזא מושג מצוה.

ר' יואל אשר: I don't know where you got this בכלל אז ס'איז נישטא אזא זאך א מצוה. דאס געלט איז גארנישט משועבד אז ער טאר נישט פארקויפן, ער מעג יא פארקויפן. ס'איז נאר מנכסים בני חורין מיינט ער מעג אלעס פארקויפן.

ר' יצחק: ער מעג פארקויפן? **"יכולה לעכב עליהן"**, ס'איז נישט אמת ער מעג נישט, **"יכולה לעכב עליהן שלא ימכרו"**.

ר' יואל אשר: קרקע. נו יעצט אז קרקע, ווייל אויף קרקע גייט ארויף דער חיוב, שטייט נישט נאר מטלטלין. אה, אויך לגבי מזונות, אויב איז קרקע אויך לגבי מזונות, סאו דא איז דא אן אינטערעסאנטע סטארי.

ר' יצחק: *דער ראב"ד האט גורס געווען אזוי ווי דו זאגסט, אז דא שטייט **"שאין דין קדימה במטלטלין"**. און דער ראב"ד האט געמאכט א השגה אויף דעם, און ער האט געזאגט: ניין, אפילו אין קרקע. און דער ראב"ד איז מסביר די לומדות, פארוואס? ווייל

דער חיוב מזונות איז נישט געווארן בשעת ער האט חתונה געהאט אויף די נכסים, ניין,*

ר' יואל אשר: ס'גייט נישט אויף די מזונות.

ר' יצחק: *ער זאגט נאר אז דער חיוב פון לאחר מיתה איז נולד געווארן ווען ער איז געשטארבן, נישט ווען ער האט חתונה געהאט, אדער ווען ער האט געקויפט די קרקע. ממילא איז אלעס געווארן אין דער זעלבער צייט, ווייל ער האט דריי ווייבער אבער געשטארבן איז ער אויף איינמאל.*

ר' יואל אשר: *וואס הייסט א חיוב המזונות? דער חיוב המזונות איז ווען דער מאן האט געלעבט, די יורשים נעמען איבער ווייטער.*

ר' יצחק: ניין, דאס איז א נייער חיוב, דאס איז א נייער חיוב. וואס הייסט, ס'איז נישט קיין המשך.

ר' יואל אשר: מ'קען עס רופן ס'איז נאך א תנאי, תנאי בית דין.

חקירה: צי איז דא א דין קדימה במזונות בחיי הבעל?

ר' יצחק: איך בין מסכים מ'קען טראכטן אנדערש, אבער דער ראב"ד האט געטראכט אז ס'איז דאס זעלבע, ממילא אין דין קדימה וועגן דעם, ווייל ס'איז א נייער חיוב, ווייל זיי זענען אלע געווארן יעצט, **"אף על פי שנשאן זו אחר זו"**.

פיין, לאמיך פרעגן א שאלה: וועו זיי לעבן יא, יא? פארגעס פון דעם געשטארבענעם מענטש. שטעל זיך פאר סתם א פרוי קומט גובה זיין מזונות, יורד לנכסיו מ'האט געלערנט, יא? און ס'איז דא דריי פרויען, דעמאלטס איז יא דא א דין קדימה? פארשטייסט וואס איך פרעג?

ר' יואל אשר: ניין, ער דארף געבן פאר יעדער איינער וויפיל ער קען. נאכאמאל, אויב ער האט נישט געגוג געלט דארף ער זיי גט'ן. ס'איז נישט דא קיין דין אז נאר דער ערשטער פרוי

ר' יצחק: דארף ער געבן. ער איז נישט דא, ער איז נישט דא, ער איז נישט דא, געדענקסט?

ר' יואל אשר: מ'איז יורד לנכסיו. זעט אויס אז ס'איז נישטא קיין דין קדימה מיט מזונות.

ר' יצחק: *פארוואס נישט? אפשר לויט'ן ראב"ד דארף יא זיין? לויט דעם ראב"ד'ס סברא אז דאס איז א דין*

ר' יואל אשר: אין דין

ר' יצחק: *קדימה במזונות שלאחר מיתה, ווייל ס'איז געווען א נייער חיוב. אבער דער פריערדיגער חיוב אפשר יא. אבער דו וועסט זאגן ניין, אז מזונות איז א*

ר' יואל אשר: *חיוב וואס געשעט א גאנצע וואך מזונות. יעדעס מאל וועו ער האט חתונה געהאט מיט איר דארף ער יעדן טאג איר געבן מזונות. אזוי קען מען עס אפלערנען.*

ר' יצחק: מ'קען, אבער דער ראב"ד זאגט נישט דאס. דער ראב"ד זאגט אז דאס איז לאחר מותו כבר הגיע. איך ווייס נישט, אפשר קען מען יא לערנען דעם ראב"ד אזוי. אבער ס'איז אינטערעסאנט אז ס'איז נישט געשטאנען. דו ביסט גערעכט אמת'דיג, ווייל נארמאל זאל ער געבן א גט איז ער האט נישט קיין מזונות בכלל. אבער, יא, נאו נאו. דער ראב"ד מאכט יא אזוי ווי א כלל: אין דין קדימה במזונות.

וויכוח איבער'ן גדר פון "יכולה לעכב" און פארקויפן די קרקע

ר' יואל אשר: *איך וויל נאך אבער נאך אלץ פארשטיין: **"יכולה היא לעכב"**, אבער די נכסים זענען נישט משועבד, ס'טייטש **"אינה מוציאה מיד הלקוחות"**. דעמאלטס וואס טייטש בכלל **"יכולה היא לעכב"**? זי קען ווינען, זי קען שרייען, אבער זי האט נישט קיין ממונ'דיגן חיוב צו מעכב זיין.*

ר' יצחק: אוודאי איז דא א ממונ'דיגער חיוב!

ר' יואל אשר: אויב יא, האט געדארפט זיין מוציא זיין מיד הלקוחות.

ר' יצחק: *ניין. נישט אזוי. ס'איז דא א לעוועל פון חיוב, ס'איז דא א לעוועל פון שעבוד וואס איז וועו ס'באלאנגט פאר דיר. ס'איז דא נאך א גאנצער לעוועל וועו עס איז שוין פארקויפט.*

ר' יואל אשר: וואס האט צו טוהן? נאכאמאל, וועו דער מאן לעבט, און די פרוי טראכט אז אויב ער גייט פארקויפן די קרקע גייט ער נישט... וואס טוט זיך וועו דער מאן לעבט? קען זי מעכב זיין שלא ימכור ווייל זי דארף האבן מזונות?

ר' יצחק: וואס איז די שייכות?

ר' יואל אשר: דו דארפסט מיר געבן מזונות, איך האב די רעכט צו פארקויפן. וואס איז דא אנדערש?

ר' יצחק: וואס הייסט? ווייל וועו א מאן לעבט האט זי מזונות פון אים.

ר' יואל אשר: רייט. און וועו די יורשים נעמען איבער האט זי פון זיי.

ר' יצחק: *ניין, נישט פון זיי. זי האט נישט פון זיי. פון דער ירושה. זייער גוט: באדער נישט מיין ירושה,*

ר' יואל אשר: איך וועל נישט האבן קיין מזונות. אבער אויב זיי פארקויפן די קרקע האבן זיי נאך אלץ וויייטער דעם חיוב מזונות. ניין? זיי האבן נישט?

ר' יצחק: ניין, ס'פאלט דאך אין.

ר' יואל אשר: *זיי האבן א חיוב מזונות מצד דער ירושה. דאס אז זיי האבן פארטוישט א קרקע אויף געלט, ס'איז ווייטער ירושה. ס'איז נישט קיין חילוק וואס די ירושה איז, צי די ירושה איז קעש, צי די קרקע. דאס דאך מ'קען נישט. פון דעם פרעג איך: פארוואס זאלסטו זאגן אזא סברא? וואס איז פשט פון דעם? פארוואס זאגסטו דאס, אז אויב זיי פארקויפן אלע זייערע קרקעות ווערן זיי פטור פון איר, פארוואס? יא?*

ר' יצחק: *ווייל ס'איז נישט קיין חיוב פון זיי. ס'איז זייער פערסאנעל געלט יעצט.*

ר' יואל אשר: ס'איז נישט עפעס א געלט, ס'איז ירושה געלט וואס זיי האבן אויפגעטוישט. און אויב זיי האבן געטוישט פון א הונדערטער אויף פופציגער וועלן זיי אויך פטור? וואס עפעס?

ר' יצחק: *וואס הייסט? זי איז נאר מחויב מן הקרקע. מעיקר הדין איז מען בכלל נישט מחויב פון מטלטלין, what are you saying, נאר דורך די גאונים. מיר רעדן פאר דער תקנת הגאונים און נאך תקנת הגאונים. מעיקר הדין, מטלטלין זענען נישט משתעבד. אויב זיי האבן געלט דארפן זיי נישט געבן פאר דער אלמנה קיין מזונות, נאר פון קרקע. מ'רעדט דאך יעצט מעיקר הדין, נאר קרקע איז משתעבד.*

ר' יואל אשר: דער רמב"ם האט נישט געזאגט אזוי, דער רמב"ם האט געזאגט:

ר' יצחק: מזונות מנכסי יורשים. אוודאי! ניין, ניין, ניין, אוודאי, מ'איז גובה נאר... אוודאי, אלע שיעבודים זענען נאר מיט קרקע.

ר' יואל אשר: אוודאי. [[#4]] דאס איז וועז זי איז גובה כתובה, אבער דאס טעגליכע עסן איז אויך נאר תלוי אין דער קרקע? דער רמב"ם, האבן מיר דאס נאכנישט געזען.

ר' יצחק: ניין, די מזונות אוודאי, אוודאי. אוודאי האבן זיי יעצט געזען, א גאנצע צייט לערנען זיי אזוי, אלע חיובים זענען נאר מיט קרקע מעיקר הדין. נאר די גאונים האבן געלאזט...

ר' יואל אשר: אבער זעסט דאך דאס נעקסטע שטיקל וואס דער רמב"ם זאגט, יא? **"אם הניח קרקע"** קען זי מעכב זיין, אבער זי קען נישט ארויסנעמען מיד הלקוחות.

ר' יצחק: ווייל דאס איז אן אנדער פראבלעם.

ר' יואל אשר: אבער ער וועט דעמאלטס פארלירן... דער רמב"ם זאגט, אויב זיי האבן פארקויפט די קרקע האט ער מער

ר' יצחק: נישט קיין חיוב צו געבן מזונות? *אוודאי נישט, אוודאי נישט, אוודאי נישט! דאס איז דאך די גאנצע ריזען פארוואס זי קען מעכב זיין.*

ר' יואל אשר: ווייל מטלטלין איז נישט גובה.

ר' יצחק: ס'איז נישט גובה פון מטלטלין.

ר' יואל אשר: אזוי? ס'איז משמע אז זי וועט יא ווייטער באקומען נאך אלץ. וואס? זי קען יא ווייטער גובה זיין מזונות אפילו נאכדעם וואס זיי האבן פארקויפט קרקע.

ר' יצחק: ניין, אויב ס'איז נישט דא קיין קרקע, נישט דא, וואס קען מען טוהן

ר' יואל אשר: אז ס'איז נישט דא. אבער דו האסט דאך ירושה געלט,

ר' יצחק: גיב מיר דאס ירושה געלט.

גביית מזונות אלמנה מקרקע ומטלטלין (המשך הלכה י"ד)

ר' יואל אשר: אם הניח קרקע, קען זי מעכב זיין, אבער זי קען נישט ארויסנעמען מיד הלקוחות. ווייל דאס איז אן אנדער פראבלעם. אבער דער רמב"ם זאגט אז אויב מען...

ר' יצחק: האט פארקויפט די קרקע, האט מען מער נישט קיין חיוב צו געבן מזונות.

ר' יואל אשר: אוודאי נישט! אוודאי נישט! דאס איז דאך די גאנצע ריזן פארוואס זי קען מעכב זיין. ווייל זי איז נישט גובה מטלטלין. וואס? זי קען יא ווייטער גובה זיין מזונות, אפילו נאכדעם וואס זיי האבן פארקויפט קרקע? ניין. אויב ס'איז נישטא קיין קרקע, נישטא.

וואס מיינט איר אז נישטא? זיי האבן דאך ירושה געלט!

ר' יצחק: "גיב מיר פון דער ירושה!" מ'איז נישט גובה פון געלט! זי קען כאפן דאס געלט אויב זי וויל.

ר' יואל אשר: זי קען עס כאפן, אבער זי קען עס נישט נעמען. אבער מיט דער תקנת הגאונים, יא, דער תנאי כתובה מן המטלטלין.

ר' יצחק: יא, נאך דער תקנת הגאונים קען זי יא בעטן, אבער פאר דעם נישט. אבער זי קען כאפן; פאר די תקנות האט זי אויך געקענט כאפן, אבער נעמען קען זי נישט.

ווייל ס'איז נישט קיין פראבלעם, ס'איז דא שעבודים, נישט יעדער שעבוד אויף דער וועלט גייט טורף זיין מן הלקוחות. האבן מיר געלערנט, ס'איז דא א ריזן, מען דארף רעכענען די לקוחות אויכעט, רייט? נישט יעדער סארט חוב קען...

ר' יואל אשר: מען טורף זיין פון לקוחות.

הלכה ט"ו: מזונות פון א שומרת יבם

די ערשטע דריי חדשים און וועז זי איז מעוברת

ר' יואל אשר: שוין. סעיף ט"ו גייען מיר לערנען אזוי. זאגט דער רמב"ם אזוי, אזא הלכה: אן אלמנה וואס דער מאן איז געשטארבן אן קינדער, און יעצט איז זי א זקוקה ליבם, א שומרת יבם. **אלמנה שנפלה לפני יבם**, זי ווארט פאר א יבם זאל ער קומען מייבם זיין אדער חולץ זיין. איז אזוי: **בשלשה חדשים הראשונים**, די ערשטע דריי חדשים — מיר האבן געלערנט אז דער יבם קען נישט חתונה האבן מיט איר פאר דריי חדשים. יא, ס'דארף זיין וויסן צי זי איז געווען מעוברת פון דעם פריערדיגן מאן. **בשלשה חדשים הראשונים, ניזונית משל בעל**, איז זי נאך ניזון פון די...

ר' יצחק: נכסים פון דעם בעל.

ר' יואל אשר: די ערשטע דריי חדשים איז זי ניזון פון די נכסים פון דעם בעל. דאס הייסט, די יורשי הבעל דארפן איר געבן פון יענע נכסים.

און יעצט דארף מען זען אזוי: **אם הוכר העובר**, אויב אין די דריי חדשים שטעלט זיך ארויס אז זי איז מעוברת און זי גייט...

ר' יצחק: נישט האבן קיין יבום.

ר' יואל אשר: ס'טייטש, אויב גייט זי געבוירן א ולד של קיימה גייט זי נישט דארפן קיין יבום. אדער, זאגט דער רמב"ם, שלא בדווקא אין דעם פאל, אויכעט וועז מ'ווייסט אז זי איז מעוברת:

וכן אם הניחה מעוברת ניזונית והולכת עד שתלד, ביז זי געבוירט דאס קינד, דארף זי נעמען ווייטער פון דעם מאנ'ס נכסים.

ילדה בן של קיימה, אויב זי געבוירט א קינד, א לעבעדיג קינד, עס שטעלט זיך ארויס אז זי איז נישט קיין זקוקה ליבום, זי איז א רעגולערע אלמנה, א געהעריגע אלמנה, האט זי א דין מזונות אזוי ווי אלע אלמנות: **ניזונית והולכת כל ימי אלמנותה כשאר הנשים**, אז ווי לאנג זי איז אן אלמנה בבית הבעל, קען זי דארטן זיצן און עסן מנכסיו.

וועז זי איז נישט מעוברת: דער גדר פון זיקה און תביעת היבם

ר' יואל אשר: לא נמצאת מעוברת אחר השלשה חדשים או שהפילה, זי האט געבוירן א נפל, און דעמאלטס ווערט זי יא מחויב צו באקומען יבום, **אינה ניזונית לא משל בעל ולא משל יבם**. דעמאלטס באקומט זי נישט די מזונות נישט פון דעם בעל, אויך נישט פון דעם יבם. ווייל אפילו דער יבם האט שוין צו איר עפעס א חיוב, ער האט שוין צו איר עפעס א זיקה, הייסט עס נישט אזוי ווי ער וואלט שוין חתונה געהאט מיט איר. ס'הייסט העכסטנס אזוי ווי מ'האט געטוהן א שידוך; מ'האט געטוהן א שידוך איז מען דאך אויך נאכנישט מחויב במזונות.

אלא תובעת יבמה, זי קען תובע זיין פון דעם יבם נישט צו ווארטן לאנג, נאר **לכנוס**, איר צו קונה זיין, צו מאכן נישואין, און דעמאלטס וועט ער ווערן מחויב איר אויסצוהאלטן, **או לחלוץ**, אדער געבן חליצה זי זאל ווערן מותרת לשוק.

ר' יצחק: דאס הייסט אזוי ווי דער י"ב חודש פון דער נערה, יע? יעצט איז הגיע הזמן... לאמיר גיין לערנען די נעקסטע הלכה. די תביעה, עס מיינט אזוי ווי א תביעה, זיי קענען אים רופן אין בית דין: "זיי מחליט וואס דו טוסט".

ר' יואל אשר: יא, יא. וואס טוט זיך, **תבעה יבמה**, זי איז תובע געווען פון איר יבם **לכנוס או לחלוץ ועמד בדין**, און מ'האט אים געברענגט צו בית דין, מ'האט געזאגט: "ר' איד, מען דארף קונה זיין ווייל מען דארף אויסהאלטן די יבמה", און נאכדעם איז ער אנטלאפן — **וברח** —

ר' יצחק: ער האט נישט געקענט...

ר' יואל אשר: נעמען דעם עול, אדער די שפיי אויף די שיך. **או שחלה**, נישט בפניו, ער איז געווארן קראנק, **או שהיה היבם במדינת הים**, אדער בכלל ווען ער איז א גאנצע צייט נישט דא געווען, דער יבם איז אין מדינת הים און מען זוכט נאך וויאזוי ער קומט אהער.

ר' יצחק: אבער זי האט אים יא...

ר' יואל אשר: געפרופן לדין תורה סאמהאו? זי האט תובע געווען, יא, זי איז געגאנגען צו א בית דין און תובע זיין. איז אין אזא פאל הייסט עס אזוי ווי אייביג ווען מ'האט שוין תובע געווען דעם מאן און ער שלעפט ארום, איז **הרי זו ניזונית משל יבם בלא שבועה כלל**. אין אזא פאל איז זי ניזון פון דעם יבם, און זי דארף נישט אמאל קיין שבועה.

שמועס: פארוואס דארף זי נישט שווערן ביים יבם?

ר' יצחק: וואס שייך שבועה? ווייל ער איז מסביר...

ר' יואל אשר: א נארמאלע רייט וואלט מען געדארפט האבן א שבועה אז דער יבם האט נישט איבערגעלאזט מזונות, און אין דעם פאל נישט. פארוואס?

ר' יצחק: א מאן, אן אלמנה, ס'איז דא צוויי סארט שבועות דא, רייט? אן אלמנה דארף שווערן אז זי האט נישט געטומען פון דעם מאן גארנישט. בכלל ווען זי איז תובע מזונות, א פרוי, דארף זי שווערן אז דער מאן האט איר נישט איבערגעלאזט קיין מזונות. אבער א יבם לאזט נישט איבער! ער איז נישט קיין חבר אירער בכלל, ער איז סתם א שוואגער. אז ממילא האט נישט דעם צד אז סתם האט ער איר איבערגעלאזט אדער סתם האט זי געכאפט. ממילא איז נישטא קיין שבועה.

נפלה לפני יבם קטן

ר' יואל אשר: גוט. **נפלה לפני יבם קטן**. וואס טוט זיך אז דער יבם וואס גייט איר עוועטשועלי מייבם זיין איז נאך א קטן, און זי דארף יעצט ווארטן ביז ער ווערט גרויס? איז די הלכה איז אז זי דארף ווארטן ביז ער ווערט גרויס און נעמען פון אים יבום אדער חליצה. אבער וואלט מען געקענט טראכטן אז אטאמאטיש זאל זי אויך עסן פון זיינע מזונות: **אין לה מזונות עד שיגדיל**, קומט איר נישט מזונות ביז...

ר' יצחק: שיגדיל ויהיה כשאר היבמין.

שמועס: פארוואס באקומט זי נישט קיין מזונות פון די יורשים בשעת זי ווארט אויפ'ן קטן?

ר' יואל אשר: ס'איז א צרות. **ויהיה כשאר היבמין**. אבער א מינוט, פארוואס זאל זי נישט באקומען פון די יורשים? וואס שייך נישט עד שיגדיל?

ר' יצחק: ווייל זי איז שוין א שומרת יבם.

ר' יואל אשר: מם.

ר' יצחק: אזוי ווי אין קובץ סיבוס האסטו א סיטואציע, יעדעס מאל וואס זי איז שוין אויס אלמנה. זי איז נישט קיין אלמנה.

ר' יואל אשר: ויהיה כשאר היבמין. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל מ'קען זאגן אז פארקערט, אז ביי יבמה בלייבט זי אייביג אזוי ווי בחיי הבעל וואלסטו זיך, **יקום על שם אחיו**. זי בלייבט נאך אלץ אין זיין רשות, אפילו לענין ירושה ירש'נט דער יבם וואס האט חתונה מיט איר.

ר' יצחק: יא, דער יבם נעמט עס איבער, דאס איז די פראבלעם. דער יבם נעמט עס איבער. די פראבלעם איז אז דער יבם איז נישט ביכולת. ווען ער איז ביכולת און איך קען נעמען די רגע וואס ער דארף...

ר' יואל אשר: דארף ער.

ר' יצחק: אבער דא דארף ער דאך נישט, ווייל ער איז א קטן. איז דאך סתם צרות, די פרוי איז דאך סתם אויף צרות, נו.

ר' יואל אשר: די מעין זאך וואס ער וויל דא זאגן איז אז זיין א שומרת יבם הייסט נישט אזוי ווי אן ארוסה. זי האט שוין צו אים א

זיקה, אבער ס'הייסט נאכנישט אזוי ווי... ס'הייסט העכסטנס אזוי ווי משודכת, אדער איינער וואס מ'רעדט וועגן חתונה האבן, יא.

ר' יצחק: לגבי דעם איז עס גארנישט. ס'איז עפעס יא אויב זי וועט תובע זיין. רייט.

ר' יואל אשר: אלרייט. זאגט דער רמב"ם ווייטער...

ר' יצחק: ס'איז זייער סעד, מ'זאל מאכן זיכער נישט זיין אין דער סיטואציע. אקעי.

הלכה ט"ז: ייחד קרקע לאשתו בשעת מיתה למזונותיה

"למזונות" — ריבוי מזונות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **מי שייחד קרקע לאשתו בשעת מיתה למזונותיה.** אין א פאל ווען דער מאן האט געהאלטן ביים שטארבן האט ער מייחד געווען א קרקע וואס פון דארטן זאל זי נעמען די מזונות, **ואמר יהיה מקום פלוני למזונות,** פון דעם פלאץ זאל זי נעמען מזונות. איז וויאזוי לערנט מען אפ די וועריטער? מ'קען אפלערנען אז נאר פון יענעם מקום פלוני זאל זי נעמען מזונות, און אויב עס איז עפעס געשען צו דעם מקום, עס איז געווארן פארברענט, איז ער פטור. זאגט מען ניין: **הרי ריבה לה מזונות,** אז דער מאן האט מיט דעם געטוהן א גוטע זאך. ס'איז א דזשעסטשער פון מער, ער האט איר מרבה געווען מזונות.

ממילא קומט אויס: **ואם היה שכרו פחות ממזונות הראויים לה,** דער מקום פלוני ברענגט מער רענט — לאמיר זאגן א הויז וואס ברענגט רענט, דער שכר פון יענעם פלאץ איז מער וויפיל מזונות הראויים לה... אנטשולדיגט. **ואם היה שכרו פחות ממזונות הראויים לה,** דער מקום פלוני וואס דער מאן האט מקדיש געווען קאווערט נישט די גאנצע מזונות, זאגט מען נישט אז דער מאן האט מיט דעם מגביל געווען און געזאגט נאר יענער מקום פלוני זאל זיין למזונות, ס'ארבעט נישט אזוי. בעצם, ער קען עס נישט זאגן, דאס הייסט, ס'איז נישט קיין חילוק וואס ער האט געמיינט צו זאגן. און זאג נאר ארום...

ר' יצחק: זי קען מסכים זיין אין דער נעקסט האלף.

ר' יואל אשר: אויב האט זי מוחל געווען. ניין, איך זאג, אויב עפעס איז מיט דין מחילה. א מאן קען קיינמאל נישט זאגן "איך גיי נאר געבן מקום פלוני", מ'דארף איר געבן פול מזונותיה, וויפיל ס'איז דא. ס'קען זיין.

אבער **אם היה שכרו פחות ממזונות הראויים לה נוטלת השאר משאר נכסים,** קען זי נעמען דאס איבריגע, ווייל דער מקום פלוני איז נישט א הגבלה.

ר' יצחק: פארקערט, ס'איז א יתור.

ר' יואל אשר: אבער **אם היה שכרו יתר מן הראוי לה,** אויב דער מקום פלוני ברענגט איר אריין מער געלט ווי וויפיל זי דארף מזונות, איז **נוטלת הכל,** ווייל דער מאן האט איר מרבה געווען מזונות.

ר' יצחק: ריבה לה, זי באקומט צוויי מאל, זי באקומט מער.

שמועס: דער גדר פון "ריבה לה מזונות" — מתנת שכיב מרע אדער ריבוי מזונות?

ר' יואל אשר: דאס הייסט, און **ריבה לה,** ס'מיינט אויך לכאורה אז ער האט איר געגעבן א מתנה, ס'איז נישט קיין ירושה, די יורשים באקומען עס נישט, ווייל זי האט עס באקומען מתנה בחייו.

ר' יצחק: איי דאנט נאו וואט איט איז עקזעקטלי. ס'איז א ריבוי מזונות.

ר' יואל אשר: איי, מסתמא וועגן דעם אויך דער לשון **בשעת מיתה.** כ'מיין בשעת מיתה, וועז א מענטש זאגט בשעת מיתה הייסט עס א מתנה, אפילו אויב ער האט נישט מקנה געווען.

ר' יצחק: קיימא לן. יא, אבער כ'ווייס נישט צי ס'איז א מתנה. ס'הייסט דא **ריבה לה מזונות,** כ'ווייס נישט א צווייטע זאך.

ר' יואל אשר: ריבה לה מזונות, אבער אויב ס'קומען די יורשים און ירש'ענען עס, ס'וועט זיין מער ווי סתם מצוה לקיים דברי המת, ס'וועט מוזן זיין אז זי האט עס קונה געווען.

ר' יצחק: יא, כ'בין מסכים, באט כ'ווייס נישט.

"במזונות ושתקה" — קצבה ומחילה

ר' יואל אשר: דאס איז וועז ער האט געזאגט **יהיה מקום פלוני למזונות,** איז פשט אז ער האט געמאכט א ריבוי. אבער ס'איז דא אויך א פאל ווען ס'הייסט אז מיר קוקן עס אן ווי א מיעוט: **אבל אם אמר לה,** אויב ער האט געזאגט, **יהיה מקום פלוני במזונות,** נישט למזונות — דער ב' איז די זאך, זיין במזונות — **ושתקה,** און זי האט געשוויגן, איז פשט אז אין דעם לשון לערנען מיר אריין אז ס'מיינט נאר פון דארטן זאל זי נעמען מזונות. איז **אין לה אלא פירות אותו מקום בלבד,** דעמאלטס אין אזא פאל באקומט זי נאר די פירות פון דעם מקום וואס ער האט מקדיש געווען, **שהרי קצץ לה מזונות,** ער האט מקצה געווען אז נאר...

ר' יצחק: פון דארטן זאל זי קענען נעמען מזונות. און זי האט מסכים געווען. די שתיקה איז...

ר' יואל אשר: זי האט מסכים געווען, האט זי מוחל געווען. דאס הייסט זי האט מוחל געווען פאר אייביג יעצט, פאר דער פיוטשער...

ר' יצחק: איר חיוב מזונות. יא? דאס הייסט, זי האט געזאגט אז זי נעמט דאס פעלד אנשטאטס עס. דאס איז דער טייטש **במזונות,** זעט זי, עס ווערט אירס אינגאנצן. אזוי ווי "טלי כתובתיך ב...". אבער עס איז דא א חידוש: זי באקומט דאס פעלד, רייט? עס איז נישט נאר זי נעמט מזונות דערפון, עס ווערט אירס. סאו, יעצט האט זי א ביזנעס, וואטעווער, זאל זי זיך עצה געבן מיט דער ביזנעס.

הלכה י"ז: שבועת אלמנה שבאה לתבוע מזונות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **אלמנה שבאה לבית דין לתבוע מזונות,** אן אלמנה קומט צו בית דין, איז תובע אז מ'דארף איר געבן דעם זכות צו עסן פון די נכסי הבעל נאכ'ן שטארבן. **יש מי שהורה,** ס'איז געווען וואס האבן גע'פסק'נט, **שפוסקין לה**

מזונות ואין משביעין אותה, אז אין דעם פאל, אנדערש ווי וועז זי קומט בעטן די כתובה דארף זי שווערן פאר די יורשים, אבער וועז זי קומט בעטן מזונות דארף זי נישט שווערן. יא. ס'טייטש, זי דארף נישט שווערן אז דער מאן האט איר שוין געגעבן, אז זי האט נכסים פון דעם מאן וואס פון דארטן קען זי זיך מפרנס זיין, אדער וואטעווער שבועות קען איינפאלן פאר די יורשים — מ'מאכט נישט די שבועה. רייט. פארוואס? פארוואס האבן זיי געלערנט? ווייל זיי האבן געלערנט אז אויף דעם האבן די חז"ל נישט מייחד געווען א שבועה.

ר' יצחק: דער רמב"ם גייט זאגן וואס זיי האבן געלערנט, ווי זיי האבן עס געלערנט.

ר' יואל אשר: זאגט אבער דער רמב"ם: **ואין ראוי לסמוך על הורייה זו**, מ'זאל זיך נישט סומך זיין אויף דער הוראה, מ'זאל יא שווערן. פארוואס? ווייל דער חכם — ווער איז דער יש מי שהורה? דער רי"ף? איך ווייס נישט — ווייל **מפני שנתחלף לו**, די סיבה פארוואס יענער האט געפסק'נט איז דאך געווען א טעות, **מפני שנתחלף לו הדבר באשה שהלך בעלה למדינת הים**. באשה שהלך בעלה למדינת הים, אויף דעם האבן מיר געלערנט אז זי דארף נישט שווערן, זי קען נעמען אירע מזונות אן א שבועה.

ר' יצחק: און אויב ער האט טענות...

ר' יואל אשר: זאל ער קומען שפעטער מיט זיינע טענות. רייט. אבער מה שאין כן וועז דער מאן שטארבט. אה, זייער גוט, זאגסטו וועז ער גייט צוריקקומען דארפן מיר נישט... אה, דאס ווארט איז אזוי: געווענליך בית דין איז דאך "פתח פיך לאלם", מ'טענה'ט פאר די יורשים עני זאך וואס דער מאן וואלט וועז אפשר...

דער חילוק צווישן הלך בעלה למדינת הים און אן אלמנה

ר' יואל אשר: באשה שהלך בעלה למדינת הים, אויף דעם האבן מיר געלערנט אז זי דארף נישט שווערן, זי קען נעמען איר מזונות אן א שבועה. און אויב ער האט טענות,

ר' יצחק: זאל ער קומען שפעטער מיט זיינע טענות.

ר' יואל אשר: רייט. אבער מה שאין כן וועז דער מאן שטארבט. זייער גוט, זאגסט וועז ער גייט צוריקקומען, דארפן מיר נישט. דאס ווארט איז אזוי: געווענליך בית דין איז דאך **פתח פיך לאלם**, מ'טענה'ט מפאת די יורשים אן עני זאך וואס דער מאן וואלט וועז אפשר געענטפערט. דאס איז נאר וועז ס'איז דא יורשים, אבער וועז ס'איז דא הלך בעלה למדינת הים, שוינען מיר אים נישט: קענסט אהיימקומען און עס טענה'ן, וועט מען דעמאלטס זען.

שיטת הרבותי און דעם רמב"ם'ס הכרעה

ר' יצחק: [[#2]] רייט, איז דער רמב"ם טענה'ט אז דאס איז א טעות. **"ורבותי הורו"**,

ר' יואל אשר: מיינע רבי'ס האבן גע'טענה'ט, **"שאין לה מזונות מבית דין עד שתישבע"**, אז זי באקומט נישט מזונות ביז זי שווערט. פארוואס? **"שהרי זו באה להיפרע מנכסי יתומים"**, זי קומט דאך נעמען דאס געלט פון איר מזונות, וויל זי קענען נעמען און נפרע וועזן, באצאלן מנכסי יתומים, המשך צו איר כתובה. דער דין איז אז **"כל הנפרע מנכסי יתומים"**, יעדער איינער וואס באקומט באצאלט מנכסי יתומים, **"לא ייפרע אלא בשבועה"**, קען נאר אפנעמען זיין געלט מיט א שבועה.

זאגט דער רמב"ם, **"ולזה דעתי נוטה"**, איך האלט אזוי ווי מיינע רבי'ס, **"ובו ראוי לדון"**, וועז ס'קומט צו א דין תורה, וועז ס'קומט צו אזא דיון פאר דעם בית דין, זאלן זיי פסק'ענען אזוי ווי די הלכה, אזוי ווי איך זאג דא, אזוי ווי מיינע רבי'ס.

דער אויפבוי פון דעם רמב"ם'ס שיטה לטובת דעם מוחזק

ר' יצחק: זייער גוט. [[#3]] אינטרעסטינג, הייסט דער רמב"ם האט דא דריי זאכן:

1. ס'איז דא דער **יש מי שהורה**, ער זאגט אז ס'מיינט דעם רי"ף. **אין ראוי לסמוך**. דער רמב"ם איז מחולק אויף דעם, און ער האט אפילו א סברא פארוואס.

2. און צווייטנס איז דא דער **רבותי**, מיר ווייסן, ער זאגט נישט ווער, אפשר דער ר"י מיגאש, מיר ווייסן נישט ווער געהעריג. אפשר איז עפעס אנדערש. ער זאגט נישט.

3. און נאכדעם דריטנס איז אז דער רמב"ם האלט אז מ'זאל זיך פירן אזוי ווי די רבותי.

אינטערעסאנטע... זייער אסאך אזוי ווי ריזענס פארוואס דער רמב"ם וויל מ'זאל פאלגן מיט זיין שיטה.

ר' יואל אשר: שוין דא געהאט אפאר מאל אז דער רמב"ם נעמט זיך נישט דוקא אן פאר דער אלמנה, ער נעמט זיך אן אסאך מאל דוקא פאר די יורשים, אויך לגבי וועז מ'פאלט אריין.

ר' יצחק: דער רמב"ם נעמט זיך זייער שטארק אן פאר'ן מוחזק אין די אלע הלכות. ער איז נישט אזוי העפי מיט ארויסנעמען געלט פון מענטשן מחמת תקנות, פאר ריזענס. נאך א זאך, אבער איך זאג, אלעמאל קומט אויס אז ער איז מחמיר כאילו אויף חזקת ממון ביז דערווייל וואס מיר האבן, די צוויי זאכן וואס מיר האבן געלערנט.

ר' יואל אשר: יא. אויף דעם זאגט דער ראב"ד — וואס זאגט דער ראב"ד? דער ראב"ד קריגט זיך אויף דער הלכה?

ר' יצחק: איך ווייס נישט. ער זאגט עפעס, ער מעג זאגן. איך ווייס נישט, מ'דארף קענען די גמרא צו פארשטיין דעם ראב"ד.

ר' יואל אשר: דער ראב"ד קריגט זיך.

ר' יצחק: ער זאגט עפעס אנדערש פשט אין דער גמרא. דער ראב"ד זאגט אז מ'דארף יא שווערן — ניין, אז מ'דארף נישט. וואס זאגט דער ראב"ד? ער פרעגט א קשיא. אקעי, איך ווייס נישט. איך ווייס מ'וועט דארפן ענדיגן באלד דעם פרק.

ר' יואל אשר: סאו לאמיר זיך רוקן. [[#4]] יא, זאגט דער רמב"ם,

ר' יצחק: בקיצור, שיטת הרמב"ם אז מ'דארף שווערן, שיטת הרבותי אז מ'דארף נישט שווערן. אין שולחן ערוך שטייט אויך דער מחלוקת.

הלכה י"ח—כ"ג: דער סדר פון פארקויפן נכסים פאר מזונות אלמנה

פארקויפן אין בית דין אדער דורך שלשה נאמנין בלא הכרזה

ר' יואל אשר: יא. סאו, **"אלמנה שבאה לבית דין לתבוע מזונות"**, זאגט דער רמב"ם — האב איך דאך יעצט געלערנט — **"משביעין אותה"**, אז מ'שוועדט איר יא. סאו גייט יעצט דער רמב"ם מיט דעם פסק, און ער זאגט ווייטער: **"משביעין אותה בתחילה"**, פאר מ'גיט מזונות, איז מען איר משביע, מ'זאגט אז זי מוז שווערן. **"ומוכרין בלא הכרזה"**, און מ'קען פארקויפן אן הכרזה. אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין דעם פריערדיגן פרק אז ס'איז דא פעלער וועו דער בית דין דארף מאכן הכרזה, אזוי ווי למשל וועו הלך למדינת הים מאכט מען א הכרזה — הלך למדינת הים איז געווען אויך אן הכרזה, וועו מאכט מען יא הכרזה?

ר' יצחק: פאר פדיונה, פאר געוויסע זאכן.

ר' יואל אשר: אקעי,

ר' יצחק: ס'איז דא פעלער וועו דער בית דין פארקויפן אן הכרזה בכלל.

ר' יואל אשר: איז דאך מזונות אן הכרזה. הכרזה איז אייביג, מ'נעמט זיך אן פאר דעם מאן אדער פאר די יורשים אז מ'זאל באקומען דאס מערסטע געלט אויף זייער קרקע. אבער אין אזא פאל קען מען: **"מוכרין בלא הכרזה ונותנין לה מזונות. וכן יש לה למכור למזונות"**, זי האט די רעכט צו פארקויפן פון די קרקעות פון דעם בעלה פאר מזונות.

איז האבן מיר אויך געלערנט אז ס'איז דא פעלער וועו מ'קען נאר פארקויפן פאר א בית דין מומחין, ס'איז טייטש, דער מאן קען טענה'ן: נאר א בית דין וואס שאצט אפ די ווערד אז זאלסט נישט נעמען מער וויפיל די ווערד. אבער א מזון פאר אן אלמנה וואס זי נעמט פאר איר מזונות קען יא פארקויפן פאר סיי וועלכע דריי מענטשן: **"שלא בבית דין מומחין אלא בשלשה נאמנין"**, און אויך **"בלא הכרזה"**. דריי מענטשן וואס קענען, אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט נעכטן נאמנים, וואס קענען די פרייזן און זענען נאמנים.

ר' יצחק: מ'דארף נישט האבן קיין דין בית דין מומחין. שומא, ס'האט געהייסן א לשון א שומא. רייט.

פארקויפן בינה לבין עצמה און די שבועה נאכדעם

ר' יואל אשר: [[#5]] **"וכן"**, זאגט דער רמב"ם, **"אם מכרה למזונות בינה לבין עצמה"**, זי איז בכלל נישט געגאנגען צו בית דין, זי האט געטון א חוצפה שטיקל, זי האט פארקויפט פונקטליך וויפיל ס'ווערט, פונקטליך וויפיל זי דארף, **"שוה בשוה"**, איז אויך **"מכרה קיים"**. זאגט מען נישט אז די יורשים קומען, זאגט מען נישט אז עס ווערט בטל. **שוה בשוה** מיינט אז עס איז נישט,

ר' יצחק: אז זי האט פארקויפט פאר ווייניגער אדער פאר מער ווי ס'ווערט, רייט? רייט, מיט דעם פרייז.

ר' יואל אשר: שוה בשוה וויפיל די ווערט פון דער קרקע איז עקטשולי, איז **"כשיבואו היורשים להשביע אותה"**, וועו די יורשים קומען איר מאכן שווערן, דעמאלטס וועט זי דארפן שווערן, אבער מ'קען נישט מוציא זיין און זאגן ביז דו

ר' יצחק: שווערסט קענסטו נישט פארקויפן.

ר' יואל אשר: ממ-הם. ס'טייטש, הגם דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'קען יא פארלאנגען פון איר א שבועה, רייט, איז עס אבער איר נישט מעכב פון איר פארקויפן.

ר' יצחק: אינטערעסאנט, אז די שבועה וואלט געדארפט זיין פריער אמת'דיג, אבער אז זי האט פארקויפט, וועט זי שווערן נאכדעם, עפעס אזוי. יא, יא, יא.

ר' יואל אשר: *ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל זי קען אפהאלטן די יורשים פון פארקויפן קרקע, ס'טייטש אז דער חיוב איז אויף דער קרקע, זי קען אויך פארקויפן, ממ-הם, און זיי קענען איר נישט שטערן. אבער דאס שווערן קענען זיי יא פאדערן.* אהה. יא.

ר' יצחק: זיי קענען איר נישט שטערן, זיי קענען איר מאכן א שבועה, אבער זיי קענען,

ר' יואל אשר: יא, יא, זיי קענען איר מאכן, אבער בדיעבד איז דער מקח קיים.

ר' יצחק: רייט, רייט.

ר' יואל אשר: ס'טייטש, שוין,

ר' יצחק: פארטיג מיט דעם וואס זי האט א רעכט.

דער שיעור פון פארקויפן אויף זעקס חדשים און צאלן יעדע דרייסיג טעג

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, פרעגט דער רמב"ם א גוטע שאלה: וויפיל קען מען פארקויפן למזונות? זי קען זאגן: פארקויפן א קרקע וואס איז ווערט, ווייל אפשר גיי איך נאך לעבן דרייסיג יאר? זאגט דער רמב"ם ניין, **"וכמה מוכרין למזונות כדי לזון מהן ששה חדשים"**. זעקס חדשים מעג זיך א מענטש זארגן וואס גיי איך עסן פאר די נעקסטע זעקס חדשים, קומט אויס, אויף אזויפיל מעג זי פארקויפן. געהעריג דורך, יא. אזויפיל מעג זי פארקויפן,

ר' יצחק: אבער **"אין יתר על זה"**.

ר' יואל אשר: ממ-הם. איך טראכט אז די סיבה איז אפשר א גוטע סיבה, ווייל אויב זי גייט טרעפן א נייעם מאן, גייט דאך עס דויערן... אממ, ניין, לאו דוקא.

ר' יצחק: ווייל איינמאל זי... א פגירת. באט בערך, יא, ס'איז אן עמאונט פון צייט וואס מ'קען זיך...

ר' יואל אשר: יא. **"אין יתר על זה"**. זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"ומוכרין על מנת שיהיה הלוקח נותן לה מזון שלשים יום מזון שלשים יום"**.

ר' יצחק: אינטערעסאנט. דאס הייסט, דער וועג וויאזוי ער צאלט איז אז ער גיט דאס יעדע דרייסיג טעג.

ר' יואל אשר: יעדע דרייסיג טעג פון די...

ר' יצחק: פארקויפן קען זי אויף זעקס חדשים אויפאמאל, אבער צאלן מאכט ער זעקס פעימענטס.

ר' יואל אשר: וואס איז דער פוינט פון דעם? זי קען נישט פאדערן זעקס חדשים?

ר' יצחק: *זי מיינט נאך, זי קען נישט עקטשולי באקומען דאס געלט פון מער ווי א חודש אויפאמאל. פארוואס? ווייל ס'קען דאך זיין אז זי גייט חתונה האבן אין א מינוט, און זי האט שוין קיין רעכט, איר רעכט איז געקומען.*

ר' יואל אשר: *אה, און דעמאלטס זאל דער קונה פון דער קרקע געבן דאס — די לעצטע צוויי חדשים וועט ער שוין געבן פאר די יורשים, אנדערש ווארט, אהה.* דאס הייסט,

ר' יצחק: פארקויפן אפשר איז נישט קיין זאך, אמם ס'גייט נישט, מ'פארקויפט נישט אויף א חודש צייט,

ר' יואל אשר: אבער, ניין.

דיסקוסיע: עד שיישאר מן הנכסים כדי כתובתה

ר' יואל אשר: [[#6]] **"וחוזרת ומוכרת"**, אז זי גייט דורך זעקס חדשים, קען זי נעמען אן אנדער שטיקל קרקע, און פארקויפן **"פעם שניה לששה חדשים. וכן מוכרת והולכת לעולם"**, זי קען אייביג פארקויפן קרקע, **"עד שיישאר מן הנכסים כדי כתובתה"**. זי קען נאמער נישט פארקויפן אלע נכסים, זי קען. ווייל אויב בלייבט כדי כתובתה, קענען די יורשים זאגן נעם,

ר' יצחק: טלי כתובתיך. אה, ס'איז נישט דא, דאס וויל זי טוהן, ס'איז נישט אז זי קען נישט.

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, סאו דא האבן מיר יא אן עקספירעישאן דעיט פאר מזונות.

ר' יצחק: וועל, וויפיל געלט ס'איז דא? ס'איז נישטא מער, וואס וויל זי נעמען?

ר' יואל אשר: דער חיוב גייט דאך נישט אויף זיי, דער חיוב גייט אויף די נכסי הבעל. קרקע.

ר' יצחק: סאו, אויפקומען ביז די עמאונט וואס קאסט די כתובה. ניין,

ר' יואל אשר: איך מיין אז דא איז דא א חידוש,

ר' יצחק: *אז ווען ס'קומט צו דער כתובה מוז זי שוין נישט בעטן מזונות, ווייל זי קען נעמען מער. מזונות איז נאר לאמיר זאגן פופציג שקל א חודש, און די כתובה איז צוויי הונדערט זוז; זי קען יעצט נעמען די גאנצע צוויי הונדערט זוז אויף איינמאל, ווייל ס'איז די כתובה, ס'איז דאך נישט דא מער וואס צו נעמען ענייוועי.*

ר' יואל אשר: יא, נארמאל אבער דאס איז דאך פשוט. *איך מיין פארקערט, דאס ווארט איז אז זי קען נישט פארקויפן א גאנצע צייט נאמער און די יתומים דארפן אויפקומען מיט אנדערע*

ר' יצחק: זיי דארפן קיינמאל

ר' יואל אשר: נישט אויפקומען מיט גארנישט. נאכאמאל, לאמיר זאגן די יתומים

ר' יצחק: דארפן נאר צאלן פון די, לויט

ר' יואל אשר: דעם פסק הגאונים אז מ'באצאלט אויך פון מטלטלין.

ר' יצחק: נישט קיין חילוק, ס'זאל זיין די זעלבע זאך לגבי מטלטלין, זעלבע זאך. לייגט מען אריין די מטלטלין אין דעם פאט. אבער ביי די ענד, וואס איז דער חידוש? אז זי קען באקומען מער ווי זעקס חדשים, ווייל זי נעמט די גאנצע כתובה אויף איינמאל. און סאו, זי פארלירט גארנישט, ווייל נישט דא מער וואס צו נעמען. פארקערט, זי קען גובה זיין מער ווי ס'וואלט געווען לפי דעם סדר. יא, ער זאגט זי מעג, ער ברענגט קלאר אז זי מעג, אויב זי וויל נעמען נישט כתובה נאר מזונות, נישט קיין חילוק, ס'וועט נעמען סלאוער צו נעמען.

ר' יואל אשר: דעטס אל.

הלכה כ"ד: חשבון פון מעשה ידיה ביי יורשים גדולים און קטנים

דער דין ביי יורשים גדולים

ר' יואל אשר: יא, זאגט דער רמב"ם, **"אלמנה שפסקו לה בית דין מזונות"**, יא,

ר' יצחק: פריער האבן מיר געלערנט אז מעשה ידיה גייט פאר די יורשים,

ר' יואל אשר: אז די יורשים קענען נעמען די מעשה ידיה. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אלמנה שפסקו לה בית דין מזונות"**, אז דער בית דין האט אפגעפסק'נט אויף וויפיל מזונות מ'דארף איר געבן, ממ. **"אין מחשבין עמה על מעשה ידיה"**, זאגט נישט דער בית דין: קענסט נישט באקומען די גאנצע עמאונט ווייל דו דארפסט אראפרעכענען דיין מעשה ידיה, **"עד שיבואו היורשים ויתבעוה"**. דאס אז די מעשה ידיה גייט ליורשים איז נאר עפעס וואס אויב די יורשים טענה'ן קענען זיי עס באקומען, אבער ס'איז נישט עפעס וואס דער בית דין דארף פארדעם אריינעמען אין דער עקווייזשאן.

ר' יצחק: וואס איז טאקע פשט? איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: **"ואם"** אזוי שטייט,

ר' יצחק: אין דער הלכה.

ר' יואל אשר: **"אם מצאו לה מעשה ידיה"**, אויב די יורשים קומען טענה'ן, טרעפט מען אז זי האט טאקע מרויח געווען געלט פאר מעשה ידיה, **"נוטלין אותו"**, קענען זיי עס נעמען. ממילא, אויב טרעפט מען נישט אז זי האט געהאט מעשה ידיה, **"הולכין לדרכם"**, זיי קענען נישט האבן קיין טענה אז דו האסט געדארפט מאכן מעשה ידיה אדער עפעס. זאגט דער רמב"ם,

ר' יצחק: דאס איז דער פסק הלכה פון אנדערע.

דעם רמב"ם'ס חידוש ביי יורשים קטנים

ר' יואל אשר: **"ואני אומר"** אז נישט אייביג איז אזוי די טענה. דאס איז טאקע וועז יורשים גדולים דארפן נישט דער בית דין טענה'ן פאר זיי, זיי קענען אליין קומען טענה'ן. אבער **"שאם היו היורשין קטנים"**, אין אזא פאל איז **"בית דין מחשבין עמה"**, דארפן יא בית דין מאכן דעם חשבון וויפיל מעשה ידיה איז, **"ופוסקין לה מעשה ידיה כדרך"** — אה, **"פוסקין להן"**, צו די יורשים, **"מעשה ידיה כדרך שפוסקין לה מזונות"**.

ר' יצחק: *אפשר **"פוסקין לה"** מיינט צו זאגן איר וויפיל זי דארף טוהן.*

ר' יואל אשר: אה,

ר' יצחק: *אז זי דארף טוהן עפעס. ס'איז דא א חיוב, מיר גייען לערנען שפעטער וויפיל פרויען דארפן מאכן מעשה ידיהם, דא וואטעוועד מ'וועט זען דארט, איז דער בית דין — ס'הייסט, **מחשבין** קען מיינען צוויי זאכן, דאס מיר האבן יעצט אזוי געטראכט:*

1. *ס'קען זיין אז ס'רעכנט זיך אראפ, ס'הייסט דו מאכסט דאך פופציג דאלער א יאר, א וואך, דארפסטו נאר וויניגער פון דעם.*

2. *אדער קען זיין אנדערש, קען זיין דו דארפסט געבן דאס געלט און זיי צאלן צו, וועגדט זיך אויף דער ריעליטי.*

ס'הייסט, סאו, וואטעווער, דער פוינט איז אז דער רמב"ם האלט אז ביי קטנים איז דא

ר' יואל אשר: אזא דין פון קטנים בשבילם. **פתח פיך לאלם.** שוין, זאגט דער רמב"ם וויייטער, **"אלמנה"**, די אלע הלכות וואס מיר האבן יעצט געלערנט איז...

המשך: דער חשבון פון מעשה ידיה ביי יתומים קטנים

ר' יצחק: ס'קען זיין אז זיי רעכענען זיך אראפ, זיי זאגן: דו מאכסט דאך פופציג דאלער א יאר, א חודש, א וואך, דארפסטו נאר וויניגער פון דעם. אדער קען זיין אנדערש, ס'קען זיין אז דו דארפסט געבן דאס געלט און זיי צאלן צו, עס וועגדט זיך אויף דער ריעלעטי, דאס הייסט. סאו וואטעווער, דער פוינט איז אז דער רמב"ם האלט אז ביי קטנים איז דא אזא דין.

ר' יואל אשר: פון וואס זיי זאגן: **קטנים בשבילם, פתח פיך לאלם.**

הלכה כ"ה: אלמנה שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם וויייטער: אן אלמנה, די אלע הלכות וואס מיר האבן יעצט געלערנט איז וועז...

ר' יצחק: זי האט א שטר כתובה.

ר' יואל אשר: אבער **אלמנה שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה,** זי האט נישט דעם שטר כתובה וואס זאל פאדערן אירע מזונות, איז **אין לה מזונות.** פארוואס? **שמא מחלה כתובתה,** אפשר האט זי מוחל געווען איר כתובה און עס צוריקגעגעבן פאר דעם מאן, **או מכרה אותה,** אדער עס פארקויפט, **או משכנה אותה,** אדער מ'האט עס ממשכן געווען.

ר' יצחק: און מ'האט שוין געלערנט פריער אין פרק אז אין די פעלער האט זי נישט קיין כתובה, האט זי נישט קיין מזונות.

ר' יואל אשר: **"מכרה"** איז זייער מאדנע, ווייל זי האט פארקויפט, זי האט באקומען געלט, און מיט דעם האט זי נישט... יענער גייט דאך איר נישט אויסצאלן איר, דער מענטש גייט דאך... ס'איז א חילוק.

ר' יצחק: ס'איז נישטא קיין כתובה, איז נישטא קיין מזונות. נעקסט טיים זאל מען טראכטן פאר מ'פארקויפט וואס מ'וויל טוהן.

טוענין ליורש ווען עס פעלט דער שטר כתובה

ר' יואל אשר: **אף על פי שלא טען יורש** — א, דא איז דער חידוש. ביז יעצט האט מען שוין געלערנט, אבער יעצט זאגט דער רמב"ם א חידוש: אפילו דער יורש טענה'ט נישט — זי קומט אן א כתובה, און דער יורש זאגט נישט אז זי האט מוחל געווען פאר מיין טאטן, פאר דעם נפטר, פאר איר מאן, אדער עס פארקויפט; דער יורש טענה'ט עס נישט, ער וויייסט נישט — איז אבער **אנו טוענין לו,** דארף דער בית דין טענה'ן פאר אים אז היות זי האט נישט קיין שטר כתובה, **ואומרין לה,** זאגט מען איר: **הביאי כתובתיך,** נעם ברענג דיין כתובה, **והישבעי,** מאך א שבועה, און דעמאלטס וועסטו נעמען מזונות, **וטלי מזונות.**

זאגט דער רמב"ם אז נישט אייביג איז אזוי: **ואם אין דרכן לכתוב כתובה, יש לה מזונות.** דאס איז פלעצער וואו דער סדר איז אייביג צו שרייבן א כתובה; דאס אז דו האסט נישט קיין כתובה איז עפעס א ראיה אז עפעס טויג נישט. אבער אויב **אין דרכן לכתוב כתובה,** איז מען נאר מחויב צו געבן מן הדין ווייל די חכמים האבן אזוי געזאגט...

ר' יצחק: און דעמאלטס טוישט גארנישט אן א כתובה.

הלכה כ"ו: א פרוי וואס קומט פון מדינת הים און ספק גירושין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם וויייטער: **האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים,** א פרוי וואס איז אוועקגעפארן צוזאמען מיט איר מאן צו א וויייטן פלאץ, **ובאה,** זי קומט, **ואמרה,** זי זאגט: **מת בעלי,** מיין מאן איז געשטארבן. זי קומט אהיים, זי איז צוריקגעקומען פון מדינת הים, זאגט: מיין מאן איז געשטארבן דארטן, און זי דארף יעצט מזונות. איז אזוי, גיט מען איר די אפשען: **רצת,** אויב זי ווייל, **ניזונית כדין כל האלמנות,** קען זי נעמען מזונות; **רצת,** אויב זי ווייל, **נוטלת כתובתה,** קען זי גלייך נעמען איר כתובה, און זיך אליין מהנה זיין...

ר' יצחק: פון וואס עס איז אין דער כתובה.

ר' יואל אשר: רייט. דאס איז יצוייר... זאגט ער, יעדע פרוי, אזוי ווי יעדע אלמנה, האט זי א רעכט צו בעטן מזונות.

אבער **אמרה**, אויב זי זאגט: **גירשני בעלי**, מיין מאן האט מיר געגעבן א גט, **אינה נאמנת**, איז זי נישט נאמנת צו באקומען די גאנצע כתובה אויף אמאל. **וניזונית מנכסיו**, זי קען בלייבן אויף איר מאנ'ס נכסים און באקומען נכסים, **עד כדי כתובתה מכל פנים**, ביז וויפיל עס איז ווערט איר כתובה.

ר' יצחק: א ממה נפשך, **שאם**...

ר' יואל אשר: ווי זאגט דער רמב"ם? **מכל פנים**, סיי וויאזוי דו דרייסט עס, קומט עס איר צו. פארוואס? **שאם עדיין היא אשתו**, אויב גלייבט מען איר נישט, מ'זאגט אז דער מאן האט איר קיינמאל נישט געגט, איז דאך **יש לה מזונות. ואם גירשה כשאמרה**, און אויב איז יא אמת אז ער האט איר געגעבן א גט אזוי ווי זי זאגט, איז דאך **יש לה כתובה שהרי כתובתה בידה, לפיכך נוטלת מזונות עד כדי כתובתה והולכת לה**. זייער גוט.

דין מזונות ביי א ספק גירושין

ר' יואל אשר: האשה שהיה לה ספק גירושין, ס'איז געווען א ספק. למשל, מ'האט געמאכט א גירושין, ספק קרוב לו ספק קרוב לה. יא? **ומת בעלה**, און נאכדעם איז דער מאן געשטארבן. איז דאך יעצט די שאלה צי זי איז א גרושה צי זי איז אן אלמנה. א גרושה באקומט נישט קיין מזונות. **אינה ניזונית מנכסיו**. פארוואס? ווייל זי ווייל דאך יעצט מוציא זיין פון דעם יורש מיט א ספק: **שאין מוציאין מיד היורש מספק**.

ר' יצחק: יא, מ'קען נישט מוציא זיין.

שמועס: פארוואס איז דער מאן מחויב אין מזונות ביי א ספק גירושין בחייו?

ר' יואל אשר: אבל בחיי בעלה, אבער דער מאן לעבט נאך...

ר' יצחק: ווייל די נכסים זענען נישט פון דעם יורש, נאר ווייל עס איז דאך איר מאן.

ר' יואל אשר: איז דאך הגם ס'איז געווען א ספק גט, אבער דער מאן איז דאך מחויב צו געבן א נייעם גט. אין א פאל פון א ספק גירושין האט דער רמב"ם געזאגט אז מ'דארף געבן א נייעם גט.

ר' יצחק: אויב מ'וויל מגרש זיין. וואס איז אויב ער וויל בלייבן מיט דעם ספק?

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט. אדער ס'קען זיין אז א פאל ווייל דער בעל איז שוין משועבד פאר איר, סאו זי איז נישט מוציא מספק. פארקערט, דער מאן זאגט: איך וויל...

ר' יצחק: איר נישט געבן מספק. ער זאגט אז דאס איז רש"י. ער ברענגט פון רש"י אין כתובות, אז – לאמיר ענדיגן די הלכה קודם.

ר' יואל אשר: אז **יש לה מזונות עד שתתגרש גירושין גמורין**, ביז זי מאכט א נייעם גוטן כשר'ן גט.

ר' יצחק: ער זאגט אז רש"י זאגט אין כתובות אז דער שכל דא איז אז למעשה קען זי נישט חתונה האבן, סאו זי איז סטאק מיט דעם מאן. הגם ער טענה'ט: המוציא מחבירו עליו הראיה – ער זאגט: אפשר איז זי מגורשת און איך בין פטור – זאגט מען אים: אבער למעשה לאזסטו איר נישט חתונה האבן, האסטו רעספאנסיביליטי! גיב איר א נייעם גט, נאו פראבלעם. וואס ווילסטו האבן פון א ספק? דארף ער געבן. אינטערעסאנט, אזוי ווי... אינטערעסאנט.

ר' יואל אשר: ווייל יעצט דארף מען טראכטן למשל דעם דין פון יבם... פארוואס דארטן זאגט מען עס נישט אזוי? מ'זאגט נישט אז ווי לאנג מ'איז סטאק – איך קען נישט חליצה טוהן נאכאמאל – ביסטו מחויב.

ר' יצחק: וועז? צוליב דעם קטן? ער איז א קטן. וואס זאל מען טוהן? א קטן איז א קטן, מ'קען נישט האבן קיין טענות אויף אים. אויכעט, ס'איז נישט ער וואס מאכט איר סטאק, ס'איז די תורה וואס מאכט איר סטאק.

היי יאסעלע, יאסעלע קום אריין. מ'דארף רעדן צו דיר. אה, סתם צופרי.

הלכה כ"ז: אלמנה ששהתה בלא תביעת מזונות און טענת "נתנו"

ר' יואל אשר: אקעי. זאגט די הלכה אזוי: וואס טוט זיך אין אזא פאל, **אלמנה עניה**, אן אלמנה וואס איז ארים, **ששהתה שתי שנים**, און זי האט געווארט צוויי יאר און זי האט קיינמאל נישט געבעטן מזונות, **ולא תבעה מזונות**, אדער **או עשירה**, אן אלמנה וואס איז אן עשירה, וואס זי האט יא געלט, **ששהתה שלש שנים**, און זי האט געווארט נישט צוויי יאר, נאר דריי יאר, **ולא תבעה מזונות**, און זי האט נישט תובע געווען מזונות – **ויתרה**. אין די ביידע פעלער האט די פרוי מוותר געווען אויף מזונות, **ואין לה מזונות בשנים שעברו**. זי קען נישט זאגן: צאל מיר יעצט אויף די צוויי יאר וואס כ'האב געהונגערט, **אלא משעה שתבעה**, פון וועז זי האט תובע געווען, פון דעמאלטס דארף מען איר געבן.

ר' יצחק: אינטערעסאנט. זי זאגט...

שמועס: וועז קען מען מאנען מזונות אויף לשעבר?

ר' יואל אשר: כ'האב געווארט אז דו זאלסט אליין פארשטיין, זאלסט מיר אליין געבן, ממילא ביסטו מחויב געווארן? ניין, ביסט נישט מחויב געווארן. אבער בעצם, מ'האט שוין געלערנט אז אויב א פרוי הונגערט זיך אויס קען זי אויך נישט בעטן אויף למפרע, רייט? אפילו פונעם מאן.

ר' יצחק: נאר אויב זי... ניין, געווענטליך יא. ס'הייסט, ביי הלך בעלה למדינת הים קען זי יא, נאר טאמער זי האט למעשה געהאט וואס צו עסן...

ר' יואל אשר: דחקה עצמה, אזוי עפעס האבן מיר געלערנט.

ר' יצחק: רייט? פאסט א יום ולילה. סאו פארוואס איז דא אנדערש?

ר' יואל אשר: ניין, נאכאמאל, ס'קען אויך זיין דער זעלבער דין.

ר' יצחק: נאכאמאל, זעסט דאך אז מ'קען יא בעטן משנים שעברו.

ר' יואל אשר: ואין לה מזונות בשנים שעברו אלא משעה שתבעה.

ר' יצחק: יא, אבער אויב זי האט נישט מוותר געווען איז יא.

ר' יואל אשר: ואם שהתה פחות מזה אפילו ביום אחד לא ויתרה, אלא תובעת ונוטלת מזון השנים שעברו.

ר' יצחק: סאו כ'ווייס נישט.

ר' יואל אשר: אז זי זאגט: כ'האב אויסגעלייגט פון געלט וואס כ'האב געהאט.

ר' יצחק: אה, אפשר דאס איז דאס ווארט, רייט. רייט, רייט, דארט האבן מיר געלערנט אז נישט... האבן מיר געלערנט קלאר דארט, רייט? אויב ס'בלייבט א חוב דארף ער צאלן דעם חוב, זי האט געבארגט; אויב זי האט זיך אליינס אן עצה געגעבן, דעמאלטס האסטו אן עצה געגעבן, רייט?

ר' יואל אשר: נו, פארוואס זאגט מען נישט דא אז זי האט זיך אליין אן עצה געגעבן?

ר' יצחק: זי האט זיך נישט, זי האט חובות, זי האט געבארגט. זי האט געבארגט. וואטעוועך, סאמטינג לייק דעט, יא.

טענת "נתנו" פון די יורשים: דער חילוק צווישן פאר און נאך איר חתונה

ר' יואל אשר: שוין. **אלמנה שתבעה מזונות מן היורשין,**

ר' יצחק: מחלוקת צי מ'האט געגעבן...

ר' יואל אשר: אן אלמנה וואס האט תובע געווען מזונות פון די יורשים, **הם אומרים נתנו**, מ'האט שוין געגעבן, **והיא אומרת לא נטלתי**, כ'האב קיינמאל נישט באקומען. ס'איז דאך יעצט דא א דין תורה צווישן זיי. איז אזוי: **כל זמן שלא נישאת** – ווי לאנג זי האט נאכנישט חתונה געהאט, איז זי בארעכטיגט אויף מזונות.

ר' יצחק: כאילו זי איז די מוחזקת.

ר' יואל אשר: זי איז די מוחזקת, יא. ווייל די נכסים פון דעם מאן זענען משועבד אויף אירע מזונות, איז **על היתומים להביא ראיה** – דארפן די יתומים ברענגען א ראיה אז זיי האבן איר יא געגעבן, אדער אויב זיי קענען נישט, **או תשבע שבועת היסת ותטול**, קען זי שווערן אז זי האט נישט באקומען **ותטול**.

אבער **ומשנישאת** – אויב זי האט שוין נאכאמאל חתונה געהאט, און זי זאגט יעצט אז מ'האט מיר קיינמאל נישט געגעבן מזונות פאר די צייטן ביז ווען כ'האב חתונה געהאט, איז יעצט איז זי דאך א פרוי וואס זיי זענען נישט מחויב מיט אירע מזונות, איז **עליה להביא ראיה**. פארוואס? זי בעט דאך אויף א צייט ווען זיי זענען יא געווען משועבד פאר איר? ווייס איך נישט. אדער **או ישבעו היורשין שבועת היסת שנתנו לה** – האבן זיי דאס רעכט צו מאכן א שבועה...

ר' יצחק: די שבועה...

שמועס: פארוואס ווערן די יתומים מוחזקים "משנישאת" און דער גדר פון שבועת היסת דא

ר' יואל אשר: אז זיי האבן איר יא געגעבן. אבער פארוואס **משנישאת**? זי קומט דאך בעטן אויף א צייט ווען זיי זענען יא געווען משועבד פאר איר?

ר' יצחק: מ'דארף טראכטן. א יא, עס האט צו טוהן, די שאלה צו די נכסים: זי איז דאך תובע יעצט די קרקע, סאו אין וועמענס רשות איז די קרקע? עד שלא נישאת, איז די קרקע אין איר רשות, זי איז דער מוחזק, און זיי זענען דער מוציא מחבירו, איז ווערט די הלכה אז זיי זענען עליו להביא ראיה. אבער נאכדעם וואס זי האט חתונה געהאט, ווערט עס מער נישט אין איר רשות. זי טענה'ט אז נעכטן – נאו פראבלעם, יעדעס מאל וואס איינער טענה'ט האט ער א טענה, אבער די שאלה איז אלעמאל ווער איז דער מוחזק; עס איז תלוי פראקטיש ווער איז דער מוחזק. פראקטיש, נאך משנישאת איז זי מער נישט אין קיין חזקה, איז די חזקה ביי זיי, ממילא גייט דער דין אויף זיי.

פארוואס דער רמב"ם זאגט אז מ'דארף שווערן א שבועת היסת? כ'זע אז דער מגיד משנה מוטשעט זיך, ס'איז אינטערעסאנט.

ר' יואל אשר: יעדער כופר הכל...

ר' יצחק: געווענטליך דארף שווערן א שבועת היסת, אבער וואס? און נעמט די גאנצע? כ'ווייס נישט קלאר.

ר' יואל אשר: לכאורה. וויפיל דער שיעור, וויפיל אסאך זי קען בעטן אויף אמאל, "**ותטול**" מיינט פון יעצט זאלן זיי איר דארפן באצאלן.

ר' יצחק: וואטעוועך די מזונות, וויפיל דער שיעור מזונות איז פאר דער תביעה. כ'הער. נאך איין הלכה אין דעם פרק.

הלכה כ"ח: דין תוספת כתובה כדין העיקר

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **דין תוספת כתובה כדין העיקר**. אויסער דעם עיקר כתובה וואס איז די מנה ומאתים, איז אויך דא א דין אז אויב דער מאן שרייבט אריין גרעסערע סכומים איז ער זיך מתחייב. און אויף דער תוספת כתובה איז אויך דא דער זעלבער דין אז די יורשים ווערן מחויב. **לפיכך אלמנה שתבעה או מכרה או מחלה או משכנה תוספת כתובתה עם העיקר אין לה מזונות.** נאכאמאל, **שתבעה**, זי האט תובע געווען, אז זי האט שוין...

ר' יצחק: מ'האט דאך פריער געלערנט אז די אלע זאכן וואס מ'טוט פאר דער כתובה פארלירט מען מזונות, רייט? זאגט דער רמב"ם אז – איך כאפ נישט – אז מ'דארף אויך פארקויפן די גאנצע תוספת כתובה, אזוי מיין איך.

ר' יואל אשר: אהה. אויב האט זי א גרעסערע כתובה, ווערט די הלכה אז אויב מ'האט איר געגעבן די כתובה ווערט מען פטור פון מזונות – איז אויף דעם גרעסערן עמאונט, איז אויף דער כתובה וואס זי האט.

ר' יצחק: כתובה פלוס תוספת.

ר' יואל אשר: כתובה מיט תוספת. **ואם תבעה מקצת והניחה מקצת...**

ר' יצחק: הרי זו כמי...

ר' יואל אשר: שתבעה מקצת העיקר והניחה מקצתו.

ר' יצחק: אז מ'האט געלערנט אז דעמאלטס האט זי נאך אלץ מזונות. זי דארף פארקויפן אדער תובע זיין די גאנצע כתובה. ממילא איז תוספת כדין העיקר.

און למעשה נאך א זאך וואס איז געבויט אויף דעם כלל אז דין התוספת כדין העיקר:

ר' יואל אשר: וכל המוכרת או המוחלת סתם, אויב זי פארקויפט אדער זי איז מוחל סתם – זי זאגט "די כתובה", זי האט נישט געזאגט צי זי מיינט נאר דעם עיקר כתובה אדער תוספת – זאגן מיר: **מכרה ומחלה התוספת עם העיקר**. ס'ווערט אזוי ווי איין גרויסער פעקעדזש. איך מיין, וואס ער מיינט צו זאגן איז אז תוספת כתובה קוקן מיר נישט אן ווי ס'איז דא צוויי זאכן: ס'איז דא אן עיקר...

ר' יצחק: כתובה און ס'איז דא אן...

ר' יואל אשר: עקסטערע זאך וואס הייסט תוספת כתובה.

ר' יצחק: ס'איז דא זאכן וואס מ'מאכט עפעס א חילוק. ס'איז דא לגבי זאכן, למשל אין געוויסע פעלער וואס זי נעמט נאר דעם עיקר און נישט די תוספת.

ר' יואל אשר: אבער דא זאגט דער רמב"ם: **ששניהם כתובה שמם בכל מקום**. וועז מ'זאגט דאס ווארט "כתובה", מיינט מען דעם עיקר כתובה...

דער שרייב-סטיל פונעם ראב"ד אין פארגלייך צום רמב"ם

די השגה פונעם ראב"ד אויפ'ן רי"ף

ר' יצחק: דער ראב"ד זאגט אז דער רי"ף זאגט אנדערש, און **תמהני עליו**. גיי פארשטיי דעם ראב"ד, סאמטיימס זאגט ער זאכן וואס איך פארשטיי נישט. דאס הייסט, דער ראב"ד איז מסכים צום רמב"ם? ער זאגט נאר אז דער רי"ף איז נישט מסכים. אקעי.

שמועס: פארוואס דער ראב"ד שרייבט נישט אזוי קלאר ווי דער רמב"ם

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט, דער ראב"ד מוז נישט זיין אזוי קלאר ווי דער רמב"ם, ווייל דער רמב"ם האט נישט געבעטן קיינער זאל מאכן אויף אים הערות. איך זאג אלעס. אבער דער ראב"ד האט געקענט האבן אסומען, מאך אויף מיר הערות אזוי ווי איך מאך אויף דעם. כ'מיין ס'שטימט נישט, עפעס שרייב צו.

ר' יצחק: יא, אויך דער ראב"ד האט אסומד אז אלע לומדים ווייסן די גמרות וואס ער רעדט. דער רמב"ם געווענליך שרייבט ער קלאר,

ר' יואל אשר: מ'זאל וויסן. אבער דער ראב"ד האט דאך נישט געווואוסט אז מ'גייט אריינדרוקן זיין ספר אינעם רמב"ם. ער האט געמאכט א ספר פאר די תלמידי חכמים וואס האלטן שוין לאנג נאך רמב"ם, זיי האלטן שוין יעצט ביי השגות הראב"ד. אן אינסייד לענגווידזש פאר תלמידי חכמים.

ר' יצחק: אקעי. געוואלדיג.